

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

«Σχολή Κοινωνικών Επιστημών»
«Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων»

Διπλωματική Εργασία

**«Δημιουργικοί Φορείς και Πολιτιστική Κληρονομιά:
Η Συμβολή του Κέντρου Παραδοσιακής Βιοτεχνίας Ιωαννίνων (ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι.)
στην Ανάπτυξη της Σύγχρονης Αργυροχοΐας των Ιωαννίνων».**

Χαίδω Πανταζάκου (ΑΜ: 110951)

Α΄ Επιβλέπων Καθηγητής: Κουτσομπίνας Θεόδωρος
Β΄ Επιβλέπων Καθηγητής: Καραχάλης Νικόλαος Γεώργιος

Ιωάννινα, Μάϊος 2026

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει την αργυροχοΐα Ιωαννίνων, η οποία αποτελεί σημαντική παρακαταθήκη της υλικής αλλά και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και ταυτόχρονα αναλύει το ρόλο των δημιουργικών φορέων ως προς τη διατήρηση αλλά και την εξέλιξή της. Επιπλέον, μελετάται ο ρόλος του Κέντρου Παραδοσιακής Βιοτεχνίας Ιωαννίνων (ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι.), το οποίο αποτελεί έναν χώρο που προάγει την παραγωγή, την εκπαίδευση αλλά και την πολιτιστική διαχείριση της παραδοσιακής αυτής τέχνης. Λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι η αργυροχρυσοχοΐα αποτελεί σημαντικό μέρος της ιστορίας και της πολιτιστικής ταυτότητας των Ιωαννίνων, καθώς η ανάπτυξή της συνδέεται με τη συνεργασία, τη μεταλαμπάδευση γνώσεων μέσω μαθητείας και την κατασκευή αντικειμένων που φέρουν αισθητική αλλά και πολιτιστική αξία, η παρούσα μελέτη, επιχειρεί να φωτίσει τη σημασία της διαφύλαξής της.

Η μελέτη βασίζεται στην ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και στην ποιοτική μεθοδολογία, ενώ παράλληλα χρησιμοποιεί την περίπτωση του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. με στόχο να κατανοήσει τις σύγχρονες πρακτικές πολιτιστικής διαχείρισης. Παράλληλα, μελετώνται οι δυσκολίες που συναντά η αργυροχοΐα σήμερα, όπως η παρακμή των εργαστηρίων, οι αλλαγές στην αγορά και η ανάγκη προσαρμογής στα σύγχρονα δεδομένα. Εν κατακλείδι, αναδεικνύεται ότι η διατήρηση της συγκεκριμένης τέχνης σχετίζεται άρρηκτα με τη διαφύλαξη των παραδοσιακών γνώσεων, την εκπαίδευση νέων τεχνιτών και την ενίσχυση των πολιτιστικών φορέων που συμβάλλουν στη σύνδεση της παράδοσης με τη σύγχρονη δημιουργία.

Λέξεις-κλειδιά: αργυροχοΐα Ιωαννίνων, πολιτιστική κληρονομιά, άυλη πολιτιστική κληρονομιά, πολιτιστική διαχείριση, δημιουργικοί φορείς, ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι.

Abstract

This paper examines the silversmithing of Ioannina, which is an important legacy of the material as well as the intangible cultural heritage and at the same time analyzes the role of creative bodies in its preservation and development. In addition, the role of the center of Traditional Crafts Center of Ioannina (KE.PA.B.I.), a place which promotes the production, education and cultural management of this traditional art. Given that silversmithing is an important part of the history and cultural identity of Ioannina, as its development is linked to cooperation, the transfer of knowledge through apprenticeship and the construction of objects that carry aesthetic and cultural value, this study attempts to shed light on the importance of its preservation.

The study is based on literature review and qualitative methodology while using the case of KE.PA.B.I. to understand contemporary cultural management practices. At the same time, the difficulties faced by silversmithing today are studied, such as the decline of laboratories, changes in the market and the need to adapt to modern standards. In conclusion, it is highlighted that the preservation of this art is inextricably linked to the preservation of traditional knowledge, the training of young craftsmen and the strengthening of cultural institutions that contribute to the connection of tradition with contemporary creation.

Keywords: silversmithing of Ioannina, cultural heritage, Intangible Cultural Heritage, Cultural Management, creative agencies, KE.PA.B.I.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	6
1.1. Γενικό πλαίσιο και θεωρητική θέση.....	6
1.2. Σκοπός και αντικείμενο της έρευνας	8
1.3. Σημασία του θέματος και ερευνητικά ερωτήματα.....	9
1.4. Μεθοδολογία της έρευνας	10
1.5. Δομή της εργασίας.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΑΡΓΥΡΟΧΟΪΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	12
1.1. Ιστορική πορεία της αργυροχοΐας στα Ιωάννινα.....	12
1.2. Υλική και άυλη διάσταση.....	14
1.3. Παραδοσιακές δεξιότητες και τεχνικές.....	16
1.4. Πολιτιστική ταυτότητα και κοινωνικός ρόλος	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	22
2.1. Θεωρητικά μοντέλα διαχείρισης	22
2.2. Πολιτιστική πολιτική & βιωσιμότητα	24
2.3. Δημιουργικοί φορείς & μικτή παραγωγή.....	26
2.4. Αργυροχοΐα & δημιουργική οικονομία.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. ΩΣ ΦΟΡΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	31
3.1. Ιδρυτική ταυτότητα & διοίκηση	31
3.2. Υποδομές & χώροι παραγωγής	32
3.3. Εκθεσιακές & εκπαιδευτικές δράσεις.....	Error! Bookmark not defined.
3.4. Διασφάλιση & μεταλαμπάδευση τεχνογνωσίας	36
3.5. Συνεργασίες	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	41
4.1. Η ποιοτική ερευνητική μέθοδος	41
4.1.1. Η θεωρητική θεμελίωση της ποιοτικής ερευνητικής μεθόδου.....	41
4.1.2. Μεθοδολογικός σχεδιασμός της έρευνας και επιλογή συμμετεχόντων μέσω κατευθυνόμενης δειγματοληψίας	43
4.1.3. Ερευνητικό εργαλείο και διαδικασία συλλογής δεδομένων	45
4.1.4. Ανάλυση δεδομένων, ερευνητική δεοντολογία και περιορισμοί της έρευνας	47
4.2. Συνεντεύξεις με αργυροχόους: οι πολιτιστικές ανάγκες και η προοπτική	49

4.2.1. Κωδικοί και υποκωδικοί των συνεντεύξεων	51
4.2.2. Παράδοση, ταυτότητα και δημιουργική ερμηνεία	51
4.2.3. Οικονομική σταθερότητα και πολιτιστική αξία.....	52
4.2.4. Θεσμική υποστήριξη και συμμετοχική πολιτιστική διοίκηση	53
4.2.5. Εκμάθηση της τέχνης, πρακτική εκπαίδευση και διαγενεακή μεταφορά γνώσης	54
4.3. Αξιολόγηση της υποστήριξης και των πρακτικών του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι.	55
4.3.1. Ιστορική συνέχεια, επαγγελματική διάρθρωση και θεσμικός ρόλος.....	55
4.3.2. Χώρος συγκρότησης, αστικός ιστός και πολιτιστική ταυτότητα	56
4.3.3. Οικονομικός αντίκτυπος, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και ζητήματα βιωσιμότητας	58
4.3.4. Πολιτιστική διαχείριση, άυλη πολιτιστική κληρονομιά και κοινωνική συμμετοχή.....	59
4.4. Προκλήσεις για τη βιωσιμότητα της σύγχρονης αργυροχοΐας	59
4.4.1. Διαγενεακή μεταφορά γνώσης και παρακμή του θεσμού της μαθητείας....	59
4.4.2. Μετασχηματισμός της αγοράς και ζητήματα αυθεντικότητας.....	61
4.4.3. Χωρικός μετασχηματισμός και πολιτιστική γεωγραφία	62
4.4.4. Κοινωνική συμμετοχή και πολιτιστική ανθεκτικότητα	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	65
5. 1. Συνολική αποτίμηση του ρόλου του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι.....	65
5.2. Προτάσεις για την καλύτερη διαχείριση του πολιτισμού.....	67
5.3. Κατάρτιση, κοινωνική συμμετοχή και διαγενεακή διάχυση γνώσης.....	69
5.4. Μελλοντικές δυνατότητες της σύγχρονης αργυροχοΐας	72
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	75
Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία	75
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.....	78
Διαδίκτυο/Εφημερίδες/Άλλες πηγές.....	85
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Οδηγός για Συνεντεύξεις με Αργυροχρυσοχόους: Κοινωνικές Απαιτήσεις και Μέλλον	87
Συνεντεύξεις	90

Εισαγωγή

1.1. Γενικό πλαίσιο και θεωρητική θέση

Η αργυροχρυσοχοΐα αποτελεί μια από τις πιο αναγνωρίσιμες και διαχρονικές μορφές της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Συνδέει δεξιότητες, κοινωνικές πρακτικές και αναμνήσεις που μεταλαμπαδεύονται από γενιά σε γενιά (Δεληβορριάς, 1980; Καπλάνη, 1997). Στην περίπτωση των Ιωαννίνων, αυτή η τέχνη δεν ήταν μόνο ένας οικονομικός πυλώνας αλλά και ένα κομμάτι πολιτιστικής ταυτότητας, που διαμορφώνει ένα ιδιαίτερο τοπικό χαρακτήρα που αναγνωρίζεται παγκοσμίως (Λαμπίρη, 1992). Η σύγχρονη θεωρία της πολιτιστικής κληρονομιάς τονίζει ότι οι παραδοσιακές τέχνες δεν είναι στατικά κατάλοιπα του παρελθόντος αλλά ζωντανά συστήματα γνώσης, πρακτικών και σχέσεων, επειδή εξελίσσονται μέσω συνεχούς αλληλεπίδρασης με τις κοινότητες φορείς τους (UNESCO, n.d.). Η άυλη κληρονομιά περιλαμβάνει ικανότητες, μεθόδους, τελετές και κοινωνικές έννοιες που συνδέονται με υλικά στοιχεία όπως τα ασημένια κοσμήματα και αντικείμενα τα οποία εκφράζουν κάτι βαθύτερο από την ίδια την κατασκευή τους (Roach & Bubolz Eicher, 1979).

Ταυτόχρονα, η πολιτιστική διαχείριση στρέφεται όλο και περισσότερο στην αειφόρο διαχείριση των παραδοσιακών τεχνών, τοποθετώντας 'τες σε σύγχρονα μοντέλα δημιουργικής οικονομίας, πολιτιστικής πολιτικής και τοπικής ανάπτυξης (Loach et al., 2017; Giliberto & Labadi, 2022). Η διεθνής βιβλιογραφία υπογραμμίζει ότι οι παραδοσιακές τέχνες είναι σημαντικοί φορείς της πολιτιστικής ταυτότητας, ειδικά σε τομείς όπου η γνώση συνδέεται με τα τοπικά συστήματα παραγωγής και την κοινωνική οργάνωση (Giglietto et al., 2022; Kokko & Kaipainen, 2015). Ταυτόχρονα, η τεχνολογική πρόοδος, η ψηφιοποίηση και οι νέες μορφές πολιτιστικής παραγωγής παρουσιάζουν ευκαιρίες για ανανέωση της τεκμηρίωσης καθώς και διάχυση της παραδοσιακής τεχνογνωσίας (Mendoza et al., 2023; Skublewska-Paszowska et al., 2022). Στο πλαίσιο αυτό, η αργυροχρυσοχοΐα των Ιωαννίνων αποτελεί ένα ιδιαίτερο πεδίο μελέτης καθώς συνδυάζει βαθιές ιστορικές ρίζες συνεχούς πρακτικής και σύγχρονες προκλήσεις βιωσιμότητας.

Η αργυροχρυσοχοΐα, ως πολιτιστικό φαινόμενο, αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου πλαισίου που αφορά τη σχέση μεταξύ υλικού πολιτισμού, άυλης κληρονομιάς και κοινωνικών πρακτικών. Η μελέτη των παραδοσιακών τεχνών έχει καταστεί ένας σημαντικός τομέας στις πολιτιστικές σπουδές που έχουν συσχετιστεί με θέματα

ταυτότητας, μνήμης, οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής (Roach & Bubolz Eicher, 1979). Η αργυροχρυσοχοΐα στα Ιωάννινα αποτελεί παράδειγμα αυτής της διασύνδεσης καθώς η τέχνη δεν περιορίζεται στην παραγωγή αντικειμένων, αλλά περιλαμβάνει ένα σύστημα γνώσης του συμβολισμού και των σχέσεων που ιστορικά διαμορφώθηκαν από την αλληλεπίδραση των τοπικών κοινωνιών με μεγαλύτερα πολιτιστικά ή οικονομικά δίκτυα (Δεληβορριάς, 1999; Χουρμουζιάδης, χ.χ.).

Η θεωρία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως αναφέρει η UNESCO, δίνει έμφαση στη ζωντανή φύση των παραδοσιακών τεχνών. Ωστόσο, οι τέχνες μεταβάλλονται μέσω συνεχούς πρακτικής και μεταλαμπάδευσης από γενιά σε γενιά (UNESCO, n.d.). Η αργυροχοΐα είναι μια τέχνη που απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις, κατάλληλη δεξιότητα και χρόνια εκπαίδευσης. Είναι ένα διακριτό παράδειγμα άυλης κληρονομιάς που κινδυνεύει από την απώλεια ανθρώπων που την γνωρίζουν, τις αλλαγές στις κοινωνίες και την παγκοσμιοποίηση στην παραγωγή (Yang et al., 2018; Chantamool et al., 2023). Η παγκόσμια βιβλιογραφία σημειώνει ότι η επιβίωση ανάλογων τεχνών βασίζεται στην ικανότητά τους να ταιριάζουν σε σύγχρονα περιβάλλοντα δημιουργικότητας, εκπαίδευσης και οικονομικής δραστηριότητας (Ferreira et al., 2019; Hu et al., 2023).

Ταυτόχρονα, η διαχείριση του πολιτισμού ως γνωστικού πεδίου έχει δημιουργήσει θεωρητικά σχήματα που επικεντρώνονται στην αειφόρο χρήση της πολιτιστικής κληρονομιάς, συνδέοντας την προστασία με την ανάπτυξη και τη συμμετοχή των κοινοτήτων (Loach et al., 2017; Giliberto & Labadi, 2022). Η έννοια της πολιτιστικής επιβίωσης, όπως εμφανίζεται στην τρέχουσα βιβλιογραφία, τονίζει την ανάγκη για ισορροπία μεταξύ της διατήρησης του αυθεντικού και της προσαρμογής στις σύγχρονες κοινωνικές και οικονομικές καταστάσεις (Tan et al., 2019; Knapik & Król, 2023). Σε αυτό το πλαίσιο, η αργυροχρυσοχοΐα στα Ιωάννινα είναι ένα δείγμα πρακτικής ζωντανής κουλτούρας που καλείται να ανταποκριθεί σε νέες προκλήσεις όπως οι εξελίξεις στην τεχνολογία, οι αλλαγές στις αγορές και η ανάγκη για νέες ιδέες χωρίς απώλεια της παραδοσιακής ταυτότητας.

Η ψηφιοποίηση και οι νέες τεχνολογίες έχουν επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο καταγραφής, διάδοσης και ανανέωσης της παραδοσιακής γνώσης. Μελέτες υπογραμμίζουν ότι η χρήση ψηφιακών μέσων, τρισδιάστατων εικόνων και εικονικής πραγματικότητας μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση και την εκπαίδευση των

παραδοσιακών τεχνών, προσφέροντας νέες ευκαιρίες πρόσβασης (Mendoza et al., 2023; Skublewska-Paszkowska et al., 2022; Zhong & Qi, 2020). Η αργυροχρυσοχοΐα ως τέχνη που βασίζεται σε λεπτές κινήσεις ή ακόμα και υλικές διαδικασίες, απαιτεί τη συμβολή αυτών των εφαρμογών, ειδικά σε πλαίσιο όπου ο μαθητευόμενος και η μαθητεία είναι κρίσιμα στοιχεία στη μετάδοση της γνώσης.

Τέλος, η είσοδος της αργυροχρυσοχοΐας στο χώρο της δημιουργικής οικονομίας παρουσιάζει νέες ευκαιρίες για την εξέλιξη της τέχνης, καθώς συνδέει την παραδοσιακή τεχνική με τις σύγχρονες μορφές σχεδιασμού και επιχειρηματικότητας (Grobar, 2019; Hu et al., 2023). Η δημιουργική οικονομία ως τομέας που γεφυρώνει τον πολιτισμό και τη νεωτερικότητα προσφέρει ένα ζωντανό πλαίσιο μέσα στο οποίο η αργυροχοΐα μπορεί να ανανεωθεί, να αποκτήσει νέο κοινό και να υποστηρίξει τη βιωσιμότητά της.

1.2. Σκοπός και αντικείμενο της έρευνας

Ο σκοπός αυτής της έρευνας είναι να εξετάσει την αργυροχοΐα των Ιωαννίνων ως ζωντανή πολιτιστική πρακτική και να αναλύσει το ρόλο του Κέντρου Παραδοσιακής Βιοτεχνίας Ιωαννίνων (ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι.) ως φορέα πολιτιστικής διαχείρισης, εκπαίδευσης και δημιουργικής παραγωγής. Η εργασία στοχεύει να αναδείξει τον τρόπο που η παραδοσιακή τεχνική μεταβάλλεται, διατηρείται και συνδέεται με το σημερινό πολιτιστικό και οικονομικό πλαίσιο. Η διαδικασία υλοποιείται με ενέργειες που συνδυάζουν εκπαίδευση, παραγωγή, έκθεση και συνεργασίες με θεσμικούς και δημιουργικούς φορείς.

Η αργυροχοΐα στα Ιωάννινα παρουσιάζει ιστορία που ξεκινά από την οθωμανική εποχή ως σήμερα, και αποτελεί ένα σημαντικό παράδειγμα ελληνικής μεταλλοτεχνίας με ειδική τεχνική και όψη (Δεληβορριάς, 1999; Χουρμουζιάδης, χ. χ.). Η έρευνα εξετάζει τη χρονική συνέχεια της τέχνης, αλλά επίσης διερευνά τις σημερινές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι τεχνίτες, όπως ο περιορισμός των εργαστηρίων, η αλλαγή των συνθηκών παραγωγής, η παγκόσμια αγορά και η ανάγκη για νέες μορφές δημιουργικότητας και βιωσιμότητας (Ferreira et al., 2019; Yang et al., 2018).

Το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. είναι ένας από τους λίγους οργανωμένους φορείς στην Ελλάδα που συνδυάζει εργαστήρια παραγωγής, εκπαίδευση, εκθέσεις και πολιτιστική διαχείριση. Λειτουργεί ως κόμβος για την μεταφορά της τεχνογνωσίας και την ενίσχυση της δημιουργικής οικονομίας στην περιοχή. Αυτή η εργασία εξετάζει τον τρόπο που ο

φορέας συμβάλλει στη διατήρηση των παραδοσιακών μεθόδων, στην ενίσχυση της τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας και στη δημιουργία ενός σύγχρονου πλαισίου για την πολιτιστική σταθερότητα.

1.3. Σημασία του θέματος και ερευνητικά ερωτήματα

Η σημασία αυτής της έρευνας έγκειται στη διττή φύση της αργυροχοΐας ως υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Από τη μία πλευρά, τα αργυρά αντικείμενα αποτελούν υλικές αποδείξεις τεχνικής ικανότητας, ομορφιάς και κοινωνικής λειτουργίας. Από την άλλη, η ίδια η τεχνική, οι ικανότητες, τα σύμβολα και οι κοινωνικές πρακτικές που τις συνοδεύουν αποτελούν άυλη παρακαταθήκη, που απειλείται από την απώλεια φορέων γνώσης και τις αλλαγές των οικονομικών συνθηκών (Chantamool et al., 2023; He, 2023). Η διεθνής βιβλιογραφία καταγράφει ότι οι παραδοσιακές τέχνες αποτελούν κρίσιμους παράγοντες της πολιτιστικής βιωσιμότητας, επειδή συνδέουν κοινότητες με το παρελθόν τους και καθιστούν πιο δυνατή την κοινωνική συνοχή (Tan et al., 2019; Knapik & Król, 2023).

Στο πλαίσιο αυτό, η αργυροχοΐα των Ιωαννίνων παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον καθώς συνδυάζει υψηλή τεχνική εξειδίκευση, ιστορική συνέχεια και ισχυρή τοπική ταυτότητα. Η μελέτη της συμβάλλει στην κατανόηση των τρόπων που οι παραδοσιακές τέχνες μπορούν να εμπλέκονται σε σύγχρονες μορφές πολιτιστικής διαχείρισης, δημιουργικής οικονομίας και βιώσιμης ανάπτυξης (Grobar, 2019; Guleria & Kaur, 2021). Παράλληλα η εξερεύνηση του ρόλου του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. αποτελεί καίριο στοιχείο για την κατανόηση αυτή, καθώς επιτρέπει την εξέταση ενός συγκεκριμένου παραδείγματος πολιτιστικού οργανισμού που προσπαθεί να συνδέσει την παράδοση με τη σύγχρονη δημιουργία, ασκώντας ρόλο κόμβου μάθησης, παραγωγής και διάδοσης του πολιτισμού.

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, η έρευνα διαμορφώνει τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

Πώς αναπτύχθηκε ιστορικά η αργυροχοΐα στα Ιωάννινα και ποιες είναι οι κύριες μέθοδοι και δεξιότητες που την προσδιορίζουν;

Ποιες είναι οι πολιτιστικές, κοινωνικές και οικονομικές αξίες του καλλιτεχνικού έργου για την τοπική κοινωνία;

Ποια θεωρητικά σχέδια διαχείρισης πολιτισμού μπορούν να λειτουργήσουν στην περίπτωση της αργυροχοΐας;

Πώς λειτουργεί το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. ως φορέας πολιτιστικής διαχείρισης και ποιος είναι ο ρόλος του στην συντήρηση και ανανέωση της τέχνης;

Ποιες δυσκολίες και ευκαιρίες προκύπτουν για την βιώσιμη ανάπτυξη της αργυροχοΐας στο σημερινό κόσμο;

Τα ερωτήματα αυτά παρέχουν την ευκαιρία για μια πλήρη προοπτική που ενώνει την ιστορική εξέταση, το θεωρητικό υπόβαθρο και την έρευνα ενός σύγχρονου πολιτιστικού φορέα.

1.4. Μεθοδολογία της έρευνας

Η μεθοδολογία της παρούσας εργασίας βασίζεται στο συνδυασμό της βιβλιογραφικής έρευνας και της ανάλυσης των πολιτιστικών πολιτικών αλλά και σε μελέτη περίπτωσης του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. Πιο συγκεκριμένα, η βιβλιογραφική έρευνα περιλαμβάνει ελληνικές και διεθνείς πηγές σχετικά με την αργυροχρυσοχοΐα, την άυλη πολιτιστική κληρονομιά, τη δημιουργική οικονομία αλλά και τη διαχείριση των πολιτιστικών οργανισμών (Dormer & Turner, 1994; Drutt English & Dormer, 1995; Su et al., 2019). Παράλληλα αξιοποιεί σύγχρονες μελέτες που διερευνούν την πολιτιστική βιωσιμότητα, την τεχνολογική ανανέωση των παραδοσιακών τεχνών αλλά και τις μορφές συνεργασίας μεταξύ των τεχνιτών, σχεδιαστών και φορέων του πολιτισμού (Hu et al., 2023; Liu G. et al., 2023).

Η μελέτη περίπτωσης του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. βασίζεται σε ανάλυση διαθέσιμων τεκμηρίων όπως είναι η εκθεσιακοί κατάλογοι, οι δημοσιεύσεις, τα ιστορικά στοιχεία αλλά και οι περιγραφές των δράσεων. Η συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης επιλέχθηκε λόγω του ιδιαίτερου ρόλου του φορέα ως οργανωμένου κέντρου παραγωγής, εκπαίδευσης αλλά και πολιτιστικής διαχείρισης, που αποτελεί μοναδικό και διακριτό παράδειγμα για το ελληνικό πλαίσιο. Η μεθοδολογική προσέγγιση επικεντρώνεται στην κατανόηση των ιστορικών πτυχών της τέχνης αλλά και των σύγχρονων πρακτικών για τη διαχείριση και τη διάχυσή της.

Η έρευνα υιοθετεί επίσης στοιχεία της ποιοτικής ανάλυσης του περιεχομένου με στόχο να αναδειχθούν οι θεματικοί άξονες που σχετίζονται με τη διαχείριση της τεχνικής, τη μεταλαμπάδευση της γνώσης, τη βιωσιμότητα αλλά και τη δημιουργική παραγωγή.

Συνολικά, η μεθοδολογία αυτή επιτρέπει μια περισσότερο οργανωμένη και πολυδιάστατη προσέγγιση, η οποία ανταποκρίνεται στη σύνθετη φύση της αργυροχρυσοχοΐας ως πολιτιστικό φαινόμενο.

1.5. Δομή της εργασίας

Η παρούσα εργασία οργανώνεται σε πέντε κύρια κεφάλαια. Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο κεφάλαιο εξετάζει τον τομέα της αργυροχρυσοχοΐας ως πολιτιστική παρακαταθήκη, αναλύοντας την ιστορική της διαδρομή, τις τεχνικές αλλά και τον κοινωνικό της ρόλο. Το δεύτερο κεφάλαιο, παρουσιάζει το θεωρητικό υπόβαθρο της πολιτιστικής διαχείρισης αλλά και το πλαίσιο της δημιουργικής οικονομίας. Το τρίτο κεφάλαιο, εστιάζει στο ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., αναλύει τη δομή του και τις δράσεις του και υπογραμμίζει τη συμβολή του στη διατήρηση και ανανέωση της τέχνης. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ερευνητική διαδικασία και η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων. Μέσα από συνεντεύξεις με αργυροχόους και την αξιολόγηση των πρακτικών του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., αναδεικνύονται ζητήματα που αφορούν την παράδοση, τη δημιουργική έκφραση, τη βιωσιμότητα του επαγγέλματος, τη θεσμική υποστήριξη, τη μεταφορά γνώσης και τις σύγχρονες προκλήσεις της αργυροχοΐας. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο διατυπώνονται τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας και προτείνονται κατευθύνσεις για τη βελτίωση της πολιτιστικής διαχείρισης, την ενίσχυση της εκπαίδευσης και της μετάδοσης της γνώσης, καθώς και για τις μελλοντικές προοπτικές της σύγχρονης αργυροχοΐας στα Ιωάννινα. Συνολικά, η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα αλλά και τις προτάσεις για την πολιτιστική βιωσιμότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΑΡΓΥΡΟΧΟΪΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

1.1. Ιστορική πορεία της αργυροχοΐας στα Ιωάννινα

Η αργυροχοΐα στα Ιωάννινα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της τοπικής ταυτότητας αλλά και του πολιτισμού της περιοχής της Ηπείρου με ρίζες που ανιχνεύονται βαθιά στο παρελθόν. Η θέση της πόλης ανάμεσα σε καίριους εμπορικούς δρόμους, αλλά και η επαφή με τους διαφορετικούς πολιτισμούς, συνέβαλε σημαντικά στη δημιουργία ενός μοναδικού τεχνικού και καλλιτεχνικού στοιχείου, που ξεχωρίζει τόσο στην ελλαδική όσο και στη βαλκανική περιοχή (Δεληβορριάς, 1980; Παπαδοπούλου, 2005; Μωυσεΐδου, 1983).

Η ανασκόπηση στις ρίζες της ηπειρώτικης αργυροχρυσοχοΐας παρέχει καίρια στοιχεία από τα βυζαντινά ακόμα χρόνια. Η κορύφωση της ανάπτυξης της οδηγείται στην οθωμανική εποχή (Παπαδοπούλου, 2005; Zora, 1970). Στον 17ο και 18ο αιώνα, τα Ιωάννινα καθίστανται ένα σημαντικό κέντρο τέχνης και εμπορίου, και συγκεντρώνουν αργυροχρυσοχόους όχι μόνο από την περιοχή της Ηπείρου αλλά και από άλλες περιοχές της Ελλάδος και των Βαλκανίων (Ντάτση-Δάλλα, 2006; Παπαγεωργίου, 1982). Η ίδρυση συντεχνιών («ισνάφια») με αυστηρή εσωτερική οργάνωση συμβάλλει καθοριστικά στην ενίσχυση της ποιότητας αλλά και της τεχνικής τους εξειδίκευσης καθώς και της κοινωνικής συνοχής μεταξύ των τεχνιτών (Παπαγεωργίου, 1988; Σαλαμάγκας, 1959).

Η περίοδος της κυριαρχίας του Αλή Πασά (τέλος 18ου–αρχή 19ου αιώνα) ήταν ιδιαίτερα σημαντική, δεδομένου ότι η κατάλληλη πολιτική συνέβαλε στην ώθηση του επαγγέλματος των αργυροχρυσοχόων, καθώς εισήχθησαν νέοι τεχνίτες από διάφορους τόπους της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Εργαστήρια που τότε ήταν ιδιαίτερα δημοφιλή για την παραγωγή εκκλησιαστικών σκευών, κοσμημάτων αλλά και αντικειμένων καθημερινής χρήσης, διακρίνονταν για την υψηλή αισθητική τους καθώς και την τεχνική τους αριστεία.

Η επαφή των Ιωαννίνων με εμπορικά και πολιτιστικά δίκτυα της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης επέτρεψε το πέρασμα των πρώτων υλών αλλά και τη διάδοση γνώσεων, με αποτέλεσμα τη συνεχή ανάπτυξη των τεχνικών και των διακοσμητικών σχεδίων (Δεληβορριάς, 1980; Παπαδοπούλου, 2005; Καπλάνη, 1997). Οι αργυροχόοι της πόλης δημιούργησαν ιδιαίτερες τεχνοτροπίες όπως το γνωστό σαβάτι (Μπότσαρης,

1974), ενώ η φήμη τους έφτασε σε μεγάλες πόλεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας αλλά και σε ευρωπαϊκές αγορές (Παπαδοπούλου, 2005; Μωυσειδου, 1983).

Στο τέλος του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα η αργυροχοΐα της ηπειρωτικής περιοχής διατηρεί τη λάμψη της, αν και σημειώνονται κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές και πιέσεις από την βιομηχανοποίηση (Παπαγεωργίου, 1982; Παπαδοπούλου, 2005). Η ύπαρξη ισχυρών συντεχνιών που εξασφάλιζαν τη γνώση μαζί με τις τεχνικές από γενιά σε γενιά αποτέλεσε έναν σημαντικό παράγοντα για να διατηρηθεί η ποιότητα καθώς επίσης και η φήμη του επαγγέλματος (Ντάτση-Δάλλα, 2006; Σαλαμάγκας, 1959).

Μετά από την ένταξη της Ηπείρου στο ελληνικό κράτος (1913), τα Ιωάννινα συνέχισαν να αποτελούν κέντρο για ασημικά, αν και σταδιακά το επάγγελμα έδειξε σημάδια μεταβολής λόγω των γρήγορων κοινωνικοοικονομικών ανατροπών της εποχής (Παπαγεωργίου, 1982; Παπαδοπούλου, 2005). Η παραδοσιακή παραγωγή που στηριζόταν σε οικογενειακά εργαστήρια, άρχισε να μειώνεται από τη μαζική βιομηχανική παραγωγή και την εισαγωγή φθηνότερων αγαθών (Βογιατζής, 2008). Όμως, η τοπική ταυτότητα και η αξία του χειροποίητου έργου παρέμειναν ως κυρίαρχα στοιχεία για τον πολιτιστικό τύπο των Ιωαννίνων (Καπλάνη, 1997; Παπαδοπούλου, 2005).

Ανάμεικτο ρόλο στη συντήρηση και αναγνώριση της αργυροχοΐας διαδραμάτισαν τα μουσεία και οι πολιτιστικοί φορείς, όπως το Μουσείο Αργυροτεχνίας [Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ), 2018], που συνέβαλαν στη συλλογή, διαφύλαξη και προβολή του τεχνητού και πολιτιστικού πλούτου της περιοχής. Η αργυροχοΐα των Ιωαννίνων διατηρεί στοιχεία λαϊκής παράδοσης, γνώσεων διαχρονικών και συνεχούς προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές και οικονομικές καταστάσεις.

Σήμερα, η αργυροχοΐα στα Ιωάννινα αποτελεί αντικείμενο μελέτης, προστασίας και νέων επεμβάσεων (Αρβανίτη, 2007; Koumara-Tsitsou & Karachalis, 2021). Οι ντόπιοι τεχνίτες συνεχίζουν να χρησιμοποιούν παραδοσιακές τεχνικές ενώ συγχρόνως δοκιμάζουν νέα υλικά και τεχνολογίες κατάλληλες για τις ανάγκες της σύγχρονης αγοράς (Καπλάνη, 1997; Βογιατζής, 2008). Η διατήρηση της γνώσης, η σύνδεση της με την τουριστική ανάπτυξη και η αναγνώριση της πολιτιστικής αξίας αποτελούν κύριους τομείς για τη βιώσιμη διαίωνιση της τέχνης (ΠΙΟΠ, 2018; Koumara-Tsitsou & Karachalis 2021; Δεληβορριάς, 1980).

Η ιστορία της αργυροχοΐας στα Ιωάννινα αποτελεί ένα ζωντανό παράδειγμα του τρόπου που η τέχνη, η κοινωνία και η οικονομία επηρεάζουν η μία την άλλη. Ενσωματώνει αξίες όπως είναι η δημιουργικότητα, οι τεχνικές ικανότητες και η πολιτισμική συνέχεια. Η συμβολή των Ιωαννίνων στην ανάπτυξη της ελληνικής και βαλκανικής αργυροχοΐας είναι αναγνωρίσιμη. Το στοιχείο αυτό, αντικατοπτρίζεται σε μουσειακά εκθέματα καθώς επίσης σε επιστημονικά έργα αλλά και στη συνεχιζόμενη παρουσία των τεχνιτών στο σύγχρονο πολιτιστικό τοπίο.

1.2. Υλική και άυλη διάσταση

Η αργυροχοΐα στα Ιωάννινα αποτελεί έναν τομέα όπου το υλικό και το πνευματικό στοιχείο συνδυάζονται στενά οικοδομώντας ένα μοναδικό πολιτισμικό στοιχείο για την πόλη και την περιοχή της Ηπείρου (ΠΙΟΠ, 2018; Παπαδοπούλου, 2005). Το υλικό στοιχείο αυτής της τέχνης έχει άμεση σχέση κυρίως με τα ίδια τα αντικείμενα όπως κοσμήματα, εκκλησιαστικά σκεύη, οικιακά αντικείμενα, διακοσμητικά, τα οποία παρουσιάζουν υψηλή δεξιοτεχνία, άριστη τεχνική και ιδιαίτερη ομορφιά (Δεληβορριάς, 1980; Παπαδοπούλου, 2005). Η χρήση πολύτιμων και ημιπολύτιμων μετάλλων όπως το ασήμι λαμβάνει χώρα μαζί με τις παραδοσιακές τεχνικές όπως το σαβάτι και τη σφυρηλάτηση. Επίσης, εμπλουτίζουν αυτά τα έργα με διάφορα σχέδια καταδεικνύοντας μια βαθιά γνώση της τεχνικής τους (Μπότσαρης, 1974; Καπλάνη, 1997).

Η συγκέντρωση, φροντίδα και εμφάνιση των υλικών αποδεικτικών στοιχείων της αργυροχοΐας, όπως φαίνεται από την εργασία μουσείων και οργανισμών (π.χ. το Μουσείο Αργυροτεχνίας), καταδεικνύει την υλική πλευρά όχι μόνο ως στοιχείο ομορφιάς αλλά και ως φορέα ιστορικής μνήμης και γνώσης (ΠΙΟΠ, 2018). Η ύλη, όμως δεν περιορίζεται στο αντικείμενο, επεκτείνεται σε εργαλεία, εργαστήρια, πρώτες ύλες καθώς επίσης στην τελετουργία παραγωγής (Bone, 2011; Revere, 2011).

Ταυτόχρονα, η άυλη πτυχή της αργυροχοΐας στα Ιωάννινα αποδεικνύεται επίσης σημαντική και συμπεριλαμβάνει το σύνολο των γνώσεων, των δεξιοτήτων, των παραδόσεων καθώς και των κοινωνικών πρακτικών, συμβόλων και αξιών που μεταδίδονται από γενιά σε γενιά. Η εκμάθηση της τέχνης γινόταν συνήθως μέσω μαθητείας δίπλα σε έμπειρους τεχνίτες εντός του πλαισίου μια συντεχνίας ή οικογένειας αναδεικνύοντας τη στενή σύνδεση του άυλου κεφαλαίου με το κοινωνικό του περιβάλλον.

Η αργυροχοΐα έχει άρρηκτη σχέση με συλλογικές τελετές, έθιμα και κοινωνικές δομές. Η δημιουργία και ανταλλαγή κοσμημάτων, η χρήση τους σε γάμους, βαφτίσεις, θρησκευτικές τελετές αποτελεί πρακτική που εμπλουτίζει το πολιτιστικό κεφάλαιο της περιοχής. Τα κοσμήματα καθώς και τα αντικείμενα αργυροχοΐας, εκτός από την αισθητική αξία τους συνθέτουν ένα συμβολικό νόημα. Λειτουργούν ως δείκτες του κοινωνικού επιπέδου, της ταυτότητας ή και της πίστης (Δεληβορριάς, 1980; Zora, 1970).

Στοιχεία της άυλης κληρονομιάς ανιχνεύονται και στο λεξιλόγιο των μαστόρων, καθώς και στα τραγούδια, στις ιστορίες και στους μύθους που περιβάλλουν την τέχνη. Ο μύθος του τεχνίτη, η αφήγηση των δεξιοτήτων, η περηφάνια της οικογένειας του αργυροχόου, αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο μιας συλλογικής μνήμης που λειτουργεί ενωτικά για την τοπική κοινωνία (Σαλαμάγκας, 1959; Παπαδοπούλου, 2005; Παπαγεωργίου, 1982).

Στη σημερινή εποχή, η σχέση ανάμεσα σε υλικά και μη υλικά στοιχεία αποκτά μεγαλύτερη σημασία. Η ανάγκη για την διατήρηση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως υπογραμμίζεται από διεθνείς και εθνικούς φορείς (UNESCO, n.d.; ΠΙΟΠ, 2018) οδηγεί στη δημιουργία προγραμμάτων εκπαίδευσης, δράσεων τεκμηρίωσης και άνοδο της ζωντανής παράδοσης μέσα από βιωματικά εργαστήρια, εκθέσεις, αφηγήσεις και ενεργό συμμετοχή της κοινότητας (ΠΙΟΠ, 2018; Koumaratsitsou & Karachalis, 2021).

Η σύγχρονη δημιουργία της αργυροχοΐας των Ιωαννίνων βασίζεται ακριβώς σε αυτή τη δυνατή σχέση ανάμεσα σε υλική και άυλη κληρονομιά, την επαναξιολόγηση και τον εκσυγχρονισμό των παραδοσιακών προτύπων που οδηγούν στην παραγωγή νέων μορφών. Αυτό δε σημαίνει ότι διαρρηγνύεται ο δεσμός με το παρελθόν (Kaplani, 1997; Βογιατζής, 2008). Η διασφάλιση της βιωσιμότητας της τέχνης προϋποθέτει ισόρροπη φροντίδα τόσο για τη διατήρηση της τεχνικής και αισθητικής αξίας των αντικειμένων όσο και για τη διαρκή αναζωογόνηση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσα από την εκπαίδευση, τη συμμετοχική δράση και την πολιτιστική επικοινωνία. (ΠΙΟΠ, 2018).

Συνολικά, η αργυροχοΐα των Ιωαννίνων αποτελεί ένα στοιχείο που υπερβαίνει τη δεξιότητα του τεχνίτη. Είναι ένας ζωντανός οργανισμός, όπου το αντικείμενο και το άρωμα από την παράδοση, οι γνώσεις για τις τέχνες, οι κοινωνικές συνήθειες και οι

παραδοσιακές αξίες συνυπάρχουν και μεταβάλλονται σχηματίζοντας μια πολιτιστική κληρονομιά που έχει μεγάλη αξία για το παρόν και το μέλλον (Δεληβορριάς, 1980; Παπαδοπούλου, 2005; UNESCO, n.d; ΠΙΟΠ, 2018).

1.3. Παραδοσιακές δεξιότητες και τεχνικές

Η αργυροχοΐα που σχετίζεται με τα Ιωάννινα βασίζεται σε ένα πλέγμα παραδοσιακών δεξιοτήτων και τεχνικών, οι οποίες μεταφέρονται αδιάκοπα από γενιά σε γενιά. Αυτές συνθέτουν έναν μοναδικό τεχνικό και πολιτιστικό θησαυρό (Δεληβορριάς, 1980; Παπαδοπούλου, 2005; Παπαγεωργίου, 1982; ΠΙΟΠ, 2018). Οι τεχνίτες των Ιωαννίνων διακρίνονται για την άριστη γνώση των υλικών, τη δεξιοτεχνία τους στην επεξεργασία και διακόσμηση των ασημικών, καθώς και για την ικανότητά τους να εμπλουτίζουν τις παραδοσιακές τεχνικές με πρωτότυπες δημιουργικές προσεγγίσεις. (Karlaní, 1997; Μωυσεΐδου, 1983; Παπαδοπούλου, 2005).

Η μετάδοση των τεχνικών ικανοτήτων στην αργυροχοΐα των Ιωαννίνων γινόταν κατά παράδοση μέσω ενός συστήματος μαθητείας, με τους μαθητευόμενους, καλφάδες, να εκπαιδεύονται μέσα στην οικογένεια ή την συντεχνία. Ο μάστορας αποτελούσε πρότυπο και μετέδιδε γνώση, τεχνικές και αξίες (Παπαδοπούλου, 2005; Παπαγεωργίου, 1982; Σαλαμάγκας, 1959). Αυτή η πράξη ενίσχυε τη συνοχή της κοινότητας τεχνιτών, ενίσχυε την ποιότητα και αυθεντικότητα των προϊόντων και διατηρούσε το κύρος για τους επαγγελματίες (Ντάτση-Δάλλα, 2006; Παπαδοπούλου, 2005).

Οι κύριες μέθοδοι που εντοπίζονται στην ηπειρώτικη αργυροχοΐα είναι η σφυρηλάτηση, η χύτευση, το σαβάτι, η συρματερή, το φιλντίσι, ο εγκιβωτισμός πολύτιμων λίθων, η εγχάραξη και διακόσμηση με εμαγιέ. Παράλληλα, συναντάται η χρήση της κοκκίδωσης και της χρυσοκεντητικής (Μπότσαρης, 1974; Καπλάνη, 1997; Παπαδοπούλου, 2005; Bone, 2011). Η σφυρηλάτηση ως μια από τις πιο παραδοσιακές μεθόδους επιτρέπει τη διαμόρφωση φύλλων ασημιού σε περίπλοκα σχέδια και ανάγλυφα στολίδια (Revere, 2011; Μωυσεΐδου, 1983). Το σαβάτι αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της γιαννιώτικης αργυροτεχνίας. Με τη χρήση της τεχνικής της μαύρης εφυάλωσης δημιουργούνται έντονες χρωματικές αντιθέσεις, οι οποίες αναδεικνύουν τα γεωμετρικά και φυτικά διακοσμητικά μοτίβα (Μπότσαρης, 1974; Καπλάνη, 1997; Παπαδοπούλου, 2005).

Η τεχνική με το σύρμα, που απαιτεί μεγάλη ακρίβεια και υπομονή, αφορά την παραγωγή μοτίβων όπως δαντέλες με λεπτό ασημένιο σύρμα, το οποίο κολλάει σε ένα υπόβαθρο ή δημιουργεί αντικείμενα μόνο του (Καπλάνη, 1997; Zora, 1970; Παπαδοπούλου, 2005). Η εγχάραξη και η διακόσμηση με εμαγιέ προσθέτουν ομορφιά και αξία στα αντικείμενα, βάζοντας χρώματα και λεπτομέρειες (Bone, 2011; Μίκου-Καραχάλιου, 1997). Ο εγκιβωτισμός πολύτιμων λίθων τονίζει την πολυτέλεια ενώ η κοκκίδωση και η χρυσοκεντητική δημιουργούν διακοσμητικές λεπτομέρειες που σχετίζονται με συγκεκριμένα στυλ από άλλες περιοχές (Καπλάνη, 1997; Παπαδοπούλου, 2005).

Η ποιότητα και η ποικιλία των εργαλείων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ακρίβεια και την τέχνη κάθε αντικειμένου. Τα παραδοσιακά εργαστήρια στα Ιωάννινα ήταν γεμάτα με σφυριά, λιβανιστήρια, καλούπια, τανάλιες, πριόνια, λίμες, φλόγιστρα και μολόπετρες, τα όποια συχνά κατασκευάζονταν από τους ίδιους τους τεχνίτες (Revere, 2011; Bone, 2011). Η επιλογή και η αξιοποίηση των εργαλείων συνδέονται άμεσα με τα επιμέρους στάδια της εργασίας και τις εφαρμοζόμενες τεχνικές, αποτυπώνοντας τον βαθμό τεχνογνωσίας και εξειδίκευσης του αργυροχόου (Παπαδοπούλου, 2005; ΠΙΟΠ, 2018).

Η τεχνική καινοτομία δεν έλειπε από τα Ιωάννινα. Οι τεχνίτες, αν και ακολούθησαν παραδοσιακά πρότυπα, δοκίμαζαν νέες μεθόδους συγκόλλησης, βελτίωναν τα κράματα ασημιού, πρόσθεταν εισαγόμενα διακοσμητικά στοιχεία και εμπλούτιζαν τα σχέδια τους με επιρροές από τη Δύση και την Ανατολή (Καπλάνη, 1997; Παπαδοπούλου, 2005). Αυτή η ευελιξία συνέβαλε ώστε το αργυροχοείο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της αγοράς, αλλά και να διατηρήσει τη δυναμική του παρά τις ιστορικές προκλήσεις (Ζώρα, 1969; ΠΙΟΠ, 2018).

Το τεχνικό υπόβαθρο των Ιωαννιτών αργυροχόων αντικατοπτρίζεται σε σημαντικά αντικείμενα, όπως οι γνωστοί δίσκοι, οι σταυροί, τα εκκλησιαστικά σκεύη, τα φορητά εικονίσματα, οι ζώνες και οι καρφίτσες όπως και τα παραδοσιακά κοσμήματα της ηπειρώτικης φορεσιάς. Κάθε αντικείμενο έχει λειτουργική, αισθητική και συμβολική αξία, συνδέοντας την τεχνική με το κοινωνικό πλαίσιο και τον πολιτισμό (Δεληβορριάς, 1980; Παπαδοπούλου, 2005).

Σήμερα, η διατήρηση των παραδοσιακών μεθόδων αργυροχοΐας παρουσιάζει προκλήσεις λόγω της βιομηχανίας, της παγκοσμιοποίησης και των διαφορετικών

κοινωνικών συνθηκών (Βογιατζής, 2008; Koumara-Tsitsou & Karachalis, 2021). Η εκπαίδευση νέων τεχνιτών, η λειτουργία εργαστηρίων, η οργάνωση σεμιναρίων και η επαφή με έμπειρους μάστορες καθίστανται σημαντικοί παράγοντες για την επιβίωση και ανανέωση της τέχνης (ΠΙΟΠ, 2018).

Τα μουσεία και οι πολιτιστικοί οργανισμοί, όπως το Μουσείο Αργυροτεχνίας, διαδραματίζουν καίριο ρόλο στο να αναδείξουν και να μεταδώσουν την τεχνική γνώση. Επίσης, η συμμετοχή της κοινότητας και η ένταξη της παράδοσης στη σύγχρονη δημιουργία ενισχύει τη βιωσιμότητα της τέχνης (ΠΙΟΠ, 2018; Koumara-Tsitsou & Karachalis, 2021).

Η παράδοση της αργυροχοΐας στα Ιωάννινα δεν είναι στατική, αλλά μεταβάλλεται και προσαρμόζεται στις νέες ανάγκες. Διαφυλάσσει ταυτόχρονα τον πυρήνα των αξιών και την τέχνη της αριστοτεχνίας (Παπαδοπούλου, 2005; ΠΙΟΠ, 2018). Η αναγνώριση της σημασίας τους καταδεικνύει πως οι παραδοσιακές δεξιότητες είναι πολύτιμες και η ένταξή τους σε προγράμματα πολιτιστικής κληρονομιάς από την UNESCO (UNESCO, 2018) αποτελούν σύγχρονες στρατηγικές για τη διασφάλισή τους.

Η ενσωμάτωση των παραδοσιακών τεχνικών στη σύγχρονη δημιουργία, η ανάπτυξη συνεργασιών, η ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας και η σύνδεση με τον πολιτιστικό τουρισμό αποτελούν σύγχρονους τρόπους για τη διατήρηση και προώθηση της αργυροχοΐας των Ιωαννίνων (Koumara-Tsitsou & Karachalis, 2021; ΠΙΟΠ, 2018).

Η αργυροχοΐα στα Ιωάννινα αποτελεί ένα ζωντανό εργαστήριο για την τεχνική και την παράδοση, όπου οι παραδοσιακές ικανότητες και μέθοδοι λειτουργούν ως γέφυρα μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος. Η εξασφάλιση της συνέχειας και η ανανέωση αυτών των δεξιοτήτων κρίνεται σημαντική για τη βιωσιμότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως επίσης για τη διατήρηση μιας μοναδικής ταυτότητας στην περιοχή (Παπαδοπούλου, 2005; Δεληβορριάς, 1980; ΠΙΟΠ, 2018; Koumara-Tsitsou & Karachalis, 2021).

1.4. Πολιτιστική ταυτότητα και κοινωνικός ρόλος

Στα Ιωάννινα, η αργυροχοΐα αποτελεί κάτι περισσότερο από ένα παραδοσιακό επάγγελμα. Είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορική πορεία, την κοινωνική ζωή και την πολιτιστική ταυτότητα της πόλης και της Ηπείρου γενικότερα (Παπαδοπούλου, 2005; Παπαγεωργίου, 1982; UNESCO, n.d.). Η συνεχιζόμενη ύπαρξή της καταδεικνύει ότι η τέχνη αυτή λειτουργεί ως ζωντανός φορέας μνήμης και συλλογικής ταυτότητας,

ενώ παράλληλα συμβάλλει στη διαμόρφωση κοινωνικών ρόλων, αξιών και μορφών επικοινωνίας (Giglietto et al., 2022; Ferreira et al., 2019).

Η τέχνη της αργυροχοΐας έχει διαμορφώσει την ταυτότητα των Ιωαννίνων σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο προσφέροντας στην περιοχή γνώρισμα μοναδικότητας και αναγνωσιμότητας (Παπαδοπούλου, 2005; Καπλάνη, 1997; Giliberto & Labadi, 2022). Τα κοσμήματα καθώς επίσης και τα αντικείμενα που κατασκευάζονται στα Ιωάννινα διατηρούν ισχυρή σχέση με τη λαϊκή παράδοση, τα ήθη, τα έθιμα, τις τοπικές αφηγήσεις, τις θρησκευτικές παραδόσεις καθώς και τα κοινωνικά σύμβολα (Παπαντωνίου, 1985; Παπαδοπούλου, 2005; Liu, H. et al., 2024). Η χρήση εξειδικευμένων σχεδίων, τεχνικών και υλικών είναι στενά συνδεδεμένη με την τοπική ιστορία και αφήγηση τονώνοντας έτσι το αίσθημα του «ανήκειν» για τις κοινότητες σε αυτή την περιοχή (Chantamool et al., 2023; Kokko & Kaipainen, 2015).

Η αναγνώριση της αργυροχοΐας ως στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, τόσο στην Ελλάδα όσο και στον κόσμο, καταδεικνύει τη σημασία της για τον αυτοπροσδιορισμό των τοπικών ομάδων, αλλά και για την ενίσχυση της πολιτιστικής διπλωματίας (UNESCO, n.d.; Tan et al., 2019; Giliberto & Labadi, 2022). Η πολιτιστική ταυτότητα των Ιωαννίνων ενισχύεται μέσω διατήρησης, διάδοσης και ανανέωσης της αργυροχοΐας, στοιχείο που αναγνωρίζεται ως προτεραιότητα από διεθνείς ή εθνικούς οργανισμούς (Su et al., 2019; Loach et al., 2017).

Η αργυροχοΐα υπερβαίνει τα όρια μιας απλής δραστηριότητας και καθίσταται μέρος του κοινωνικού ιστού ως φορέας αξιών, ρόλων και σημάτων. Η καλλιτεχνική παραγωγή συνδέεται με σημαντικές στιγμές της ανθρώπινης ζωής (γάμοι, γεννήσεις, βαφτίσια, θρησκευτικές τελετές, κοινωνικές ανταλλαγές) δημιουργώντας ένα δίκτυο κοινωνικών σχέσεων, ταυτοτήτων και ιεραρχιών (Παπαδοπούλου, 2005; Παπαντωνίου, 1985; Ferreira et al., 2019). Τα κοσμήματα αποτελούν αποδείξεις κοινωνικής θέσης, προίκας, πλούτου αλλά και εργαλείο συμβολικής επικοινωνίας (Chen et al., 2021; Chantamool et al., 2023).

Στα Ιωάννινα, όπως και σε άλλες περιοχές με ισχυρή χειροτεχνική παράδοση, οι επαγγελματικές ομάδες λειτουργούσαν ως βασικός μηχανισμός κοινωνικής οργάνωσης, διασφαλίζοντας την ποιότητα της παραγωγής και ενισχύοντας τους δεσμούς αλληλεγγύης μεταξύ των μελών τους. Ενίσχυαν τη συλλογική μνήμη αλλά και την κοινωνική ενότητα (Παπαγεωργίου, 1982; Παπαδοπούλου, 2005; Grobar, 2019). Η

διαγενεακή μεταλαμπάδευση των τεχνικών και των αξιών, η έμφαση στην τιμιότητα και στη συνεργασία αλλά και το κύρος του μάστορα αποτελούν κεντρικά στοιχεία της κοινωνικής δύναμης (Triyanto et al., 2019; Liu G. et al., 2023).

Στη σύγχρονη εποχή, ο ρόλος του αργυροχόου υπερβαίνει τα στενά τοπικά όρια, καθώς συνδέεται με την προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού, την ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης και τη δημιουργία οικονομικής και κοινωνικής αξίας. (Grobar 2019; Giliberto & Labadi 2022; Shafi et al., 2022). Η γοητεία της χειροποίητης δημιουργίας και η αυθεντικότητα ενισχύει τη θέση του αργυροχόου στην αγορά, ενώ προάγει το αφήγημα της πολιτιστικής ανθεκτικότητας και βιώσιμης ανάπτυξης (Knapik & Król, 2023; Wang et al., 2018; Ruggerio, 2021).

Η ενσωμάτωση της αργυροχοΐας σε μουσεία, πολιτιστικές διαδρομές, εκπαιδευτικά προγράμματα και δράσεις προβολής αναδεικνύει τον σύγχρονο ρόλο της ως εργαλείο διαπολιτισμικής επικοινωνίας και κοινωνικής συνοχής (Loach et al., 2017; Skublewska-Paszkowska et al., 2022). Η ψηφιοποίηση, οι νέες τεχνολογίες, η χρήση εικονικής πραγματικότητας και οι διαδικτυακές πλατφόρμες δημιουργούν νέες δυνατότητες διάχυσης και συμμετοχής ενισχύοντας τη διατοπικότητα και τη διαπολιτισμική διάσταση (Cai, 2023; Zhong & Qi, 2020; Mendoza et al., 2023).

Η αργυροτεχνία των Ιωαννίνων αποτελεί χώρο συνεχούς πολιτιστικής δημιουργίας καθώς οι τεχνίτες δεν περιορίζονται στην αντιγραφή παραδοσιακών προτύπων, αλλά αξιοποιούν την παράδοση ως άλμα για καινοτομία (Shafi et al., 2022; Perry & Pereira, 2023). Η αλληλεπίδραση με διεθνείς τάσεις, η συνεργασία με σχεδιαστές, η συμμετοχή σε φεστιβάλ και εκθέσεις, η προσαρμογή σε νέα αισθητικά και λειτουργικά πρότυπα υποδηλώνει ότι η πολιτιστική ταυτότητα της αργυροτεχνίας είναι δυναμική, προσαρμοστική και ανοιχτή στις νέες προκλήσεις (Hu et al., 2023; Ramnath & Kim, 2024; Liu G. et al., 2023).

Η πολιτιστική καινοτομία ενισχύεται τώρα μέσω διασύνδεσης, συνεργασιών και διαδικτυακών τόπων, όπου η παραδοσιακή γνώση συναντά τη νέα τεχνολογία και την επιχείρηση σχηματίζοντας νέες μορφές βιωσιμότητας και κοινωνικής δράσης. (Ferreira et al., 2019; Tan et al., 2019; Guleria & Kaur, 2021)

Η διατήρηση του πολιτιστικού χαρακτήρα και ο κοινωνικός ρόλος της αργυροχοΐας απαιτεί ορθή διαχείριση και στρατηγικό σχεδιασμό, τόσο σε επίπεδο πολιτείας όσο και τοπικής κοινότητας (Giliberto & Labadi, 2022; UNESCO, n.d.). Οι δυσκολίες της

παγκοσμιοποίησης, η απώλεια των κοινωνικών δεσμών, οι αλλαγές στις συνήθειες των αγορών και ο ανταγωνισμός από την βιομηχανική παραγωγή απαιτούν νέες στρατηγικές για να προστατευτεί η άυλη πολιτιστική κληρονομιά (Giglito et al., 2022; Knapik & Król, 2023).

Ταυτόχρονα, οι δυνατότητες που προσφέρει η χρήση της πολιτιστικής κληρονομιάς για την κοινωνική συνοχή, την οικονομική ανάπτυξη, την ενίσχυση των τοπικών κοινοτήτων και τη διάδοση της πολιτιστικής ποικιλίας είναι πολύ μεγάλες (Chen et al., 2021; Wang et al., 2018; Grobar, 2019). Η ενίσχυση της συμμετοχής, η ένταξη της τέχνης στην εκπαίδευση, η σύνδεση με άλλες μορφές πολιτιστικής παραγωγής και η ανάπτυξη βιώσιμων τουριστικών προϊόντων συνθέτουν σύγχρονες πρακτικές διαχείρισης (Tan et al., 2019; Giglito et al., 2022; Goyal & Kumar, 2021).

Η αργυροχοΐα των Ιωαννίνων, ως ζωντανό στοιχείο της πολιτιστικής ταυτότητας και κοινωνικής ζωής της περιοχής, αποτελεί παράδειγμα του πώς ένα παραδοσιακό τεχνικό και καλλιτεχνικό πεδίο μπορεί να λειτουργεί ως μοχλός κοινωνικής συνοχής, πολιτιστικής δημιουργίας και βιώσιμης ανάπτυξης. Η διατήρηση και ανάδειξη του κοινωνικού ρόλου αργυροχοΐας βασίζεται στη σύνδεση της παράδοσης με τη σύγχρονη καινοτομία, την σωστή διαχείριση πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς επίσης και την ενεργό συμμετοχή της κοινότητας (Παπαδοπούλου, 2005; UNESCO, n.d.; Loach et al., 2017; Shafi et al., 2022).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

2.1. Θεωρητικά μοντέλα διαχείρισης

Η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και των δημιουργικών τομέων αποτελεί ένα αντικείμενο μελέτης από διάφορα θεωρητικά μοντέλα που διαμορφώνουν τόσο τις πολιτικές όσο και τις πρακτικές εφαρμογές του σύγχρονου πλαισίου. Η βιβλιογραφία καταδεικνύει διάφορες προσεγγίσεις που εστιάζουν στη διατήρηση αλλά και στην προστασία, την αξιοποίηση και την ανάπτυξη της πολιτιστικής παραγωγής (Giliberto & Labadi, 2022; Grobar, 2019; UNESCO, n.d.).

Ένα από τα πιο διαδεδομένα μοντέλα θεωρείται εκείνο της ολιστικής διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, το οποίο προτείνει την ενιαία αντιμετώπιση του υλικού και του άυλου πολιτισμού, δίνοντας έμφαση στο ρόλο της κοινωνίας αλλά και στη βιώσιμη χρήση των πόρων της (UNESCO, n.d.; Wang et al., 2018). Το ολιστικό μοντέλο δεν εξαντλείται στη συντήρηση των αντικειμένων, αλλά αποσκοπεί στη διαφύλαξη της πολιτιστικής τους λειτουργίας στον χρόνο, αναγνωρίζοντας τον καθοριστικό ρόλο των κοινοτήτων οι οποίες τη διατηρούν ως κοινή κληρονομιά (Giglietto et al., 2022).

Στο πλαίσιο αυτό ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στο μοντέλο της συμμετοχικής διαχείρισης (participatory management), όπου οι τοπικές κοινότητες, τεχνίτες αλλά και οι δημιουργοί διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στη λήψη αποφάσεων αλλά και στη διαχείριση πολιτικών για την εφαρμογή πρακτικών διαχείρισης (Keitsch, 2020; Giglietto et al., 2022; Tan et al., 2019). Πρόκειται για μια προσέγγιση που συνάδει με τις αρχές της Σύμβασης της UNESCO σχετικά με τη διαφύλαξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, όπου η διαχείριση οφείλει να είναι ζωντανή και να προσαρμόζεται στις επιταγές των κοινοτήτων (UNESCO, n.d.).

Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρείται και το γεγονός ότι το μοντέλο διαχείρισης κύκλου ζωής (life-cycle management), εφαρμόζεται με ευρύ τρόπο στη βιομηχανία αλλά και την πολιτιστική παραγωγή και χειροτεχνία που συμπεριλαμβάνει και την αργυροχρυσοχοΐα (Shafi et al., 2022; Liu H. et al., 2024). Το μοντέλο αυτό χρησιμοποιείται για τη χαρτογράφηση όλων των σταδίων από τη δημιουργία μέχρι και τη διάθεση αλλά και την ανακύκλωση προϊόντων, ενώ παράλληλα ενσωματώνει τις αρχές της βιωσιμότητας και της καινοτομίας σε κάθε φάση.

Στο πλαίσιο αυτό, η διαχείριση της γνώσης (knowledge management) αποτελεί βασικό παράγοντα για την επιβίωση αλλά και την ανάπτυξη των παραδοσιακών τεχνών. Η συστηματική τους καταγραφή, καθώς και η διάχυση και η ψηφιοποίηση των παραδοσιακών τεχνικών μεθόδων ενισχύει την ανθεκτικότητά τους και παράλληλα επιτρέπει τη μεταλαμπάδευσή τους από γενιά σε γενιά και την προσαρμογή στις σύγχρονες προκλήσεις (Agbo et al., 2021; Farooq, 2022). Επιπλέον, τα μοντέλα για τη διαχείριση που αξιοποιούν τη σύνδεση με τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας προσφέρουν νέες δυνατότητες ως προς την καταγραφή και την εκπαίδευση διευρύνοντας την απήχησή τους πέρα από γεωγραφικά και χρονικά όρια (Cai, 2023; Skublewska-Paszkowska et al., 2022; Liu G. et al., 2023).

Σημαντική θέση έχουν και τα μοντέλα διαχείρισης βασισμένα στην ανάλυση ενδιαφερομένων (stakeholder analysis), τα οποία επιδιώκουν τη χαρτογράφηση και το συντονισμό των επιμέρους ομάδων που εμπλέκονται (δημόσιος τομέας, ιδιώτες, δημιουργοί, κοινότητες, φορείς πολιτισμού και αγοράς) (Giliberto & Labadi, 202; Perry & Pereira, 2023). Η ενίσχυση των συνεργειών και η ανάπτυξη δικτύων αποτελούν βασικά εργαλεία για την αποτελεσματική διαχείριση της πολιτιστικής παραγωγής σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον (Ferreira et al., 2019; Hu et al., 2023).

Η θεωρητική προσέγγιση της βιώσιμης ανάπτυξης (sustainable development) διατρέχει όλα τα μοντέλα διαχείρισης. Η πολιτιστική κληρονομιά και οι δημιουργικές βιομηχανίες οφείλουν να λειτουργούν ως μοχλός κοινωνικής συνοχής, οικονομικής προόδου και περιβαλλοντικής προστασίας, εναρμονίζοντας τις επιμέρους πολιτικές με τους στόχους της αειφορίας (Ruggerio, 2021; Knapik & Król, 2023; Wang et al., 2018). Η επίτευξη των στόχων αυτών απαιτεί ολιστική στρατηγική, διατομεακή συνεργασία και συνεχή αξιολόγηση των πρακτικών διαχείρισης (Tosun & Leininger, 2017; Mishra et al., 2022).

Τέλος, η διαχείριση της πολιτιστικής παραγωγής και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στηρίζεται και σε θεωρητικά σχήματα που προέρχονται από το πεδίο της καινοτομίας και της δημιουργικής οικονομίας, όπως η θεωρία της πολιτιστικής αξίας, τα μοντέλα δημιουργικών συστάδων (clusters), τα δίκτυα και τα οικοσυστήματα δημιουργικότητας (Shafi et al., 2022; Tan et al., 2019). Αυτές οι προσεγγίσεις αναδεικνύουν τον ρόλο της αλληλεπίδρασης, της δικτύωσης και της ανταλλαγής

γνώσης ως κεντρικών παραγόντων για την ανθεκτικότητα και την ανάπτυξη των δημιουργικών κλάδων.

Η πολυπλοκότητα και η δυναμική των θεωρητικών μοντέλων διαχείρισης προσφέρουν ένα ευρύ πλαίσιο εργαλείων για την ανάλυση, αξιολόγηση και διαμόρφωση αποτελεσματικών πολιτικών και πρακτικών στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς και των δημιουργικών βιομηχανιών, με την αργυροχοΐα να αποτελεί χαρακτηριστικό και διαχρονικό παράδειγμα εφαρμογής αυτών των θεωρητικών αρχών.

2.2. Πολιτιστική πολιτική & βιωσιμότητα

Η πολιτιστική πολιτική και η βιωσιμότητα αποτελούν αλληλένδετους παράγοντες για τη διαχείριση της σύγχρονης πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και των δημιουργικών βιομηχανιών. Η συζήτηση για τη βιωσιμότητα υπερβαίνει πλέον την απλή έννοια της διατήρησης των αντικειμένων και οδηγεί προς ένα περισσότερο ολιστικό μοντέλο που συμπεριλαμβάνει την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική διάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς (Ruggerio, 2021; Wang et al., 2018; Giliberto & Labadi, 2022). Πιο συγκεκριμένα, η βιώσιμη πολιτική θέτει ως προϋπόθεση την ισορροπία μεταξύ της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινοτήτων, καθώς και την ενίσχυση της δημιουργικότητας προκειμένου να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη επιβίωση αλλά και η θετική επίδραση στο πλαίσιο του κοινωνικού ιστού (Tan et al., 2019; Grobar, 2019).

Η ανάπτυξη αποτελεσματικότερων πολιτιστικών πολιτικών υποστηρίζεται από τη συνεργασία όλων των τομέων, την ενσωμάτωση των αρχών για την αειφορία αλλά και τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μελών σε κάθε στάδιο του σχεδιασμού και της εφαρμογής (UNESCO, n.d.; Keitsch, 2020; Giglito et al., 2022). Στο πλαίσιο αυτό, οι πολιτικές οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους τη μοναδικότητα της κάθε τοπικής και εθνικής παράδοσης και παράλληλα να ευθυγραμμίζονται με τις διεθνείς στρατηγικές και διεθνή εργαλεία όπως είναι οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ και η Σύμβαση της UNESCO για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Wang et al., 2018; UNESCO, n.d.).

Η βιωσιμότητα στην πολιτιστική πολιτική σχετίζεται άρρηκτα τόσο με τη διαχείριση όσο και με την μεταβίβαση των γνώσεων και των τεχνικών αλλά και τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών που επιτρέπουν την πολιτιστική παραγωγή να διατηρεί τη βιωσιμότητά της και να είναι κοινωνικά ωφέλιμη (Shafi et al., 2022; Giliberto &

Labadi, 2022). Κατά συνέπεια, η ενίσχυση της δημιουργικής επιχειρηματικότητας η προώθηση της τοπικής πολιτικής αλλά και η ενδυνάμωση των δημιουργικών φορέων κρίνονται καίρια στοιχεία (Ferreira et al., 2019; Tan et al., 2019). Παράλληλα, οι πολιτικές αυτές οφείλουν να ενθαρρύνουν την καινοτομία και την προσαρμοστικότητα στις αλλαγές του περιβάλλοντος συνδέοντας τον τουρισμό, την εκπαίδευση αλλά και την τοπική ανάπτυξη (Grobar, 2019; Mishra et al., 2022).

Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο της πολιτιστικής πολιτικής αποτελεί η ενίσχυση αλλά και αναβάθμιση των τοπικών και εθνικών μουσείων τα οποία λειτουργούν ως κόμβοι για τη διατήρηση, την εκπαίδευση αλλά και την κοινωνική αλληλεπίδραση (Loach et al., 2017). Στο πλαίσιο αυτό η χρήση των ψηφιακών μέσων αλλά και η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών (όπως τα εικονικά μουσεία, η τρισδιάστατη απεικόνιση και η διαδικτυακή διάχυση γνώσης) καθιστούν εφικτή τη διεύρυνση του κοινού αλλά και την ενίσχυση της προσβασιμότητας στη γνώση ενσωματώνοντας τη βιωσιμότητα στην καθημερινή πολιτιστική πρακτική (Cai, 2023; Skublewska-Paszkowska et al., 2022; Liu G. et al., 2023).

Παράλληλα, η πολιτιστική πολιτική οφείλει να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης, της εμπορευματοποίησης αλλά και της απώλειας της τοπικής ταυτότητας (Knapik & Król, 2023; Giglito et al., 2022). Η ενίσχυση της συμμετοχής των κοινοτήτων, η αφύπνιση της πολιτιστικής συνείδησης αλλά και η προστασία της πολιτιστικής ποικιλομορφίας αποτελούν θεμελιώδεις αρχές που προασπίζουν τη βιωσιμότητα (Ferreira et al., 2019; Su et al., 2019). Επιπλέον, η μεταλαμπάδευση της γνώσης και η προώθηση της δημιουργικότητας διασφαλίζουν την αέναη ανανέωση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή και την ταυτότητα (Tan et al., 2019; Liu H. et al., 2024).

Ακολούθως, η βιώσιμη πολιτιστική πολιτική συνδέεται με την ενδυνάμωση των γυναικών, των νέων και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, προσφέροντας ίσες ευκαιρίες συμμετοχής στη δημιουργική παραγωγή και ενισχύοντας την κοινωνική ένταξη (Ferreira et al., 2019; Giglito et al., 2022). Μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα, δικτύωση και ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας, δημιουργούνται προϋποθέσεις για την κοινωνική και οικονομική ενδυνάμωση, συμβάλλοντας στη συνολική βιωσιμότητα (Shafi et al., 2022; Kokko & Kaipainen, 2015).

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτιστικών πολιτικών απαιτεί τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων, την παρακολούθηση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων και την προσαρμογή των στρατηγικών στις αλλαγές του περιβάλλοντος (Farooq, 2022). Η χρήση επιστημονικών εργαλείων και η εφαρμογή συστηματικών μεθόδων ανάλυσης (όπως η βιβλιομετρία και η ανάλυση θεμάτων) ενισχύουν τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων και τη διαρκή βελτίωση των πολιτικών (Agbo et al., 2021; Aria & Cuccurullo, 2017).

Συνοψίζοντας, η πολιτιστική πολιτική και η βιωσιμότητα συνιστούν ένα αναπόσπαστο δίπολο στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και της δημιουργικής παραγωγής. Η επιτυχία τους εξαρτάται από τη διατομεακή συνεργασία, τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων, την προσαρμοστικότητα και την καινοτομία, καθώς και από την υιοθέτηση μιας ολιστικής προσέγγισης που διασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας σε τοπικό και διεθνές επίπεδο (UNESCO, n.d.; Ruggerio, 2021; Giliberto & Labadi, 2022; Tan et al., 2019).

2.3. Δημιουργικοί φορείς & μικτή παραγωγή

Στο σύγχρονο αυτό περιβάλλον της πολιτιστικής παραγωγής καθοριστικός κρίνεται ο ρόλος των δημιουργικών φορέων αλλά και η ανάπτυξη μεικτών μορφών παραγωγής που αποτελούν τους βασικούς άξονες με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της καινοτομίας αλλά και της κοινωνικής συνοχής στον τομέα της αργυροχρυσοχοΐας και τον ευρύτερο τομέα των χειροτεχνιών (Ferreira et al., 2019; Grobar, 2019; Giliberto & Labadi, 2022). Πιο συγκεκριμένα, οι δημιουργικοί φορείς είτε πρόκειται για μεμονωμένους καλλιτέχνες είτε για μικρές βιοτεχνίες, συλλογικά εργαστήρια, ή ακόμα και πολιτιστικά ιδρύματα αποτελούν βασικούς κόμβους για τη γνώση, την ανταλλαγή και τη ώσμωση ιδεών, δραστηριοτήτων αλλά και επαγγελματικών προφίλ (Hu et al., 2023; Tan et al., 2019).

Το παραδοσιακό μοντέλο ενός αυτόνομου εργαστηρίου εστιάζει αποκλειστικά στη χειρωνακτική παραγωγή ενώ εμπλουτίζεται και με άλλες μορφές οργάνωσης όπως είναι τα συνεργατικά σχήματα (clusters), ή η δικτύωση μεταξύ των τεχνιτών και των επιχειρήσεων αλλά και η σύνδεση με τα εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα (Shafi et al., 2022; Perry & Pereira, 2023). Στο πλαίσιο αυτό, η μικτή παραγωγή αποτελεί απάντηση στις σύγχρονες επιταγές της αγοράς και τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης συνδέοντας τη χειροτεχνία με τη βιομηχανική παραγωγή, τις

καινοτόμες τεχνολογίες, το σχεδιασμό και την καλλιτεχνική έρευνα και προάγοντας τον πολιτισμικό τουρισμό (Liu H. et al., 2024; Mendoza et al., 2023).

Καθίσταται, επομένως, σαφές ότι οι δημιουργικοί φορείς συμβάλλουν καθοριστικά στη βιωσιμότητα της τέχνης, καθώς διαφυλάσσουν και μεταδίδουν την τεχνική και τη συναφή γνώση, προωθούν την καινοτομία και ενισχύουν την τοπική συνείδηση και πολιτιστική ταυτότητα. (Giglietto et al., 2022; Kokko & Kaipainen, 2015). Η συμμετοχή τους σε ένα πλαίσιο συνεργασιών αλλά και η πρόσβασή τους στις διεθνείς αγορές ενισχύουν την εξωστρέφεια και παράλληλα δημιουργούν νέες ευκαιρίες για τους τεχνίτες αλλά και τους επιχειρηματίες (Ferreira et al., 2019; Hu et al., 2023).

Η μικτή παραγωγή επιτρέπει την αξιοποίηση παραδοσιακών και σύγχρονων εργαλείων, καθώς και τον πειραματισμό με διαφορετικά υλικά, τεχνικές και αισθητικές κατευθύνσεις. Η ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας, του τρισδιάστατου σχεδιασμού, της εικονικής πραγματικότητας και των διαδραστικών εφαρμογών συμβάλλει στη διαφοροποίηση των προϊόντων και στην προσέλκυση νέου κοινού (Cai, 2023; Skublevska-Paszkowska et al., 2022). Παράλληλα, η προσαρμογή στις απαιτήσεις της βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης δημιουργεί προστιθέμενη αξία και ανταποκρίνεται στις σύγχρονες αξίες της ηθικής, της οικολογίας και της κοινωνικής ευθύνης (Shafi et al., 2022; Ruggerio, 2021).

Η αλληλεπίδραση μεταξύ δημιουργικών φορέων και η ανάπτυξη μικτών παραγωγικών μοντέλων προϋποθέτουν αποτελεσματική διαχείριση, επικοινωνία και ανταλλαγή τεχνογνωσίας. Προγράμματα κατάρτισης, εργαστήρια, φεστιβάλ, εκθέσεις και πλατφόρμες διασύνδεσης παρέχουν τα απαραίτητα εργαλεία για την ενίσχυση της συνεργασίας και την καλλιέργεια κουλτούρας ανοιχτής καινοτομίας (Tan et al., 2019; Hu et al., 2023). Επιπλέον, η συμμετοχή των δημιουργικών φορέων στη διαμόρφωση πολιτικών και στην εκπροσώπηση του κλάδου διασφαλίζει τον δημοκρατικό χαρακτήρα της πολιτιστικής παραγωγής και προωθεί τη συμμετοχή της κοινωνίας στα κέντρα λήψης αποφάσεων (Giliberto & Labadi, 2022; Giglietto et al., 2022).

Συνολικά, ο ρόλος των δημιουργικών φορέων και η μικτή παραγωγή αποτελούν θεμέλιο για την αναζωογόνηση της αργυροχοΐας και των συναφών πολιτιστικών κλάδων. Μέσα από τη δικτύωση, την καινοτομία και την ενσωμάτωση της παράδοσης σε πολυδιάστατα παραγωγικά σχήματα, διασφαλίζεται η ανθεκτικότητα, η εξωστρέφεια και η βιώσιμη ανάπτυξη του τομέα, προσφέροντας νέες προοπτικές σε

τεχνίτες, κοινότητες και τοπικές κοινωνίες (Ferreira et al., 2019; Shafi et al., 2022; Tan et al., 2019).

2.4. Αργυροχοΐα & δημιουργική οικονομία

Η αργυροχρυσοχοΐα, ως παραδοσιακή τέχνη με βαθιές ιστορικές ρίζες, εντάσσεται δυναμικά στη σύγχρονη δημιουργική οικονομία, αναδεικνύοντας τη γόνιμη σύνδεση της πολιτιστικής κληρονομιάς με την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Στο πλαίσιο της δημιουργικής οικονομίας, η παραγωγή πολιτιστικών αλλά και δημιουργικών αγαθών δεν περιορίζεται μόνο στην αισθητική ή τη συμβολική τους αξία αλλά αποκτά και ένα διακριτό οικονομικό αποτύπωμα που συμβάλλει στην τοπική και εθνική ανάπτυξη (Shafi et al., 2022; Grobar, 2019; Giliberto & Labadi, 2022).

Επιπλέον, η αργυροχοΐα συνδυάζει τις παραδοσιακές τεχνικές με την άρρητη-εμπειρική γνώση και την πολιτισμική ταυτότητα παρέχοντας τη δυνατότητα για παραγωγή καινοτόμων προϊόντων τα οποία απευθύνονται σε σύγχρονο αλλά και διεθνές κοινό . Οι τεχνικές και οι δημιουργοί της αργυροχοΐας αξιοποιούν την πολιτιστική παράδοση ως μια πηγή έμπνευσης και ταυτόχρονα επαναπροσδιορίζουν τα πρότυπα της παραγωγής σύμφωνα με τις απαιτήσεις της σύγχρονης αγοράς αλλά και τα νέα υλικά καθώς και τις τεχνολογικές εξελίξεις και το σύγχρονο σχεδιασμό (Tan et al., 2019; Liu H. et al., 2024; Perry & Pereira, 2023).

Καταδεικνύεται, λοιπόν, ότι η ενσωμάτωση της αργυροχοΐας στη δημιουργική οικονομία σχετίζεται άρρηκτα με την πολιτιστική επιχειρηματικότητα όπου ο τεχνίτης και δημιουργός λειτουργεί ταυτόχρονα και ως δίαυλος πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και ως επιχειρηματίας, που είναι ικανός να ανταποκριθεί στις σύγχρονες προκλήσεις όπως είναι η εξωστρέφεια, ο διεθνής ανταγωνισμός αλλά και ο ψηφιακός μετασχηματισμός (Ferreira et al., 2019; Hu et al., 2023; Shafi et al., 2022). Η ανάπτυξη προϊόντων υψηλής ποιότητας, οι συλλογικές προσπάθειες, οι συνεργασίες με άλλους δημιουργικούς κλάδους (μόδα, τουρισμός, design), καθώς και η αξιοποίηση ψηφιακών πλατφορμών για διάθεση και προβολή, ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα και την ανθεκτικότητα του τομέα (Mendoza et al., 2023; Skublewska-Paszowska et al., 2022).

Στη δημιουργική οικονομία, η καινοτομία δεν περιορίζεται μόνο σε τεχνολογικές ή παραγωγικές πτυχές, αλλά εκτείνεται και στον τρόπο αφήγησης, προώθησης και επανανοηματοδότησης της παραδοσιακής τέχνης. Η αργυροχοΐα επωφελείται από τις δυνατότητες που προσφέρει η ψηφιοποίηση, όπως η τρισδιάστατη σχεδίαση, η εικονική

παρουσίαση συλλογών και η αλληλεπίδραση με το καταναλωτικό κοινό μέσω social media και ηλεκτρονικών καταστημάτων (Cai, 2023; Liu G. et al., 2023). Η χρήση νέων τεχνολογιών ενισχύει τη δημιουργικότητα, διευρύνει την πρόσβαση σε νέες αγορές και επιτρέπει τη διατήρηση και διάδοση της πολιτιστικής ταυτότητας σε παγκόσμιο επίπεδο (Mendoza et al., 2023; Skublewska-Paszkowska et al., 2022).

Η δημιουργική οικονομία, ωστόσο, προϋποθέτει ένα ευνοϊκό περιβάλλον πολιτικής και θεσμών που θα επιτρέψει στους αργυροχόους να αναπτύξουν το επιχειρηματικό τους δυναμικό. Αυτό συνεπάγεται την ύπαρξη κατάλληλων νομικών και φορολογικών πλαισίων, την παροχή κινήτρων για καινοτομία, την πρόσβαση σε πόρους και εκπαίδευση, καθώς και τη διασύνδεση με δίκτυα, φεστιβάλ, αγορές και πλατφόρμες προώθησης (Guleria & Kaur, 2021; Loach et al., 2017; Goyal & Kumar, 2021). Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, αλλά και μεταξύ των ίδιων των τεχνιτών, οδηγεί στη δημιουργία δημιουργικών οικοσυστημάτων, όπου η αλληλεπίδραση, η ανταλλαγή γνώσης και η διαρκής μάθηση αποτελούν μοχλούς ανάπτυξης (Perry & Pereira, 2023; Tan et al., 2019).

Ένα ακόμη βασικό στοιχείο είναι η σύνδεση της αργυροχοΐας με τον πολιτιστικό τουρισμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το χειροποίητο κόσμημα, τα εργαστήρια και οι εκθέσεις αργυροχοΐας λειτουργούν ως πόλοι έλξης επισκεπτών, συμβάλλοντας στην οικονομική ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας και στην ανάδειξη της πολιτιστικής της ταυτότητας (Grobar, 2019; Giliberto & Labadi, 2022; Wang et al., 2018). Επιπλέον, η υιοθέτηση βιώσιμων μεθόδων παραγωγής, η υπεύθυνη προμήθεια πρώτων υλών και η προβολή της περιβαλλοντικής διάστασης ανταποκρίνονται στις σημερινές καταναλωτικές προτιμήσεις και ενδυναμώνουν την ανταγωνιστική παρουσία του ελληνικού κοσμήματος στη διεθνή αγορά (Shafi et al., 2022; Ruggerio, 2021).

Η αργυροχοΐα ως μέρος της δημιουργικής οικονομίας αντιμετωπίζει και σύγχρονες προκλήσεις: την ανάγκη διαρκούς εκπαίδευσης, την προσαρμογή στις τεχνολογικές εξελίξεις, τη διαχείριση της πολιτιστικής ταυτότητας χωρίς εκπτώσεις στην αυθεντικότητα, αλλά και την αντιμετώπιση του ανταγωνισμού από τη μαζική παραγωγή και τις απομιμήσεις (Liu H. et al., 2024; Hu et al., 2023). Η διατήρηση της ποιότητας, η ανάπτυξη δημιουργικών δεξιοτήτων και η ενίσχυση της αφήγησης γύρω από το προϊόν είναι στρατηγικές που διασφαλίζουν τη διαχρονικότητα και τη βιωσιμότητα του κλάδου (Ferreira et al., 2019; Tan et al., 2019).

Συνοψίζοντας, η αργυροχοΐα στη δημιουργική οικονομία αποτελεί μια γέφυρα που συνδέει την παράδοση και το μέλλον και ταυτόχρονα αξιοποιεί το πολιτιστικό κεφάλαιο της Ελλάδας ως ένα πολύτιμο εργαλείο που προάγει την καινοτομία, την ανάπτυξη και την εξωστρέφεια. Η σύνδεση με άλλους δημιουργικούς τομείς, η αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων αλλά και οι στρατηγικές προβολής και ενίσχυσης της δικτύωσης αποτελούν καίριους παράγοντες για την επιβίωση αλλά και την εξέλιξη του τομέα στο πλαίσιο ενός διεθνούς και ανταγωνιστικού περιβάλλοντος (Shafi et al., 2022; Perry & Pereira, 2023; Mendoza et al., 2023; Giliberto & Labadi, 2022). Η αργυροχοΐα συνεχίζει να αποτελεί πεδίο συνάντησης πολιτιστικής μνήμης, σύγχρονης δημιουργίας και ανθεκτικής επιχειρηματικότητας, συμβάλλοντας ενεργά στη διαμόρφωση του σημερινού και μελλοντικού τοπίου της ελληνικής δημιουργικής οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. ΩΣ ΦΟΡΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

3.1. Ιδρυτική ταυτότητα, διοίκηση και σκοπός του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι.

Η ιδρυτική ταυτότητα και η διοίκηση ενός φορέα πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελούν καίρια στοιχεία για τη λειτουργία, τη φυσιογνωμία και την κοινωνική του αποδοχή. Η ίδρυση ανάλογων θεσμών στην Ήπειρο και κυρίως στα Ιωάννινα συνδέθηκε με την τοπική παράδοση της αργυροχοΐας, αλλά και με την ανάγκη διαφύλαξης της τεχνικής, της λαϊκής τέχνης και της πολιτιστικής κληρονομιάς (Δεληβορριάς, 1980; Παπαδοπούλου, 2005; Καπλάνη, 1997). Στο πλαίσιο αυτό, η αποστολή των φορέων συνδέεται με την προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, την υποστήριξη της τοπικής δημιουργικότητας και τη σύνδεση της παραδοσιακής γνώσης με τη σύγχρονη οικονομία και κοινωνία (Μίκου-Καραχάλιου, 1997).

Στην περίπτωση του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., η ιδρυτική του ταυτότητα συνδέεται ειδικότερα με την οργανωμένη υποστήριξη της γιαννιώτικης αργυροχοΐας. Βασικός σκοπός του είναι η ανάπτυξη των εργαστηρίων αργυροχοΐας και η προβολή και ανάδειξη της γιαννιώτικης ασημουργίας, μέσα από τη συγκέντρωση της παραγωγικής δραστηριότητας σε ένα οργανωμένο κτιριακό συγκρότημα. Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται τόσο η ενίσχυση της επαγγελματικής δραστηριότητας των τεχνιτών όσο και η συλλογική προβολή της τοπικής παραγωγής (ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., χ.χ.).

Η λειτουργία του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. δεν περιορίζεται αποκλειστικά στην παραγωγική και οικονομική διάσταση. Η παρουσία εκθεσιακών και πολιτιστικών χώρων, καθώς και δράσεων που παρουσιάζουν την ιστορία, τα εργαλεία και τις τεχνικές της αργυροχοΐας, ενισχύει τον πολιτιστικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα του Κέντρου (ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., χ.χ.). Έτσι, η παραδοσιακή τεχνογνωσία συνδέεται με τη σύγχρονη πολιτιστική διαχείριση και με την ανάγκη διατήρησης και προβολής της τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας (ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., χ.χ.)

Ως προς τη διοικητική λειτουργία, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. καλείται να συντονίζει διαφορετικές αλλά αλληλένδετες δραστηριότητες, όπως τη διαχείριση των εγκαταστάσεων, την υποστήριξη των εργαστηρίων, την προβολή των προϊόντων και

την ανάπτυξη πολιτιστικών δράσεων (ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., χ.χ.). Η βιβλιογραφία υπογραμμίζει ότι η αποτελεσματική διοίκηση πολιτιστικών οργανισμών ενισχύεται με τη συνεργασία τεχνιτών, ειδικών επιστημόνων, εκπροσώπων της τοπικής κοινωνίας, καθώς με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η ευελιξία στη διοίκηση αλλά και η αντιπροσωπευτικότητα (Παπαγεωργίου, 1982; Ντάτση-Δάλλα, 2006). Καίριο χαρακτηριστικό αποτελεί η σύνδεση του φορέα με την τοπική κοινωνία και τα μουσεία, καθώς οι πολιτιστικοί οργανισμοί δεν λειτουργούν με απομονωμένο τρόπο, αλλά αποτελούν δίκτυα που ενσωματώνουν και αντανακλούν τις ανάγκες και τις προσδοκίες των πολιτών (Αυγερινού-Κολώνια, 2009; Πούλιος κ. συν., 2015).

Παράλληλα, η διασφάλιση της βιωσιμότητας του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. συνδέεται με την ικανότητά του να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές, οικονομικές συνθήκες, στις εκπαιδευτικές απαιτήσεις, αλλά και τις εξελίξεις στον τομέα της πολιτιστικής διαχείρισης (Βαρυτιμίδου, 2022). Επίσης ο εκσυγχρονισμός των διοικητικών μεθόδων, η χρήση ψηφιακών εφαρμογών και η ενίσχυση της διαφάνειας ενισχύουν το κύρος και τη διαχρονικότητα των πολιτιστικών οργανισμών (Βογιατζής, 2008; Γεωργίου, 2007).

Συνολικά, η ιδρυτική ταυτότητα, η διοίκηση και ο σκοπός του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τη διαχρονική αξία της αργυροχοΐας ως πολιτιστικού και οικονομικού κεφαλαίου της Ηπείρου και της Ελλάδας γενικότερα (Δεληβορριάς, 1980; Δεληβορριάς, 1999; Παπαδοπούλου, 2005). Η σύνδεση ενός φορέα με την τοπική ιστορία, η διατήρηση της αυθεντικότητας, αλλά και η προώθηση της καινοτομίας, αποτελούν τα βασικά στοιχεία που διασφαλίζουν τη θετική συμβολή του στην πολιτιστική και κοινωνική ζωή της περιοχής.

3.2. Υποδομές και χώροι παραγωγής

Οι υποδομές και οι χώροι παραγωγής αποτελούν βασικό στοιχείο της λειτουργίας της αργυροχοΐας, καθώς επηρεάζουν τόσο τις τεχνικές δυνατότητες των εργαστηρίων όσο και τη μετάδοση της γνώσης. Στα Ιωάννινα, η αργυροχοΐα αναπτύχθηκε ιστορικά σε μικρά οικογενειακά ή συλλογικά εργαστήρια, όπου η τεχνογνωσία μεταδιδόταν κυρίως μέσα από τη μαθητεία και την καθημερινή πρακτική (Παπαγεωργίου, 1982; Δεληβορριάς, 1980; Ντάτση-Δάλλα, 2006).

Τα παραδοσιακά εργαστήρια χαρακτηρίζονταν από λειτουργική αξιοποίηση του χώρου, με ειδικά διαμορφωμένους πάγκους, εργαλεία και αποθηκευτικούς χώρους προσαρμοσμένους στις ανάγκες των τεχνιτών (Μπότσαρης, 1974; Καπλάνη, 1997). Παράλληλα, λειτουργούσαν και ως χώροι κοινωνικής αλληλεπίδρασης, ανταλλαγής εμπειριών και ενίσχυσης της τοπικής επαγγελματικής και πολιτιστικής ταυτότητας (Παπαδοπούλου, 2005; Μίκου-Καραχάλιου, 1999).

Η δημιουργία του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. σηματοδότησε τη μετάβαση σε ένα περισσότερο οργανωμένο μοντέλο παραγωγής και ενίσχυσε την προβολή και την αναγνωρισιμότητα της ασημουργίας των Ιωαννίνων. Το κτιριακό συγκρότημα συγκεντρώνει στον ίδιο χώρο συνεργαζόμενα εργαστήρια αργυροχοΐας, ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ των τεχνιτών, τη συλλογική προβολή των προϊόντων και την οργανωμένη λειτουργία της παραγωγικής δραστηριότητας.

Οι υποδομές του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. δεν περιορίζονται στους χώρους παραγωγής. Περιλαμβάνουν εκθεσιακούς και πολιτιστικούς χώρους, στους οποίους παρουσιάζονται προϊόντα, τεχνικές, εργαλεία και στοιχεία της ιστορίας της γιαννιώτικης αργυροχοΐας. Με αυτόν τον τρόπο, ο χώρος αποκτά και εκπαιδευτικό χαρακτήρα, συνδέοντας την παραγωγή με την προβολή και τη βιωματική γνωριμία του κοινού με την τέχνη. Η σημασία τέτοιων χώρων για την εκπαίδευση και την παρουσίαση της αργυροχοΐας επισημαίνεται και στη σχετική βιβλιογραφία (ΠΙΟΠ, 2018; Βαρυτιμίδου, 2022).

Ιδιαίτερη σημασία έχει επίσης η σύνδεση των υποδομών με την ευρύτερη πολιτιστική και τουριστική ζωή των Ιωαννίνων. Το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. μπορεί να λειτουργήσει ως σημείο αναφοράς για την προβολή της αργυροχοΐας και να ενταχθεί σε πολιτιστικές διαδρομές και δίκτυα που συνδέουν την παραγωγή με την ιστορία και την πολιτιστική ταυτότητα της πόλης. Η ένταξη των χώρων παραγωγής στο σύγχρονο αστικό και πολιτιστικό περιβάλλον θεωρείται σημαντική για τη βιωσιμότητα της παραδοσιακής τέχνης (Koumara-Tsitsou & Καραχάλης, 2021; Παπαγεωργίου, 1982).

Τέλος, η συνεχής αναβάθμιση των εγκαταστάσεων, η προσβασιμότητα, η περιβαλλοντική διαχείριση και η αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών αποτελούν σημαντικές προκλήσεις για τη σύγχρονη λειτουργία του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. Η προσαρμογή των υποδομών στις νέες ανάγκες μπορεί να ενισχύσει τόσο την παραγωγική

δραστηριότητα όσο και τον εκπαιδευτικό και πολιτιστικό ρόλο του Κέντρου, συμβάλλοντας στη διατήρηση και στη σύγχρονη εξέλιξη της γιαννιώτικης αργυροχοΐας (Βογιατζής, 2008; ΠΙΟΠ, 2018).

3.3. Εκθεσιακές και εκπαιδευτικές δράσεις του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι.

Οι εκθεσιακές και εκπαιδευτικές δράσεις του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διατήρηση, την προώθηση και την αναβίωση της αργυροχοΐας ως ζωντανής πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και ως δημιουργικού οικονομικού τομέα. Ιδιαίτερα στα Ιωάννινα, όπου η αργυροχοΐα είναι συνυφασμένη με την ταυτότητα της περιοχής, οι δράσεις αυτές συμβάλλουν όχι μόνο στην προβολή του υλικού και άυλου πολιτιστικού αποθέματος, αλλά και στην εκπαίδευση νέων τεχνιτών, στη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και στην εξωστρέφεια του κλάδου (Δεληβορριάς, 1980; Παπαδοπούλου, 2005; ΠΙΟΠ, 2018).

Η σημασία των εκθέσεων έγκειται στη δυνατότητά τους να φέρνουν σε επαφή το ευρύ κοινό με την ιστορία και την αισθητική της αργυροχοΐας. Οι εκθεσιακές δράσεις και η παρουσίαση της σύγχρονης παραγωγής μπορούν να λειτουργήσουν ως σημαντικά μέσα προβολής και πολιτιστικής επικοινωνίας, δημιουργώντας παράλληλα γέφυρες ανάμεσα στην παράδοση και τη σύγχρονη δημιουργία (Μίκου-Καραχάλιου, 1997; Καπλάνη, 1997). Μέσα από εκθέσεις και παρουσιάσεις μπορούν να αναδεικνύονται ιδιαίτερες τεχνικές, διακοσμητικά μοτίβα, διαφορετικά υλικά και οι πολιτισμικές αφηγήσεις που συνοδεύουν την τέχνη της γιαννιώτικης αργυροχοΐας (Δεληβορριάς, 1980; Λαλαούνης, 1984; Λαμπίρη, 1992).

Οι εκθεσιακές δράσεις δεν περιορίζονται απαραίτητα σε μια στατική παρουσίαση αντικειμένων, αλλά μπορούν να περιλαμβάνουν και διαδραστικές εμπειρίες. Η παρουσίαση τεχνικών και σταδίων της παραγωγικής διαδικασίας, καθώς και η επαφή με τους ίδιους τους τεχνίτες, μπορούν να ενισχύσουν τη βιωματική διάσταση της επίσκεψης. Η δυνατότητα των επισκεπτών να παρατηρούν ή να γνωρίζουν από κοντά την εργασία του αργυροχόου ενισχύει την κατανόηση της τέχνης και το ενδιαφέρον για τη διατήρηση και τη συνέχιση της παράδοσης (ΠΙΟΠ, 2018; Πλεύρης, 2019; Μίκου-Καραχάλιου, 1999; Καπλάνη, 1997; Βαρυτιμίδου, 2022). Παράλληλα, θεματικές δράσεις που συνδέουν την αργυροχοΐα με άλλες μορφές τέχνης μπορούν να

συμβάλουν σε μια περισσότερο σύγχρονη και διεπιστημονική προσέγγισή της (Δεληβορριάς, 1999; Μίκου-Καραχάλιου, 1999; Καραβούζης, 1973).

Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των εκθεσιακών δράσεων του μπορεί να έχει και η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Η ψηφιοποίηση υλικού, οι διαδραστικές εφαρμογές, οι πολυμεσικές αφηγήσεις και οι διαδικτυακές παρουσιάσεις μπορούν να διευρύνουν το κοινό, να ενισχύσουν την προσβασιμότητα και να συμβάλουν στη διεθνή προβολή της γιαννιώτικης αργυροχοΐας (ΠΙΟΠ, 2018; Βαρυτιμίδου, 2022; Skublewska-Paszkowska et al., 2022). Τα ψηφιακά αρχεία και οι διαδικτυακές δράσεις αποτελούν επίσης σημαντικά εργαλεία διάδοσης, εκπαίδευσης και προβολής της τέχνης σε ευρύτερη κλίμακα (Μίκου-Καραχάλιου, 1999; ΠΙΟΠ, 2018).

Στον τομέα της εκπαίδευσης, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. μπορεί να αξιοποιήσει τη λειτουργία των εργαστηρίων και των πολιτιστικών του χώρων για την ανάπτυξη δράσεων που απευθύνονται σε διαφορετικές ηλικιακές και κοινωνικές ομάδες. Μαθητικές επισκέψεις, βιωματικά εργαστήρια και εξειδικευμένες δράσεις μπορούν να προσφέρουν στους συμμετέχοντες τεχνική αντίληψη, αισθητική καλλιέργεια και ιστορική γνώση με διαδραστικό και πρακτικό τρόπο. Ιδιαίτερη σημασία έχει η διαγενεακή μάθηση, η μεταφορά της άυλης γνώσης και η ενίσχυση του ενδιαφέροντος των νέων για την παράδοση και τα δημιουργικά επαγγέλματα (Μίκου-Καραχάλιου, 1999Βαρυτιμίδου, 2022; ΠΙΟΠ, 2018).

Οι συνεργασίες με σχολεία, πανεπιστήμια, κοινωνικές ομάδες και τοπικούς πολιτιστικούς φορείς μπορούν να ενισχύσουν την ποιότητα και το εύρος των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων ενός πολιτιστικού φορέα. Προγράμματα που συνδυάζουν την ιστορική έρευνα, την τεχνική εκπαίδευση και τη δημιουργική έκφραση μπορούν να συμβάλουν στην εξέλιξη της αργυροχοΐας από μια παραδοσιακή τέχνη σε ένα σύγχρονο πεδίο πολιτιστικής και οικονομικής ανάπτυξης (Καπλάνη, 1997; ΠΙΟΠ, 2018; Μίκου-Καραχάλιου, 1997).

Η δια βίου μάθηση και η συνεχής επιμόρφωση αποτελούν επίσης σημαντικό πεδίο για τη σύγχρονη λειτουργία του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. Οι τεχνίτες και οι επαγγελματίες του κλάδου μπορούν να διευρύνουν τις γνώσεις τους μέσα από συμμετοχή σε συνέδρια, ημερίδες, εργαστήρια και συνεργασίες, παρακολουθώντας τις σύγχρονες εξελίξεις

στην τεχνολογία, στον σχεδιασμό και στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς (Μίκου-Καραχάλιου, 1999; Βαρυτιμίδου, 2022; ΠΙΟΠ, 2018).

Οι εκθεσιακές και εκπαιδευτικές δράσεις έχουν παράλληλα και κοινωνική διάσταση, καθώς μπορούν να ενισχύσουν την κοινωνική ένταξη, την πολιτιστική συμμετοχή και την πρόσβαση στη γνώση. Το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., ως χώρος παραγωγής και πολιτιστικής προβολής, μπορεί να αναπτύσσει δράσεις προσβάσιμες σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της συμμετοχικότητας και της κοινωνικής διάστασης του πολιτισμού (ΠΙΟΠ, 2018; Βαρυτιμίδου, 2022).

Συμπερασματικά, οι εκθεσιακές και εκπαιδευτικές δράσεις μπορούν να αποτελέσουν κεντρική στρατηγική για την αναζωογόνηση της γιαννιώτικης αργυροχοΐας, τη διατήρηση της πολιτιστικής μνήμης και την ενίσχυση της δημιουργικής οικονομίας. Μέσα από τη σύνδεση της ιστορίας με τη σύγχρονη αισθητική, την τεχνική καινοτομία και τη διαδραστική μάθηση, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. μπορεί να συμβάλει ώστε η αργυροχοΐα να παραμένει επίκαιρη και ενεργή στον σύγχρονο πολιτιστικό και οικονομικό χώρο (Δεληβορριάς, 1980; Παπαδοπούλου, 2005; ΠΙΟΠ, 2018; Μίκου-Καραχάλιου, 1999).

3.4. Διασφάλιση & μεταλαμπάδευση τεχνογνωσίας

Η διατήρηση των παραδοσιακών μεθόδων της αργυροχοΐας και η μεταφορά της εξειδικευμένης γνώσης στις νέες γενιές αποτελούν κεντρικά ζητήματα για τη βιωσιμότητα της τέχνης και τη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας των Ιωαννίνων και της ευρύτερης Ηπείρου (Δεληβορριάς, 1980· Παπαδοπούλου, 2005; Καπλάνη, 1997). Στο πλαίσιο αυτό, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, καθώς συγκεντρώνει εργαστήρια και τεχνίτες σε έναν οργανωμένο χώρο, όπου η πρακτική γνώση μπορεί να συνδέεται με τη μαθητεία και τη διαγενεακή μετάδοση της τεχνογνωσίας (Παπαγεωργίου, 1982; Ντάτση-Δάλλα, 2006).

Στο παραδοσιακό πλαίσιο, η μεταφορά της γνώσης βασιζόταν στην προσωπική σχέση δασκάλου και μαθητή, στην πρακτική εκπαίδευση και στη σταδιακή κατάκτηση της τεχνικής δεξιότητας. Με τον τρόπο αυτό διαμορφωνόταν ένα σύστημα διαδοχής που εξασφάλιζε τη συνέχεια και την ποιότητα της δημιουργίας. Παραδοσιακές τεχνικές,

όπως το σαβάτι, η συρματερή, η σφυρηλάτηση, το σμάλτο και η κοκκίδωση, αποτυπώνουν τη μοναδικότητα της τοπικής παραγωγής και αποτελούν αναγνωρίσιμα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς των Ιωαννίνων (Παπαγεωργίου, 1982; Ντάτση-Δάλλα, 2006).

Η μεταφορά της γνώσης, ωστόσο, αντιμετωπίζει σήμερα σημαντικές προκλήσεις. Η μείωση του ενδιαφέροντος των νέων για το επάγγελμα, οι πιέσεις της αγοράς, η βιομηχανική παραγωγή, η παγκοσμιοποίηση και οι αλλαγές στον σύγχρονο τρόπο ζωής δυσχεραίνουν τη συνέχιση και τη μεταβίβαση της αργυροχοΐας από γενιά σε γενιά (Βογιατζής, 2008; Γεωργίου, 2007; Μίκου-Καραχάλιου, 1999). Παράλληλα, η μαζική παραγωγή και οι φθηνές απομιμήσεις περιορίζουν την αξία του χειροποίητου έργου και δημιουργούν δυσκολότερες συνθήκες για την ουσιαστική και ποιοτική μαθητεία (Ναυτεμπορική, 2023; Σιδερά, 2006).

Μπροστά σε αυτές τις δυσκολίες, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., σε συνεργασία με τεχνίτες, εκπαιδευτικούς και πολιτιστικούς φορείς, μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη νέων τρόπων διατήρησης και μεταλαμπάδευσης της γνώσης. Ενδεικτικά, τέτοιες δράσεις μπορούν να περιλαμβάνουν:

- οργάνωση σεμιναρίων, εργαστηρίων και βιωματικών δράσεων με στόχο την προσέλκυση νέων ανθρώπων και τη διάδοση της τέχνης,
- ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε συνεργασία με πανεπιστήμια, τεχνικές σχολές και φορείς επαγγελματικής κατάρτισης (Μίκου-Καραχάλιου, 1999; Βαρυτιμίδου, 2022),
- αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, όπως η ψηφιοποίηση τεχνικών, το βίντεο και τα διαδικτυακά μαθήματα, για την ευρύτερη διάχυση της γνώσης.

Η παρουσία των τεχνιτών μπορεί επίσης να συνδεθεί με την πολιτιστική και εκπαιδευτική λειτουργία του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. Μέσα από ζωντανές επιδείξεις, διαδραστικές παρουσιάσεις και αφηγήσεις των ίδιων των αργυροχόων, ο επισκέπτης μπορεί να μετατρέπεται από απλό θεατή σε ενεργό συμμετέχοντα στη διαδικασία παραγωγής και μάθησης (ΠΙΟΠ, 2018; Βαρυτιμίδου, 2022). Παράλληλα, η συλλογή και καταγραφή προφορικών μαρτυριών, τεχνικών γνώσεων και παραδοσιακών πρακτικών μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη διαφύλαξη και τεκμηρίωση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της αργυροχοΐας (Παπαδοπούλου, 2005; Συναδινός, 1979).

Η διαδικασία μεταβίβασης της γνώσης μπορεί να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο μέσα από τη σύνδεση της αργυροχοΐας με τη σύγχρονη αγορά, τον σχεδιασμό, τη μόδα και τις διεθνείς πολιτιστικές και αισθητικές τάσεις (Μίκου-Καραχάλιου, 1999; Καραϊσκάκη, 2019). Οι νεότερες γενιές τεχνιτών καλούνται να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής, ενσωματώνοντας νέες ιδέες, τεχνικές και καινοτόμα υλικά, χωρίς να χάνουν τη σύνδεσή τους με τις βασικές αξίες και την ταυτότητα της παραδοσιακής αργυροχοΐας (ΠΙΟΠ, 2018; Koumara-Tsitsou & Karachalis, 2021).

Τέλος, η διατήρηση των παραδοσιακών τεχνικών και η μεταβίβαση της γνώσης δεν αποτελούν μόνο ζήτημα επαγγελματικής συνέχειας, αλλά και θέμα πολιτιστικής συνείδησης και κοινωνικής συνοχής. Η διαγενεακή μάθηση, η ανάδειξη τοπικών προτύπων και η ενίσχυση του αισθήματος του «ανήκειν» δημιουργούν τις προϋποθέσεις για τη βιωσιμότητα της αργυροχοΐας και την ενδυνάμωση της τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας (Παπαδοπούλου, 2005; Δεληβορριάς, 1980). Στο πλαίσιο αυτό, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση της αργυροχοΐας ως ζωντανής τέχνης και στην ενίσχυση της κοινότητας των τεχνιτών, συνδέοντας την παράδοση με την καινοτομία, την εκπαίδευση και τη βιώσιμη πολιτιστική ανάπτυξη.

3.5. Συνεργασίες

Οι συνεργασίες αποτελούν βασικό παράγοντα για την εξέλιξη, την καινοτομία και την εξωστρέφεια της αργυροχοΐας τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η ιστορική εμπειρία αποδεικνύει ότι η συλλογική δράση, η ανταλλαγή γνώσεων και η συνεργασία με δημιουργούς, πολιτιστικούς φορείς, εκπαιδευτικά ιδρύματα, επιχειρήσεις και την τοπική αυτοδιοίκηση μπορούν να ενισχύσουν τη δυναμική του φορέα και να διευκολύνουν την προσαρμογή του στις σύγχρονες κοινωνικές και οικονομικές προκλήσεις (Ντάτση-Δάλλα, 2006· Παπαγεωργίου, 1982· Koumara-Tsitsou & Karachalis, 2021).

Οι συνεργασίες του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. μπορούν να διαμορφώνονται σε πολλαπλά επίπεδα:

1. Τοπικές συνέργειες

Στα Ιωάννινα, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. συνεργάζεται με τον Δήμο Ιωαννιτών, το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς και το Μουσείο Αργυροτεχνίας, το Σωματείο Ασημουργών και Μεταλλοτεχνιτών «Η Γιαννιώτικη Τέχνη» και άλλους τοπικούς φορείς σε δράσεις ανάδειξης της γιαννιώτικης αργυροτεχνίας, όπως ο «Μήνας Γιαννιώτικης Αργυροτεχνίας» (Δήμος Ιωαννιτών, 2026; ΠΙΟΠ, 2026β). Τέτοιες συνέργειες ενισχύουν την κοινωνική συνοχή, τη διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας και τη διάδοση της τεχνογνωσίας στις νεότερες γενιές (ΠΙΟΠ, 2018; Βαρυτιμίδου, 2022).

2. Διατομεακές και διεπιστημονικές συνεργασίες

Η επαφή του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. με άλλους δημιουργικούς τομείς, όπως ο σχεδιασμός, η μόδα, ο τουρισμός και οι εφαρμοσμένες τέχνες, μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη νέων προϊόντων, υπηρεσιών και πολιτιστικών εμπειριών (Koumara-Tsitsou & Karachalis, 2021; Μίκου-Καραχάλιου, 1999). Τέτοιες συνεργασίες ενισχύουν την καινοτομία και τη διαφοροποίηση της παραγωγής και μπορούν παράλληλα να προωθήσουν τη γιαννιώτικη αργυροχοΐα σε νέα κοινά και αγορές (Ναυτεμπορική, 2023; Καραϊσκάκη, 2019).

3. Εθνικά και διακρατικά δίκτυα

Η συμμετοχή του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. σε εθνικά και διεθνή δίκτυα, εκθέσεις, πολιτιστικές διοργανώσεις, ερευνητικά προγράμματα και ανταλλαγές τεχνιτών μπορεί να ενισχύσει την πρόσβαση σε νέα γνώση και τεχνολογία και να διευρύνει την εξωστρέφεια του κλάδου (ΠΙΟΠ, 2018; Koumara-Tsitsou & Karachalis, 2021; Μίκου-Καραχάλιου, 1999). Παράλληλα, η συνεργασία του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. με τοπικούς και θεσμικούς φορείς συμβάλλει στις προσπάθειες ευρύτερης προβολής και αναγνώρισης της γιαννιώτικης αργυροτεχνίας.

4. Συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα και την αγορά

Το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. και τα συνεργαζόμενα εργαστήριά του μπορούν να ωφεληθούν από συνεργασίες με επιχειρήσεις, εμπορικούς φορείς, αίθουσες τέχνης και σχεδιαστές, οι οποίες συμβάλλουν στη διάδοση των προϊόντων, στην ανάπτυξη νέων συλλογών και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Παράλληλα, οι συνεργασίες αυτές απαιτούν

ισορροπία ανάμεσα στην αυθεντικότητα και την ποιότητα του χειροποίητου προϊόντος και στις απαιτήσεις της σύγχρονης αγοράς.

5. Συνεργασίες με τεχνολογικούς και εκπαιδευτικούς φορείς

Ιδιαίτερη σημασία έχει η συνεργασία του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. με εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η συνεργασία με τη Σχολή Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, η οποία ενισχύει τη σύνδεση της ακαδημαϊκής γνώσης με την παραγωγή και την παραδοσιακή τεχνογνωσία. Μέσα από τέτοιες συνεργασίες μπορούν να αναπτυχθούν νέες δυνατότητες σχεδιασμού, εκπαίδευσης και μεταφοράς γνώσης και να ενισχυθεί η διά βίου μάθηση στον χώρο της αργυροχοΐας (ΠΙΟΠ, 2026α).

Η αποτελεσματικότητα των συνεργασιών στηρίζεται στην καλή επικοινωνία, στην ύπαρξη κοινών στόχων και στην αμοιβαία εμπιστοσύνη. Για το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., η ανάπτυξη σταθερών σχέσεων με την τοπική αυτοδιοίκηση, τους πολιτιστικούς και εκπαιδευτικούς φορείς, τους τεχνίτες και την αγορά μπορεί να ενισχύσει την προσαρμογή στις σύγχρονες προκλήσεις, τη δημιουργικότητα, τη βιωσιμότητα και την εξωστρέφεια του κλάδου (ΠΙΟΠ, 2018; Koumara-Tsitsou & Karachalis, 2021).

Συνοψίζοντας, οι συνεργασίες αποτελούν αναγκαίο εργαλείο για την ενίσχυση του ρόλου του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. και για τη διατήρηση και ανάπτυξη της γιαννιώτικης αργυροχοΐας. Μέσα από σταθερά δίκτυα συνεργασίας μπορούν να ενισχυθούν η συλλογική μνήμη, η κοινωνική συνοχή, η καινοτομία και η οικονομική βιωσιμότητα της τέχνης σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον (Παπαδοπούλου, 2005; ΠΙΟΠ, 2018; Koumara-Tsitsou & Karachalis, 2021).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

4.1. Η ποιοτική ερευνητική μέθοδος

4.1.1. Η θεωρητική θεμελίωση της ποιοτικής ερευνητικής μεθόδου

Η παρούσα έρευνα ακολουθεί την ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση προκειμένου να αναδείξει τις περίπλοκες πτυχές του πολιτιστικού φαινόμενο, όπως η σύγχρονη αργυροτεχνία των Ιωαννίνων και ο ρόλος του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. ως φορέα πολιτιστικής διαχείρισης και να επιτρέψει τη βαθύτερη κατανόησή του. Η αργυροχοΐα, ως τέχνη και ως επαγγελματική ενασχόληση, δεν αποτελεί απλά μια τεχνική διαδικασία για την κατασκευή αντικειμένων αλλά και ένα περίπλοκο πολιτιστικό σύστημα που εμπεριέχει τις ιστορικές μνήμες, τις ταυτότητες της αισθητικής αξίας αλλά και τις θεσμικές πρακτικές. Η ελληνική βιβλιογραφία σχετικά με το κόσμημα και τις εφαρμοσμένες τέχνες καταδεικνύει ότι το κόσμημα λειτουργεί ως φορέας νοημάτων, συμβολισμών και κοινωνικών σχέσεων, γεγονός που καθιστά αναγκαία μία εξήγηση για την κατανόηση της παραγωγής καθώς και της χρήσης του (Δεληβορριάς, 1980; Χαμαλίδη, 1999; Clark, 1986). Η αργυροχοΐα των Ιωαννίνων αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της ζωντανής πολιτιστικής κληρονομιάς, το οποίο υπογραμμίζει ότι η τεχνική γνώση μεταλαμπαδεύεται από γενιά σε γενιά και παράλληλα συνδέεται με τον τοπικό χαρακτήρα όπως υπογραμμίζεται και από έρευνες σχετικές με την ελληνική μεταλλοτεχνία αλλά και την παραδοσιακή κατασκευή των κοσμημάτων (Μπότσαρης, 1974; Καπλάνη, 1997; Ρωμαίου-Καρασταμάτη, 1997).

Η ποιοτική μέθοδος επιλέγεται καθώς προάγει την κατανόηση τόσο των βιωμάτων όσο και των ιδεών αλλά και τον νοημάτων που μεταφέρουν οι ίδιοι οι αργυροχόοι αναφορικά με την τέχνη τους καθώς επίσης και στρατηγικές του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. για να στηρίξουν και να προβάλουν την αργυροχοΐα. Η μέθοδος αυτή υπακούει στις αρχές της ποιοτικής ερευνητικής μεθοδολογίας όπως υποστηρίζουν οι Creswell (2013), Patton (2015), Kvale (1996) και Silverman (2011). Αυτοί καταδεικνύουν ότι η ποιοτική μελέτη είναι κατάλληλη όταν σκοπός είναι η κατανόηση εννοιών, βιωμάτων και κοινωνικών συνθηκών. Η θεματική ανάλυση, που αναπτύχθηκε από τους Braun και Clarke (2006), παρέχει ένα ευέλικτο και βάσιμο πλαίσιο για την ανάλυση των δεδομένων, επιτρέποντας την προσέγγιση των κύριων θεματικών μέσα από τις αφηγήσεις των συμμετεχόντων αλλά και το θεσμικό υλικό.

Η ελληνική βιβλιογραφία για το κόσμημα υπογραμμίζει ότι η κατανόηση της αργυροχοΐας απαιτεί τη συγκέντρωση των πολιτισμικών, κοινωνικών και θεσμικών πτυχών του φαινομένου. Μελέτες όπως αυτές των Χριστοφόγλου (1999), Μίκου-Καραχάλιου (1997) και Chadour-Sampson & Lalaounis-Tsoukouroulou (1998) υπογραμμίζουν ότι η παραγωγή κοσμήματος δεν αποτελεί μια τεχνική διαδικασία αλλά μια ύψιστη πολιτισμική πράξη που συμπεριλαμβάνει τόσο αισθητικές επιλογές, όσο και τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις καθώς και την ιστορική συνέχεια. Η ποιοτική προσέγγιση συμβάλλει προκειμένου να αναδυθούν αυτές οι πτυχές, καθώς επικεντρώνεται σε αφηγήματα των δημιουργών, στις εμπειρίες τους και στους τρόπους που αντιλαμβάνονται την τέχνη και τους θεσμούς.

Η επιλογή της ποιοτικής μεθόδου βασίζεται και στη διεθνή βιβλιογραφία για τις δημιουργικές βιομηχανίες, που τονίζει ότι η κατανόηση της δημιουργικής εργασίας απαιτεί εστίαση στις εμπειρίες των δημιουργών, στις συνθήκες κατασκευής και στις θεσμικές δομές που επηρεάζουν την εργασία τους (Hesmondhalgh, 2007; O'Brien, 2014). Η αργυροχοΐα, ως δημιουργική τέχνη, εισάγεται στο πλαίσιο αυτό καθώς συνδυάζει καλλιτεχνική έκθεση, τεχνική ικανότητα και οικονομική δραστηριότητα. Η ποιοτική μέθοδος επιτρέπει την κατανόηση των μεθόδων αυτών μέσα από τις οποίες η αργυροχρυσόχοι διαμορφώνουν την επαγγελματική τους ταυτότητα και παράλληλα τη μελέτη του τρόπου που αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις της αγοράς και αναπτύσσουν στρατηγικές βιωσιμότητας.

Η επιστημονική θεμελίωση της παρούσας έρευνας βασίζεται στην ερμηνευτική προσέγγιση, η οποία αντιμετωπίζει την κοινωνική πραγματικότητα όχι ως μια σταθερή και αντικειμενική συνθήκη, αλλά ως αποτέλεσμα εμπειριών, νοημάτων και πρακτικών που διαμορφώνονται μέσα στο κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο. Στο πλαίσιο αυτό, η αργυροχοΐα ως τέχνη και επάγγελμα αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα κοινωνικής και πολιτιστικής διαμόρφωσης, καθώς οι τεχνικές, οι μορφές έκφρασης και οι αισθητικές επιλογές επηρεάζονται από ιστορικές συνέχειες, κοινωνικές σχέσεις και θεσμικές παρεμβάσεις. Η ποιοτική ερευνητική προσέγγιση επιτρέπει τη βαθύτερη κατανόηση αυτών των διαδικασιών, εστιάζοντας στις αφηγήσεις και τις εμπειρίες τόσο των δημιουργών όσο και των θεσμικών εκπροσώπων και αναδεικνύοντας τις διαφορετικές οπτικές που συγκροτούν το συγκεκριμένο πολιτιστικό πεδίο.

Η επιλογή της ποιοτικής μεθόδου συνδέει την ανάγκη της κατανόησης των σχέσεων αυτών με την πτυχή της παράδοσης αλλά και της καινοτομίας, στοιχεία που αποτελούν κεντρικούς παράγοντες στον τομέα της σύγχρονης αργυροχοΐας. Η ελληνική βιβλιογραφία για το κόσμημα υπογραμμίζει ότι η ανάπτυξη της τέχνης σχετίζεται άρρηκτα με την αέναη διαπραγμάτευση της ιστορικής παρακαταθήκης αλλά και σύγχρονων αισθητικών τεχνικών αναζητήσεων. (Bizot, 2001; Crispolti, 1990; Mosco, 2001) Η ποιοτική προσέγγιση επιτρέπει να κατανοήσουμε αυτή τη διαπραγμάτευση καθώς αναδεικνύει τις εμπειρίες δημιουργών και τις στρατηγικές που χρησιμοποιούν ώστε να συνδυάσουν μια παράδοση με σαφώς σύγχρονη δημιουργικότητα.

Η ερμηνευτική μέθοδος επιτρέπει και την κατανόηση του ρόλου του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. ως φορέα μιας πολιτιστικής διαχείρισης. Το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. λειτουργεί ως ίδρυμα που ενισχύει την αργυροχοΐα μέσω εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, εκθέσεων, προγραμμάτων παρουσίασης και συνεργασιών με καλλιτέχνες και οργανισμούς. Η κατανόηση των θεσμικών στρατηγικών απαιτεί την εξέταση των πρακτικών, των προτεραιοτήτων και των προβλημάτων που συγκεντρώνει ο οργανισμός, στοιχεία που μπορούν να καταστούν φανερά μέσα από την ποιοτική ανάλυση του υλικού αλλά και τις συνεντεύξεις με αργυροτεχνίτες.

Η ποιοτική μέθοδος, έτσι, αποτελεί βέλτιστη επιλογή για την μελέτη της σύγχρονης αργυροχοΐας και του ρόλου του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., δεδομένου ότι επιτρέπει τη βαθύτερη κατανόηση των εμπειριών, αντιλήψεων και πρακτικών που οικοδομούν το πεδίο. Η αναλυτική παράδοση, η θεματική συλλογή και η στοχευμένη επιλογή δείγματος δημιουργούν ένα μεθοδολογικό πλαίσιο που καλύπτει τις ανάγκες της έρευνας και επιτρέπει την αποκάλυψη των διαφόρων πτυχών του θέματος.

4.1.2. Μεθοδολογικός σχεδιασμός της έρευνας. Επιλογή συμμετεχόντων μέσω κατευθυνόμενης δειγματοληψίας

Η μελέτη βασίζεται σε μια ερευνητική διάταξη που γεφυρώνει τη συγκέντρωση αρχικού υλικού μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων με την ποιοτική ανάλυση του περιεχομένου των θεσμικών εγγράφων του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. Η επιλογή αυτής της μεθόδου συνάδει με τη φύση του θέματος, καθώς επιτρέπει την κατανόηση των εμπειριών, των ίδιων των δημιουργών, αλλά και τις στρατηγικές που διαπνέουν τον δημιουργικό τομέα της αργυροχοΐας.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι έξι συνολικά, επιλεγμένοι με στοχευμένη μέθοδο δειγματοληψίας (Patton, 2015). Η στοχευμένη μέθοδος δειγματοληψίας επιτρέπει την επιλογή ατόμων που έχουν άμεση σχέση με το θέμα της έρευνας και μπορούν να προσφέρουν πλούσιες και ουσιαστικές πληροφορίες. Η επιλογή των συμμετεχόντων βασίζεται στη σημασία της προσωπικής γνώσης και της πρακτικής εμπειρίας, όπως αναδεικνύεται σε μελέτες για την ανάπτυξη του ελληνικού κοσμήματος.

Οι έξι συμμετέχοντες χωρίζονται σε δύο πληθυσμιακές κατηγορίες. Η πρώτη ομάδα συμπεριλαμβάνει τέσσερις ενεργούς αργυροχόους με καταγωγή από τα Ιωάννινα, οι οποίοι εργάζονται και συνδυάζουν παραδοσιακές τεχνικές με νέες δημιουργικές ιδέες. Αυτοί οι συμμετέχοντες επιλέγονται καθώς γνωρίζουν καλά την διαδικασία της τεχνικής, την αισθητική εξέλιξη και τις προκλήσεις του κλάδου. Η αργυροχοΐα των Ιωαννίνων χαρακτηρίζεται από μακρά παράδοση στην ποιότητα των τεχνικών, όπως παρουσιάζουν μελέτες για τη ελληνική μεταλλοτεχνία (Μπότσαρης, 1974; Καπλάνη, 1997; Ρωμαίου-Καρασταμάτη, 1997) και αυτοί οι συμμετέχοντες είναι φορείς αυτής της παράδοσης.

Η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει δύο μέλη του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., τα οποία συμμετέχουν στον σχεδιασμό, την εκτέλεση και την αξιολόγηση δραστηριοτήτων πολιτιστικού χειρισμού, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκθεσιακών πρωτοβουλιών. Η συμμετοχή τους συμβάλλει στη βέλτιστη αντίληψη των θεσμικών δεδομένων αλλά και στην κατανόηση του σχεδιασμού και των προκλήσεων που εμπεριέχει ο φορέας. Το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. λειτουργεί ως μια οργάνωση που συνδέει την αργυροχρυσοχοΐα με την εκπαιδευτική δραστηριότητα, τις εκθέσεις αλλά και τα προγράμματα για την προβολή καθώς και τις συνεργασίες με τους δημιουργούς και τους οργανισμούς όπως διαφαίνεται από το θεσμικό υλικό.

Η επιλογή των μελών βασίζεται σε ειδικά κριτήρια, όπως η εργασία τους, η συμμετοχή σε δράσεις του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., η γνώση της διαδικασίας και η εμπλοκή στη σύγχρονη δημιουργική παραγωγή. Η κατευθυνόμενη δειγματοληψία επιτρέπει την επιλογή συμμετεχόντων που διαθέτουν ουσιαστική εμπειρία και εξειδικευμένες γνώσεις, ώστε να μπορούν να προσφέρουν πλούσιο και ουσιαστικό υλικό σε σχέση με τους στόχους και τις ανάγκες της έρευνας.

Η διαδικασία επιλογής των συμμετεχόντων περιλαμβάνει την αρχική χαρτογράφηση αργυροχοϊών στα Ιωάννινα, την ανασκόπηση ιστορικών και κοινωνικών κειμένων και

την καταγραφή δράσεων του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. Αυτή η χαρτογράφηση επιτρέπει να κατανοήσουμε το πεδίο και να διαμορφώσουμε ερευνητικά ερωτήματα καθώς επίσης θεματικούς άξονες.

Η συμμετοχή των αργυροχόων επιτρέπει σε εμάς την κατανόηση της διαδικασίας, της εξέλιξης και των προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο κλάδος. Οι αργυροχόοι διατηρούν τη γνώση, την εξειδίκευση αλλά και τη μνήμη, στοιχεία που δεν μπορούν να αποτυπωθούν μέσα από τυποποιημένα ερωτήματα. Η συμμετοχή όλων των στελεχών του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. επιτρέπει την κατανόηση των στρατηγικών σχεδιασμών, των σημαντικών θεμάτων και των στοιχείων που δυσχεραίνουν τον φορέα.

Η επιλογή των συμμετεχόντων αποτελεί βασικό στοιχείο της έρευνας, καθώς επιτρέπει την ανάδειξη των πολλαπλών διαστάσεων του υπό διερεύνηση ζητήματος. Η κατευθυνόμενη δειγματοληψία, η ερμηνευτική προσέγγιση και η θεματική ανάλυση συγκροτούν ένα συνεκτικό μεθοδολογικό πλαίσιο, κατάλληλο για τις ανάγκες της μελέτης, το οποίο συμβάλλει στη βαθύτερη κατανόηση του ερευνητικού πεδίου.

4.1.3. Ερευνητικό εργαλείο και διαδικασία συλλογής δεδομένων

Οι συνεντεύξεις με τους αργυροτέχνες του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. εστιάζουν σε στρατηγικές για την πολιτιστική διαχείριση, τις εκπαιδευτικές ενέργειες, τις συνεργασίες με δημιουργούς και οργανισμούς, τα προβλήματα χρηματοδότησης και τις πολιτιστικές αποφάσεις που επηρεάζουν τον τομέα. Η επιλογή της ημιδομημένης συνέντευξης επιτρέπει την ανάλυση θεμάτων που σχετίζονται με τη λειτουργία του θεσμού, την καταγραφή των προτεραιοτήτων του και την κατανόηση των τρόπων που προσπαθεί να υποστηρίξει τη σύγχρονη αργυροχρυσοχοΐα. Η λειτουργία του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. ως φορέα που συνδυάζει την εκπαίδευση, την πολιτιστική προβολή και τη στήριξη των δημιουργών προσφέρει τη δυνατότητα ανάδειξης των πολλαπλών διαστάσεων της δράσης του, όπως αυτές αποτυπώνονται στο εκθεσιακό υλικό και στις πολιτιστικές πρωτοβουλίες που συμμετέχει. (π.χ. Χριστοφόγλου, 1999; Μίκου-Καραχάλιου, 1995; Mosco, 2001)

Η διαδικασία συλλογής στοιχείων χωρίζεται σε τρία σαφή μέρη. Το πρώτο μέρος σχετίζεται με την προετοιμασία του ερευνητικού πλαισίου, το οποίο περιλαμβάνει τον σχεδιασμό των εργαστηρίων αργυροχοΐας στα Ιωάννινα, την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και την καταγραφή των δράσεων του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. Η χαρτογράφηση αυτή επιτρέπει την κατανόηση της δομής του πεδίου, των ανώνυμων δρώντων και των

σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Η ελληνική βιβλιογραφία για την αργυροχοΐα και το κόσμημα προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες για την ιστορία της τέχνης, τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται, καθώς και για τις κοινωνικές δομές που τη διέπουν (Δεληβορριάς, 1980; Μπότσαρης, 1974; Καπλάνη, 1997) ενώ τα στοιχεία αυτά συμβάλλουν στη διαμόρφωση των θεματικών αξόνων των συνεντεύξεων.

Το δεύτερο βήμα σχετίζεται με την εκτέλεση των συνεντεύξεων. Οι συνεντεύξεις επιτελούνται σε φυσιολογικό περιβάλλον εργασίας των αργυροχρυσοχόων καθώς και σε χώρους του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. ή ηλεκτρονικά, ανάλογα με τις προτιμήσεις των συμμετεχόντων. Η διάρκεια των συνεντεύξεων διαρκεί 45 έως 90 λεπτά, επιτρέποντας την σε βάθος έρευνα των θεμάτων. Όλες οι συνεντεύξεις καταγράφονται με την άδεια των συμμετεχόντων και απομαγνητοφωνούνται προκειμένου να διασφαλιστεί η ακρίβεια της ανάλυσης. Η διαδικασία αυτή ευθυγραμμίζεται με τις αρχές της ποιοτικής έρευνας όπως αναφέρουν οι Kvale (1996) και Silverman (2011), που τονίζουν τη σημασία της λεπτομερούς καταγραφής και της πιστής μεταγραφής των δεδομένων με στόχο τη διασφάλιση της εγκυρότητας της ανάλυσης.

Το τρίτο βήμα σχετίζεται με τη συγκέντρωση και την τακτοποίηση του θεσμικού υλικού του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. Το υλικό αυτό αποτελείται από καταλόγους εκθέσεων, ψηφιακές αναρτήσεις, ενημερωτικά φυλλάδια, προγράμματα εκπαίδευσης και προωθητικό υλικό. Η μελέτη του υλικού αυτού συμβάλλει στην κατανόηση των θεσμικών πρακτικών, των στρατηγικών προώθησης και της πολιτικής εκπαίδευσης του φορέα. Η εξέταση των καταλόγων εκθέσεων για παράδειγμα, αποκαλύπτει τις αισθητικές κατευθύνσεις, συνεργασίες με καλλιτέχνες και επιλογές στην παρουσίαση αργυροχοΐας όπως φαίνεται σε εκθέσεις που καταδεικνύουν το κόσμημα ως αντικείμενο τέχνης (π. χ. Χριστοφόγλου, 1999; Bizot, 2001; Crispolti, 1990). Η ανάλυση εκπαιδευτικών δράσεων επιτρέπει την κατανόηση τρόπων που το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. προσπαθεί να μεταφέρει τεχνικές γνώσεις και να στηρίξει νέους δημιουργούς, ενώ η μελέτη του προωθητικού υλικού καταδεικνύει τις στρατηγικές επικοινωνίας και της προβολής του φορέα.

Η διαδικασία συλλογής στοιχείων βασίζεται στις αρχές της ερευνητικής ευαισθησίας και της αναστοχαστικότητας, όπως τονίζουν οι Creswell (2013) και Patton (2015). Ο ερευνητής κρίνεται αναγκαίο να αναγνωρίσει τη θέση του στο πεδίο, να διατηρεί ανοιχτότητα στα αφηγήματα των συμμετεχόντων και να αποφεύγει την επιβολή προκατασκευασμένων ερμηνειών. Η αναστοχαστικότητα είναι πολύ σημαντική σε

έρευνες που περιλαμβάνουν πολιτισμικές πρακτικές καθώς οι αφηγήσεις των δημιουργών περιέχουν προσωπικά βιώματα, ιστορικές μνήμες και κοινωνικές σχέσεις.

Η χρήση της ημιδομημένης συνέντευξης ως εργαλείου έρευνας επιτρέπει τη βαθύτερη κατανόηση της δυναμικής σχέσης ανάμεσα στην παράδοση και τη σύγχρονη δημιουργικότητα, στοιχείο που χαρακτηρίζει τον σύγχρονο κόσμο του κοσμήματος. Η ελληνική βιβλιογραφία για το κόσμημα καταδεικνύει ότι η ανάπτυξη της τέχνης σχετίζεται με τη συνεχή διαπραγμάτευση ανάμεσα στην ιστορική κληρονομιά και τις τρέχουσες φόρμες και τεχνικές αναζητήσεις. Η ημιδομημένη συνέντευξη επιτρέπει την κατανόηση αυτής της διαπραγμάτευσης καθώς φωτίζει τις εμπειρίες δημιουργών και στρατηγικών που χρησιμοποιούν για να ενώσουν την παράδοση με τη σημερινή δημιουργικότητα.

Η εργασία για τη συλλογή δεδομένων φτάνει στο τέλος της με την οργάνωση και κωδικοποίηση του υλικού. Αυτό είναι το πρώτο βήμα στη θεματική ανάλυση. Η κωδικοποίηση συμβάλλει στον εντοπισμό των βασικών θεμάτων που εμφανίζονται στις αφηγήσεις των συμμετεχόντων και σε εκείνα τα έγγραφα που χρησιμοποιούνται, ενώ η ομαδοποίηση αυτών επιτρέπει την εμφάνιση των κυριότερων σχεδίων που συνθέτουν το πεδίο. Αυτή η διαδικασία ευθυγραμμίζεται με τις αρχές ενός τύπου ανάλυσης όπως αναφέρουν οι Braun και Clarke (2006), οι οποίοι τονίζουν πόσο σημαντική είναι η συστηματική και οργανωμένη προσέγγιση στην ανάλυση των ποιοτικών στοιχείων.

4.1.4. Ανάλυση δεδομένων, ερευνητική δεοντολογία, περιορισμοί της έρευνας

Η ανάλυση των δεδομένων υλοποιείται με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης, που επιτρέπει την εύρεση σχεδίων, θεματικών αξόνων και νοημάτων που εμφανίζονται στις συνεντεύξεις και το υλικό του φορέα. Η θεματική ανάλυση, όπως αναφέρουν οι Braun και Clarke (2006), είναι μια ευέλικτη και επιστημονικά υποστηριζόμενη μέθοδος που συμβάλλει στην κατανόηση των ποιοτικών δεδομένων μέσω μιας σταθερής διαδικασίας κωδικοποίησης, ομαδοποίησης και ερμηνείας. Η συγκεκριμένη διαδικασία περιλαμβάνει τη συστηματική εξοικείωση με το ερευνητικό υλικό, την αρχική κωδικοποίηση των δεδομένων, την αναζήτηση και αναθεώρηση θεματικών κατηγοριών, καθώς και τον προσδιορισμό, την ονοματοδοσία και τη σύνθεση των τελικών θεμάτων της ανάλυσης.

Η εξοικείωση με τα δεδομένα είναι το πρώτο βήμα της ανάλυσης και περιλαμβάνει την επανειλημμένη ανάγνωση των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων και του

θεσμικού υλικού. Αυτή η διαδικασία επιτρέπει καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου, μα και αναγνώριση βασικών ιδεών. Η αρχική κωδικοποίηση έχει να κάνει με την εύρεση και τη σημείωση αυτών των ιδεών που σχετίζονται με τις ερωτήσεις έρευνας. Οι κωδικοί αυτοί μπορεί να αφορούν ζητήματα όπως η τεχνική γνώση, η επαγγελματική ταυτότητα, η θεσμική υποστήριξη, οι προκλήσεις αγοράς, οι σχέσεις παράδοσης και καινοτομίας καθώς επίσης η πολιτιστική βιωσιμότητα.

Η αναζήτηση θεμάτων περιλαμβάνει τη συλλογή των κωδικών σε μεγαλύτερες κατηγορίες, οι οποίες καταδεικνύουν τα βασικά σχέδια που υπάρχουν στα δεδομένα. Η αναθεώρηση των θεμάτων περιλαμβάνει την εκτίμηση της συνοχής και της ιδιαιτερότητας των θεματικών κατηγοριών, ενώ ο καθορισμός και η ονομασία των θεμάτων περιλαμβάνει μια ακριβή περιγραφή του τι εμπεριέχει και της σημασίας κάθε κατηγορίας. Η τελική γραφή της ανάλυσης συμπεριλαμβάνει την παρουσίαση των θεματικών ομάδων και την ερμηνεία τους σχετικά με τις θεωρητικές βάσεις της έρευνας.

Η εξέταση των στοιχείων επιτρέπει την εμφάνιση των διάφορων πλευρών της σημερινής αργυροχοΐας και του ρόλου του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. ως φορέα πολιτιστικής διοίκησης. Η γνώση της τέχνης, η επαγγελματική ταυτότητα, η υποστήριξη από τις αρχές, οι προκλήσεις της αγοράς, η σχέση παράδοσης και νέων ιδεών καθώς και η πολιτισμική διατήρηση είναι κύρια θέματα που αναδεικνύονται από την έρευνα. Η ελληνική βιβλιογραφία για το κόσμημα και τις εφαρμοσμένες τέχνες δίνει πολύτιμες γνώσεις για την κατανόηση των θεμάτων αυτών καθώς τονίζει τη σημασία της γνώσης στην εμπειρία, της αισθητικής και του κοινωνικού ρόλου της τέχνης (Δεληβορριάς, 1980; Χριστοφόγλου, 1999; Bizot, 2001; Crispolti, 1990).

Η έρευνα τηρεί τις αρχές της ηθικής, διασφαλίζοντας την ενημερωμένη συναίνεση των συμμετεχόντων, την ανωνυμία και εμπιστευτικότητα των δεδομένων, τον σεβασμό στην πολιτιστική γνώση και τη διαφάνεια στη χρήση πληροφοριών. Οι συμμετέχοντες ενημερώνονται για τους σκοπούς της έρευνας, για τον τρόπο που χρησιμοποιούνται τα δεδομένα και για το δικαίωμά τους να αποσύρουν τη συμμετοχή τους. Η γνώση και η εμπειρία των αργυροχών μπορούν να θεωρηθούν μορφές πολιτιστικού κεφαλαίου, καθώς αποτυπώνουν την αξία της τεχνικής κατάρτισης και της αισθητικής αντίληψης στον χώρο των εφαρμοσμένων τεχνών. (Crispolti, 1990; Χριστοφόγλου, 2000; Bizot, 2001).

Οι περιορισμοί της έρευνας σχετίζονται με το μικρό μέγεθος του δείγματος, την υποκειμενικότητα των αφηγήσεων και τη δυνατότητα περιορισμένης πρόσβασης σε κάποιες θεσμικές πληροφορίες. Όμως η ποιοτική έρευνα δεν στοχεύει στη στατιστική γενίκευση αλλά στην εις βάθος κατανόηση και ερμηνεία, στοιχεία που είναι απαραίτητα για την καλή καταγραφή ενός πολιτιστικού φαινομένου όπως η αργυροχοΐα. Η αναστοχαστικότητα του ερευνητή, τα δεδομένα τριγωνοποίησης και η συστηματική ανάλυση συμβάλλουν στην ενίσχυση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας της έρευνας.

4.2. Συνεντεύξεις με αργυροχόους: οι πολιτιστικές ανάγκες και η προοπτική

4.2.1. Κωδικοί και υποκωδικοί των συνεντεύξεων

Πίνακας 1 Κωδικοί και υποκωδικοί θεματικής ανάλυσης

Κωδικός Θεματικής	Υποκωδικός	Αυτούσια Αποσπάσματα
1. Παράδοση και πολιτιστική ταυτότητα	1.1 Παράδοση ως βάση και πηγή έμπνευσης	Δημήτρης: «Η παράδοση είναι το βασικό των έργων μου...»
	1.2 Ανανεώσιμη κληρονομιά	Μαρία: «Η κληρονομιά είναι για μένα μια ισχυρή πηγή έμπνευσης....»
	1.3 Σύνδεση με τοπική ταυτότητα	Γιώργος: «Η παράδοση αποτελεί τη βάση της εργασίας μου...» Ελένη: «Η παράδοση είναι βάση, αλλά κρίνεται αναγκαίο να ανανεώνεται...»
2. Χειροποίητη τέχνη σε σχέση με την μαζική παραγωγή	2.1 Σημασία του χειροποίητου	Μαρία: «Η χειροποίητη εργασία είναι το επίκεντρο της δουλειάς...»
	2.2 Ποιότητα και γνησιότητα	Δημήτρης: «Η χειροποίητη μέθοδος είναι αρκετά σημαντική...»
	2.3 Αδυναμία μαζικής παραγωγής	Γιώργος: «Είναι η ψυχή της εργασίας μας...»
3. Προσαρμογή στην αγορά και νέες ιδέες	3.1 Εξέλιξη παλαιών σχεδίων	Η Μαρία: «Ο συνδυασμός της παράδοσης με μια πιο σύγχρονη εμφάνιση...».

	3.2 Νέες σκέψεις και υλικά	Δημήτρης: «διατηρούμε τα παραδοσιακά στοιχεία αλλά δοκιμάζουμε και νέες ιδέες...»
	3.3 Συνδυασμός παλαιού και νέου	Γιώργος: «Διατηρούμε την τεχνική γνησιότητα αλλά προσπαθούμε να δοκιμάσουμε νέες μορφές...»
4. Οικονομικά προβλήματα και ανταγωνισμός	4.1 Αύξηση κόστους μετάλλων	Δημήτρης: «Το κόστος των μετάλλων είναι υψηλό...»
	4.2 Φόροι και γραφειοκρατία	Μαρία: «Η αύξηση στην τιμή του αργύρου, ο ανταγωνισμός από πολύ φτηνά αγαθά...»
	4.3 Ανταγωνισμός από φτηνά εισαγόμενα	Γιώργος: «Η αύξηση της τιμής του μετάλλου και ο ανταγωνισμός από χαμηλές εισαγωγές...».
5. Ισορροπία καλλιτεχνίας και ζωής – αξίες	5.1 Ποιοτική καλλιτεχνία ως αξία	Μαρία: «Η καλλιτεχνία είναι το χόμπι μου, και αυτό δεν το διαπραγματεύομαι...»
	5.2 Αλήθεια και πολιτισμός	Δημήτρης: «η αλήθεια και η αξία του πολιτισμού...»
	5.3 Αποφυγή της μαζικής παραγωγής	Γιώργος: «Στο επίκεντρο πρέπει να είναι η καλή ποιότητα, η αλήθεια και οι αξίες...»
6. Εκπαίδευση και γνώση	6.1 Αδύνατη σύνδεση δασκάλου - μαθητή	Δημήτρης: «Η συνηθισμένη σχέση του δασκάλου με τον μαθητή χάνει τη δύναμη της...»
	6.2 Η ανάγκη για οργανωμένη μάθηση	Μαρία: «Απαιτούνται συστηματικά μαθήματα, συνεργασίες με σχολεία...»
	6.3 Συνδυασμός τακτικής και πολιτιστικής διοίκησης	Γιώργος: «Η παραδοσιακή μέθοδος χάνει δύναμη, πρέπει να δημιουργεί δομές, σεμινάρια... »
7. Ρόλος θεσμών και συνεργασιών	7.1 Σταθερή και στοχευμένη υποστήριξη	Δημήτρης: «Χρειάζομαι σταθερότητα, χρήματα και καλά προγράμματα...»

	7.2 Συνεργασία οργανισμών και δημιουργών	Μαρία: «Με τη συμμετοχή, την εξωστρέφεια και τη συνεργασία όλων των οργανισμών...»
	7.3 Διαχείριση πολιτισμού με συμμετοχή	Γιώργος: «Θα κρίνεται αναγκαίο να υπάρχουν κάποιοι σταθεροί κανόνες συνεργασίας...»
8. Ψηφιακή παρουσία και προώθηση	8.1 Ευκαιρίες σε μεγαλύτερη αγορά	Δημήτρης: «Η ψηφιακή ύπαρξη ανοίγει πόρτες σε αγορές εκτός τοπικής περιοχής...»
	8.2 Εκθέσεις και δίκτυα επαφών	Μαρία: «Η ψηφιακή παρουσία είναι τώρα πολύ σημαντική για ένα μεγαλύτερο κοινό...»
	8.3 Δυνατότητα διεθνούς αναγνώρισης	Ελένη: «Ασχολούμαι με την καλή ποιότητα, την πολιτιστική ταυτότητα και την ψηφιακή εμφάνιση...»
9. Συμμετοχή της τοπικής ομάδας	9.1 Συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων	Δημήτρης: «Η συμμετοχή των ανθρώπων δημιουργεί νέα γνώση και ενισχύει την σταθερότητα...»
	9.2 Ανάπτυξη αποδοχής και στήριξης	Γιώργος: «Η συμμετοχή δημιουργεί την αποδοχή και τη στήριξη...»
	9.3 Ενίσχυση πολιτιστικών δραστηριοτήτων	Μαρία: «Η ενεργός συμμετοχή ελκύει την προσοχή και την υποστήριξη για τον πολιτισμό...»

4.2.2. Παράδοση, ταυτότητα και δημιουργική ερμηνεία

Οι συνεντεύξεις ανέδειξαν πως η αργυροχοΐα στα Ιωάννινα διατηρείται από τους ίδιους τεχνίτες σαν κομμάτι πολιτιστικής ταυτότητας με βαθιές ιστορικές ρίζες. Η αναφορά σε ισνάφια και στη συντεχνία του 19ου αιώνα έχει μια συμβολική βάση που δίνει νόημα στην σύγχρονη επαγγελματική τους δραστηριότητα (Παπαγεωργίου, 1982; Ντάτση, 2006). Η παράδοση δεν αντιμετωπίζεται ως ένα στατικό απολίθωμα αλλά ως μια ζωντανή πηγή μορφών τεχνικών και αξιών που επανακαθορίζονται μέσα στο παρόν.

Οι πιο πολλοί συμμετέχοντες ανέφεραν ότι η διατήρηση τεχνικών όπως το σαβάτι, η χειροποίητη χάραξη και η σφυρηλάτηση είναι ένα κομμάτι διαφοροποίησης από τη μαζική παραγωγή. Επίσης, τόνισαν ότι η απλή επανάληψη παραδοσιακών σχεδίων

δεν είναι αρκετή για την σημερινή αγορά. Η δημιουργική νέα ερμηνεία της παράδοσης θεωρείται αναγκαία ώστε το κόσμημα να ανταποκρίνεται σε σύγχρονες αισθητικές και λειτουργικές ανάγκες. Αυτή η προσέγγιση ταυτίζεται με τις αναλύσεις για το σύγχρονο καλλιτεχνικό κόσμημα ως πεδίο σύνθεσης, παράδοσης και νέας εποχής (Turner, 1996; Μίκου-Καραχάλιου, 1997).

Στο πλαίσιο της πολιτιστικής διαχείρισης, η πολιτιστική κληρονομιά προσεγγίζεται ως μια ζωντανή διαδικασία κοινωνικής συμμετοχής και συλλογικής διαμόρφωσης. Οι αργυροχόοι επισημαίνουν ότι η διαχρονικότητα της τέχνης τους εξαρτάται από την ικανότητά της να συνδέει την παράδοση με τις σύγχρονες δημιουργικές πρακτικές. Έτσι, η ταυτότητα της γιαννιώτικης αργυροχοΐας διαμορφώνεται μέσα από μια διαρκή ισορροπία ανάμεσα στη διατήρηση της παράδοσης και την ενσωμάτωση νέων δημιουργικών προσεγγίσεων.

4.2.3. Οικονομική σταθερότητα και πολιτιστική αξία

Η οικονομική διάσταση του επαγγέλματος αναδείχθηκε ως ένα από τα βασικά ζητήματα στις συνεντεύξεις. Οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στην αύξηση του κόστους των πολύτιμων μετάλλων, στη φορολογική επιβάρυνση και στον ανταγωνισμό από φθηνά βιομηχανικά προϊόντα. Η διαρκής προσπάθεια ισορροπίας ανάμεσα στην καλλιτεχνική δημιουργία και την οικονομική επιβίωση αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις στον χώρο του σύγχρονου κοσμήματος (Dormer & Turner, 1994).

Οι αργυροχρυσόχοοι υπογράμμισαν ότι το χειροποίητο κόσμημα δεν μπορεί να ανταγωνιστεί τη μαζική παραγωγή ως προς την τιμή, αλλά διαφοροποιείται μέσα από την ποιότητα, την αυθεντικότητα και την πολιτιστική του αξία. Η αυθεντικότητα αυτή, όπως αναδεικνύεται και στη θεωρία του πολιτιστικού τουρισμού, μπορεί να λειτουργήσει ως στοιχείο διαφοροποίησης και προστιθέμενης αξίας (Richards, 2007; OECD, 2009). Παράλληλα, η σύνδεση του προϊόντος με τον τόπο παραγωγής, την ιστορική παράδοση και την προσωπική δημιουργική ταυτότητα προσδίδει στο κόσμημα μια βαθύτερη πολιτιστική και συμβολική διάσταση.

Παράλληλα, αναδείχθηκε η ανάγκη ανάπτυξης στρατηγικών εξωστρέφειας μέσα από τη συμμετοχή σε εκθέσεις, την ενίσχυση της ψηφιακής παρουσίας και τη συνεργασία με πολιτιστικούς φορείς. Η βιωσιμότητα της αργυροχοΐας δεν περιορίζεται μόνο στην οικονομική επιβίωση του επαγγέλματος, αλλά συνδέεται και με την ένταξή του σε

ευρύτερα δίκτυα πολιτιστικής παραγωγής και κατανάλωσης. Στο πλαίσιο αυτό, η σύνδεση πολιτισμού και τοπικής ανάπτυξης αναγνωρίζεται ως καθοριστικός παράγοντας για την ενίσχυση των δημιουργικών επαγγελμάτων (Robinson & Picard, 2006).

4.2.4. Θεσμική υποστήριξη και συμμετοχική πολιτιστική διοίκηση

Η θεσμική υποστήριξη αναδεικνύεται ως καθοριστικός παράγοντας για την αποτελεσματική ανάπτυξη πολιτιστικών πρωτοβουλιών, ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ τοπικών φορέων, πολιτιστικών οργανισμών και της κοινωνίας των πολιτών.

Μια αποτελεσματική μορφή αυτής της υποστήριξης είναι η χρηματοδότηση. Είναι βασικό να παρέχονται πόροι που θα συμβάλλουν στο σχεδιασμό και στην εκτέλεση προγραμμάτων που αποσκοπούν στην πλούσια πολιτιστική ζωή της περιοχής.

Παράλληλα, η ενεργή συμμετοχή της κοινωνίας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για ζητήματα πολιτισμού ενισχύει τη συλλογική συμμετοχή, προάγει τη συνύπαρξη διαφορετικών απόψεων και αναγκών και συμβάλλει στη δημιουργία ενός πλαισίου συνεργασίας και αμοιβαίας κατανόησης.

Κατά συνέπεια, η ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη βιωσιμότητα των πολιτιστικών δράσεων, καθώς οι πολίτες αναπτύσσουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον και αίσθημα σύνδεσης με τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στον τόπο τους. Με αυτόν τον τρόπο, οι πρωτοβουλίες αυτές αποκτούν μεγαλύτερη αντοχή στον χρόνο και μπορούν να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στις δυσκολίες και τις προκλήσεις που προκύπτουν.

Στις περισσότερες περιπτώσεις απαιτείται τόσο εσωτερική όσο και εξωτερική επικοινωνία, ώστε όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς και πολίτες να κατανοούν ουσιαστικά τα οφέλη μιας πρότασης, ενός μέτρου ή μιας δράσης. Παράλληλα, καθίσταται αναγκαία η συνεχής ενημέρωση γύρω από τα σύγχρονα κοινωνικά δεδομένα και τη σχέση κράτους και πολίτη. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την ενίσχυση της συμμετοχής και την προώθηση των αρχών ενός υγιούς δημοκρατικού συστήματος.

Οι συνεντεύξεις ανέδειξαν ότι η θεσμική υποστήριξη θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική για τη διατήρηση και την εξέλιξη της σύγχρονης αργυροχοΐας. Οι συμμετέχοντες υπογράμμισαν την ανάγκη ύπαρξης οργανωμένων δομών πολιτιστικής διαχείρισης, οι

οποίες μπορούν να λειτουργούν ως πλατφόρμες προώθησης, εκπαίδευσης και δικτύωσης των δημιουργών. Παράλληλα, αναδείχθηκε ότι η αποτελεσματική πολιτιστική διαχείριση προϋποθέτει συνεργασία ανάμεσα στους δημιουργούς, την τοπική κοινωνία και τους θεσμικούς φορείς, στοχεύοντας στη βιώσιμη αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς (Πούλιος και συν., 2015).

Ωστόσο, επισημάνθηκε ότι η αποτελεσματικότητα των θεσμικών παρεμβάσεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνέπεια και τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό τους. Οι αποσπασματικές δράσεις προβολής δεν επαρκούν για τη διαμόρφωση ενός σταθερού πλαισίου ανάπτυξης και στήριξης του κλάδου. Αντίθετα, η ένταξη της αργυροχοΐας σε πολιτιστικές διαδρομές και θεματικά δίκτυα μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο περιφερειακής ανάπτυξης και πολιτιστικής ανάδειξης (Majdoub, 2009; Bogacz-Wojtanowska & Goral, 2018).

Οι αργυροχόοι υπογράμμισαν την ανάγκη για έναν συμμετοχικό σχεδιασμό, στον οποίο οι ίδιοι οι δημιουργοί θα διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση των πολιτιστικών πολιτικών και πρακτικών. Παράλληλα, αναδείχθηκε ότι η βιώσιμη πολιτιστική ανάπτυξη προϋποθέτει τη σύνδεση της τοπικής γνώμης με τον θεσμικό σχεδιασμό, ενισχύοντας έτσι τη συλλογική ευθύνη για τη διατήρηση και τη συνέχεια της τέχνης.

4.2.5. Εκμάθηση της τέχνης, πρακτική εκπαίδευση και διαγενεακή μεταφορά γνώσης

Η εκμάθηση της τέχνης και η μεταβίβαση της γνώσης στις επόμενες γενιές αποτελούν κρίσιμα ζητήματα για το μέλλον της αργυροτεχνίας. Οι έμπειροι τεχνίτες επισήμαναν ότι η παραδοσιακή μορφή εκπαίδευσης μέσα στο εργαστήριο, η οποία βασίζεται στη σχέση δασκάλου και μαθητευόμενου, φθίνει σταδιακά. Η υποχώρηση αυτής της πρακτικής προκαλεί ανησυχία σχετικά με τη διατήρηση εξειδικευμένων τεχνικών γνώσεων και δεξιοτήτων.

Η μεταβίβαση γνώσεων και δεξιοτήτων από γενιά σε γενιά αποτελεί βασικό στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς και προϋπόθεση για τη διατήρηση των παραδοσιακών πολιτιστικών πρακτικών (Πούλιος και συν., 2015). Οι συμμετέχοντες υπογράμμισαν την ανάγκη ανάπτυξης οργανωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, συνεργασιών με εκπαιδευτικά ιδρύματα και θεσμοθέτησης πρακτικής άσκησης σε εργαστήρια αργυροχοΐας.

Ταυτόχρονα, σημειώθηκε ότι η μάθηση κρίνεται αναγκαίο να συνδυάζει πρακτικές ικανότητες με γνώσεις πολιτιστικής διαχείρισης και σύγχρονων τρόπων παρουσίασης. Η σύνδεση της εκπαίδευσης και της τοπικής ανάπτυξης όπως έχει αναφερθεί στη βιβλιογραφία μπορεί να συμβάλει στην συμμετοχή των νέων και να δημιουργήσει βιώσιμα επαγγέλματα.

Συνολικά, οι συνεντεύξεις αναδεικνύουν ότι η βιωσιμότητα της σύγχρονης αργυροχοΐας εξαρτάται από τη συντονισμένη ενίσχυση ζητημάτων που αφορούν την πολιτιστική ταυτότητα, την οικονομική ανάπτυξη, τη θεσμική υποστήριξη και την εκπαίδευση. Τα στοιχεία αυτά εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο στρατηγικού σχεδιασμού για την πολιτιστική διαχείριση και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

4.3. Αξιολόγηση της υποστήριξης και των πρακτικών του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι.

4.3.1. Ιστορική συνέχεια, επαγγελματική διάρθρωση και θεσμικός ρόλος

Η αξιολόγηση του ρόλου του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. προϋποθέτει την ένταξή του στο ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο της αργυροχοΐας των Ιωαννίνων, η οποία διαμορφώθηκε διαχρονικά μέσα από επαγγελματικές οργανώσεις και θεσμοθετημένους κανόνες λειτουργίας (Παπαγεωργίου, 1988). Κατά τον 19ο αιώνα και τις αρχές του 20ού, οι συντεχνίες των Ιωαννίνων δεν λειτουργούσαν μόνο ως επαγγελματικά σωματεία, αλλά και ως θεσμοί κοινωνικής οργάνωσης, με αρμοδιότητες που αφορούσαν τη μαθητεία, τον έλεγχο της ποιότητας της παραγωγής και τη συλλογική εκπροσώπηση των τεχνιτών (Παπαγεωργίου, 1988). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η αργυροχοΐα ανέπτυξε ισχυρή επαγγελματική ταυτότητα και μια σαφή εσωτερική ιεραρχική δομή (Παπαδοπούλου, 2005).

Η έρευνα γύρω από την αργυροχοΐα της Ηπείρου δείχνει ότι η μεταβίβαση της γνώσης πραγματοποιούνταν κυρίως μέσω της μαθητείας στο εργαστήριο, όπου οι τεχνικές και οι δεξιότητες περνούσαν σταδιακά από τον μάστορα στον κάλφα και τον μαθητευόμενο (Παπαδοπούλου, 2005). Η διαδικασία αυτή διασφάλιζε όχι μόνο τη διατήρηση της τεχνικής παράδοσης, αλλά και την κοινωνική ένταξη των νέων στο επάγγελμα. Ωστόσο, με τη δημιουργία του ελληνικού κράτους, τη σταδιακή αποδυνάμωση των συντεχνιών και την επικράτηση της ελεύθερης αγοράς, το παραδοσιακό αυτό σύστημα μεταβλήθηκε σημαντικά (Αραπόγλου & Παγκρατίου, 1980).

Στη σύγχρονη εποχή και μέσα στο πλαίσιο της αστικής ανάπτυξης των Ιωαννίνων, η δημιουργία ενός οργανωμένου φορέα όπως το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. μπορεί να θεωρηθεί μια νέα μορφή θεσμικής οργάνωσης, η οποία επιχειρεί να καλύψει λειτουργίες που στο παρελθόν επιτελούσαν οι παραδοσιακές επαγγελματικές συντεχνίες (Στρατηγικό Σχέδιο Δήμου Ιωαννιτών, 2017). Ωστόσο, σε αντίθεση με τα παλαιότερα επαγγελματικά σωματεία, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. δεν ρυθμίζει την πρόσβαση στο επάγγελμα ούτε επιβάλλει κανόνες ποιότητας. Λειτουργεί κυρίως ως χώρος υποστήριξης, συνεργασίας, προβολής και δικτύωσης των δημιουργών.

Η σημασία της θεσμικής υποστήριξης για τη διατήρηση της αργυροχοΐας προκύπτει και σε σύγχρονες αναλύσεις του τομέα, όπου παρατηρείται ότι ο κλάδος παραμένει ζωντανός. Είναι γεμάτος με μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που διατηρούν στενές σχέσεις με τον τουρισμό και την τοπική οικονομία (Μαστρογιάννη, 2024). Το αίτημα για θεσμική αναγνώριση και φροντίδα του τομέα ως μέρος πολιτιστικής κληρονομιάς επανέρχεται συνεχώς (Μαστρογιάννη, 2024) .

Η ένταξη της γιαννιώτικης αργυροχοΐας στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς το 2023 αναδεικνύει τη σημαντική πολιτιστική της αξία και την ανάγκη ουσιαστικής προστασίας και υποστήριξής της (Υπουργείο Πολιτισμού, 2023). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. μπορεί να λειτουργήσει ως φορέας πολιτιστικής διαχείρισης και διατήρησης της τέχνης, ιδιαίτερα μέσα από την ανάπτυξη εκπαιδευτικών δράσεων και πρωτοβουλιών μεταφοράς γνώσης στις νεότερες γενιές.

Συνοψίζοντας, τόσο η ιστορική διαδρομή της αργυροχοΐας όσο και η λειτουργία του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. αναδεικνύουν μια σύγχρονη μορφή συλλογικής οργάνωσης που συνδέεται με την παράδοση των παλαιών επαγγελματικών δομών. Η αποτελεσματικότητα και η βιωσιμότητά του εξαρτώνται από το κατά πόσο θα καταφέρει να μετασχηματίσει αυτή την παράδοση σε μια σύγχρονη και ενεργή πρακτική, διατηρώντας παράλληλα τη σύνδεσή του με την κοινωνική και πολιτιστική του βάση (Παπαγεωργίου, 1988; Παπαδοπούλου, 2005; Υπουργείο Πολιτισμού, 2023).

4.3.2. Χώρος συγκρότησης, αστικός ιστός και πολιτιστική ταυτότητα

Η χωροθέτηση του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. συνδέεται άμεσα με την ιστορική εξέλιξη της πόλης των Ιωαννίνων. Η ανάπτυξη της πόλης οργανώθηκε γύρω από το κάστρο και το εμπορικό κέντρο, όπου οι επαγγελματικές δραστηριότητες συγκεντρώνονταν σε συγκεκριμένες περιοχές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η οδός Αβέρωφ, η

οποία για πολλές δεκαετίες αποτέλεσε βασικό σημείο δραστηριοποίησης των αργυροχρυσόχων της πόλης.

Η μεταφορά της παραγωγικής δραστηριότητας σε έναν ειδικά οργανωμένο χώρο, όπως το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., αποτελεί στρατηγική επιλογή αστικής και αναπτυξιακής πολιτικής, η οποία συνδέεται με τις σύγχρονες τάσεις αναδιάρθρωσης και εκσυγχρονισμού του παραγωγικού ιστού (Στρατηγικό Σχέδιο Δήμου Ιωαννιτών, 2017). Η συγκέντρωση πολλών εργαστηρίων σε έναν κοινό χώρο ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ των δημιουργών, συμβάλλει στη μείωση των λειτουργικών εξόδων και ενδυναμώνει τη συλλογική ταυτότητα του κλάδου.

Ωστόσο, η απομάκρυνση της παραγωγικής δραστηριότητας από το ιστορικό κέντρο της πόλης δημιουργεί προβληματισμούς σχετικά με τη διατήρηση της πολιτιστικής συνέχειας. Η ταυτότητα των Ιωαννίνων ως “πόλη των ασημουργών” διαμορφώθηκε μέσα από τη μακροχρόνια παρουσία των εργαστηρίων στον αστικό ιστό και τη βιωματική επαφή των κατοίκων και των επισκεπτών με την τέχνη στον δημόσιο χώρο. Η πολιτιστική ταυτότητα μιας πόλης συγκροτείται μέσα από τη σύνδεση του χώρου με τη συλλογική μνήμη, γεγονός που σημαίνει ότι κάθε μεταβολή στις παραγωγικές δραστηριότητες επηρεάζει και τον πολιτιστικό συμβολισμό του αστικού τοπίου των Ιωαννίνων.

Η ένταξη του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. σε θεματικές πολιτιστικές διαδρομές που σχετίζονται με τα παραδοσιακά επαγγέλματα, όπως προτείνεται και στη σχετική βιβλιογραφία, μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μέσο επανασύνδεσης του νέου χώρου με τον ιστορικό και πολιτιστικό ιστό της πόλης. Η δημιουργία διαδρομών που συνδέουν το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., το Μουσείο Αργυροτεχνίας και τα ιστορικά εμπορικά σημεία των Ιωαννίνων συμβάλλει στην ανάδειξη της συνέχειας της πολιτιστικής ιστορίας και της ταυτότητας της πόλης (Στρατηγικό Σχέδιο Δήμου Ιωαννιτών, 2017).

Η αξιολόγηση του χώρου αναδεικνύει μια διττή πραγματικότητα: από τη μία πλευρά, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της οργάνωσης της παραγωγικής δραστηριότητας. Από την άλλη, καθίσταται αναγκαία η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης πολιτιστικής στρατηγικής, ώστε να διατηρηθεί η ιστορική ταυτότητα της αργυροχοΐας και η σύνδεσή της με τον αστικό ιστό της πόλης (Ντάτση, 2006; Στρατηγικό Σχέδιο Δήμου Ιωαννιτών, 2017).

4.3.3. Οικονομικός αντίκτυπος, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και ζητήματα βιωσιμότητας

Ο κλάδος της αργυροχρυσοχοΐας στην Ελλάδα αποτελείται κυρίως από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην τοπική οικονομία και την επιχειρηματική δραστηριότητα. Στα Ιωάννινα, η παραγωγή εξακολουθεί να βασίζεται σε μικρά εργαστήρια, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για συλλογική οργάνωση και συνεργασία μεταξύ των επαγγελματιών του κλάδου.

Το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., ως οργανωμένος χώρος φιλοξενίας εργαστηρίων, προσφέρει τη δυνατότητα μείωσης των λειτουργικών εξόδων και ενίσχυσης της συλλογικής προβολής των δημιουργών. Η συνύπαρξη της παραγωγικής και εμπορικής δραστηριότητας στον ίδιο χώρο ενδυναμώνει τη σύνδεση ανάμεσα στην πολιτιστική και την οικονομική διάσταση της αργυροχοΐας, στοιχείο που θεωρείται καθοριστικό για τη βιωσιμότητα του κλάδου (Μαστρογιάννη, 2024).

Η διατήρηση της βιωσιμότητας του κλάδου συνδέεται άμεσα με την ικανότητά του να προσαρμόζεται στις μεταβολές της αγοράς, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής αβεβαιότητας. Παράλληλα, η ένταξη της αργυροχοΐας σε στρατηγικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, όπως προβλέπεται στο Στρατηγικό Σχέδιο του Δήμου Ιωαννιτών, ενισχύει τις δυνατότητες χρηματοδότησης και πρόσβασης σε μηχανισμούς και κίνητρα στήριξης.

Παράλληλα, η αναγνώριση της γιαννιώτικης αργυροχοΐας ως στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στο Εθνικό Ευρετήριο διαμορφώνει ένα σημαντικό θεσμικό πλαίσιο που μπορεί να αξιοποιηθεί αναπτυξιακά. Η σύνδεση της κρατικής πολιτιστικής αναγνώρισης με την οικονομική ενίσχυση και προβολή του κλάδου αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της αργυροχοΐας.

Η συνολική αξιολόγηση δείχνει ότι το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. λειτουργεί ως σημαντικός πυρήνας οικονομικής και επαγγελματικής οργάνωσης του κλάδου. Ωστόσο, κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση στρατηγικών εξωστρέφειας, συνεργασιών και εκπαιδευτικών δράσεων, ώστε να διασφαλιστεί η μακροχρόνια ανθεκτικότητα και βιωσιμότητα της αργυροχοΐας (Μαστρογιάννη, 2024; Στρατηγικό Σχέδιο Δήμου Ιωαννιτών, 2017).

4.3.4. Πολιτιστική διαχείριση, άυλη πολιτιστική κληρονομιά και κοινωνική συμμετοχή

Η πρόσφατη αναγνώριση της γιαννιώτικης αργυροχοΐας ως στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς το 2023 αναδεικνύει τη σημασία της προστασίας και της ενίσχυσης των ζωντανών πολιτιστικών παραδόσεων (Υπουργείο Πολιτισμού, 2023). Παράλληλα, η άυλη πολιτιστική κληρονομιά διατηρείται κυρίως μέσα από την ενεργή άσκηση της τέχνης και τη μεταβίβαση γνώσεων και δεξιοτήτων στις νεότερες γενιές και όχι μόνο μέσω της μουσειακής προβολής της (Παπαδοπούλου, 2005). Το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. μπορεί να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο ως χώρος διαγενεακής μεταφοράς γνώσεων και δεξιοτήτων, ιδιαίτερα μέσα από την ενίσχυση της μαθητείας και την ανάπτυξη συνεργασιών με εκπαιδευτικά ιδρύματα. Παράλληλα, η έλλειψη εξειδικευμένων τεχνικών σχολών και η γήρανση του επαγγελματικού δυναμικού αποτελούν σημαντικές προκλήσεις για το μέλλον του κλάδου (Μαστρογιάννη, 2024).

Η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στη διαχείριση και ανάπτυξη του πολιτισμού αποτελεί βασική αρχή της σύγχρονης πολιτιστικής πολιτικής (Πούλιος και συν., 2015). Στο πλαίσιο αυτό, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. καλείται να λειτουργήσει ως ανοιχτός χώρος διαλόγου και πολιτιστικής αλληλεπίδρασης, ενισχύοντας τη συλλογική ταυτότητα και την πολιτιστική συνοχή των Ιωαννίνων.

Συμπερασματικά, η αξιολόγηση δείχνει ότι το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. διαθέτει σημαντικό θεσμικό, οικονομικό και συμβολικό κεφάλαιο. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα και η μακροχρόνια βιωσιμότητά του θα εξαρτηθούν από την ικανότητά του να συνδυάσει την ιστορική εμπειρία, τον στρατηγικό χωρικό σχεδιασμό, την οικονομική ανθεκτικότητα και την ενεργή κοινωνική συμμετοχή μέσα σε ένα συνεκτικό πλαίσιο πολιτιστικής πολιτικής (Παπαγεωργίου, 1988; Μαστρογιάννη, 2024; Υπουργείο Πολιτισμού, 2023).

4.4. Προκλήσεις για τη βιωσιμότητα της σύγχρονης αργυροχοΐας

4.4.1. Διαγενεακή μεταφορά γνώσης και παρακμή του θεσμού της μαθητείας

Η μεταβίβαση της γνώσης από γενιά σε γενιά αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο για τη διατήρηση και τη συνέχεια της αργυροχοΐας ως πολιτιστικής πρακτικής. Η ιστορική εξέλιξη του κλάδου στα Ιωάννινα στηρίχθηκε στη λειτουργία των ισναφιών και στο οργανωμένο σύστημα μαθητείας, το οποίο διασφάλιζε τη μετάδοση δεξιοτήτων, τεχνικών και επαγγελματικών αξιών (Παπαγεωργίου, 1982). Παράλληλα, η σχέση ανάμεσα στον μάστορα, τον κάλφα και τον μαθητευόμενο δεν είχε μόνο επαγγελματικό

χαρακτήρα, αλλά και κοινωνική διάσταση, καθώς ενέτασσε τον νέο τεχνίτη σε ένα ευρύτερο πλαίσιο επαγγελματικού και ηθικού συστήματος (Ντάτση, 2006)

Η αποδυνάμωση των παραδοσιακών επαγγελματικών δομών και οι μεταβολές που επέφερε η σύγχρονη οικονομία της μικρής οικογενειακής επιχείρησης συνέβαλαν στη σταδιακή υποχώρηση του οργανωμένου συστήματος μαθητείας (Παπαδοπούλου, 2005). Στη σύγχρονη εποχή, η εκμάθηση της τέχνης πραγματοποιείται κυρίως άτυπα, μέσα από περιορισμένες συνεργασίες ή στο οικογενειακό περιβάλλον, γεγονός που δυσχεραίνει τη συστηματική αναπαραγωγή και μεταβίβαση της γνώσης. Παράλληλα, η έλλειψη εξειδικευμένων τεχνικών σχολών και οργανωμένων προγραμμάτων κατάρτισης ενισχύει τον κίνδυνο απώλειας σύνθετων τεχνικών, όπως το σαβάτι και η λεπτομερής χειροποίητη χάραξη (Μίκου-Καραχάλιου, 1997).

Η αναγνώριση της γιαννιώτικης αργυροχοΐας ως στοιχείου πολιτιστικής κληρονομιάς ενισχύει την ευθύνη για τη διατήρηση και τη συνέχιση της ζωντανής τεχνικής γνώσης (Υπουργείο Πολιτισμού, 2023). Ωστόσο, η ένταξη σε έναν εθνικό κατάλογο δεν αρκεί από μόνη της, εάν δεν συνοδεύεται από ενεργές πολιτικές εκπαίδευσης, μαθητείας και υποστήριξης των νέων τεχνιτών. Η βιωσιμότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς, σύμφωνα με τις αρχές της σύγχρονης πολιτιστικής διαχείρισης, προϋποθέτει τη διαρκή συμμετοχή και ενεργοποίηση των ίδιων των κοινοτήτων που τη διατηρούν ζωντανή (Πούλιος και συν., 2015).

Η περιορισμένη προσέλκυση νέων στο επάγγελμα συνδέεται τόσο με οικονομικούς παράγοντες όσο και με ευρύτερες κοινωνικές μεταβολές, όπως η στροφή προς τις πανεπιστημιακές σπουδές και τα επαγγέλματα του τομέα των υπηρεσιών. Η εξέλιξη αυτή οδηγεί στη γήρανση του ενεργού πληθυσμού των τεχνιτών και στη σταδιακή αποδυνάμωση της ανανέωσης του κλάδου. Εάν η μαθητεία και η επαγγελματική εκπαίδευση δεν ενισχυθούν θεσμικά, υπάρχει ο κίνδυνος η αργυροχοΐα να περιοριστεί σε μια μικρής κλίμακας παραγωγική δραστηριότητα, με μειωμένες δυνατότητες εξέλιξης και συνέχειας.

Η διαγενεακή συνέχεια αποτελεί σήμερα μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις για την αργυροχοΐα. Η βιωσιμότητα του κλάδου δεν εξαρτάται μόνο από τις συνθήκες της αγοράς, αλλά και από την ικανότητα διατήρησης και αναπαραγωγής της γνώσης, των τεχνικών δεξιοτήτων και της επαγγελματικής ταυτότητας μέσα στον χρόνο (Παπαγεωργίου, 1982; Πούλιος και συν., 2015).

4.4.2. Μετασχηματισμός της αγοράς και ζητήματα αυθεντικότητας

Η σύγχρονη αγορά κοσμήματος χαρακτηρίζεται από έντονο διεθνή ανταγωνισμό, μαζική παραγωγή και ταχύτατες αλλαγές στις τεχνικές και τις τάσεις. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, η γιαννιώτικη αργυροχοΐα, η οποία βασίζεται κυρίως στη χειροποίητη δημιουργία και στις μικρές επιχειρήσεις, αντιμετωπίζει αυξανόμενη πίεση από φθηνότερα βιομηχανικά προϊόντα και πρακτικές μαζικής παραγωγής. Η οικονομική αυτή πίεση επηρεάζει συχνά τις επιλογές σχεδιασμού και παραγωγής, οδηγώντας σε ορισμένες περιπτώσεις σε απλούστευση των μορφών και περιορισμό των παραδοσιακών τεχνικών.

Η έννοια της αυθεντικότητας αποτελεί βασικό στοιχείο διαφοροποίησης της αργυροχοΐας. Στο πλαίσιο του πολιτιστικού τουρισμού, η αυθεντικότητα συνδέεται με τη διατήρηση των τοπικών χαρακτηριστικών και την ανάδειξη της ιστορικής συνέχειας ενός τόπου και των πολιτιστικών του πρακτικών (Richards, 2007; OECD, 2009). Ωστόσο, η υπερβολική εμπορευματοποίηση ενδέχεται να αλλοιώσει τον χαρακτήρα της τέχνης, μετατρέποντας το χειροποίητο αντικείμενο σε ένα τυποποιημένο και τουριστικό “αναμνηστικό” προϊόν (Robinson & Picard, 2006).

Η ηπειρωτική αργυροχοΐα διακρίνεται για τη διατήρηση σύνθετων τεχνικών και την ιδιαίτερη αισθητική της πολυπλοκότητα (Μίκου-Καραχάλιου, 1999). Η απώλεια αυτών των χαρακτηριστικών, στο πλαίσιο της προσαρμογής στις απαιτήσεις της αγοράς, θα οδηγούσε σταδιακά σε αποδυνάμωση της πολιτιστικής της αξίας. Η βασική πρόκληση εντοπίζεται στη δημιουργική ανανέωση της τέχνης, μέσα από την ανάπτυξη νέων μορφών που θα διατηρούν την ποιότητα, την τεχνική αρτιότητα και τη μοναδική αισθητική ταυτότητα της αργυροχοΐας.

Η βιωσιμότητα της αγοράς της αργυροχοΐας συνδέεται άμεσα με την ένταξή της σε ευρύτερες στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης. Το Στρατηγικό Σχέδιο του Δήμου Ιωαννιτών (2017) αναγνωρίζει την πολιτιστική κληρονομιά ως σημαντικό αναπτυξιακό πόρο. Ωστόσο, η αξιοποίησή της απαιτεί να συνοδεύεται από πολιτικές προστασίας της ποιότητας, καθώς και από δράσεις που ενισχύουν την καινοτομία και τη δημιουργική εξέλιξη του κλάδου.

Έτσι, ο μετασχηματισμός της αγοράς δημιουργεί μια διπλή πρόκληση για την αργυροχοΐα: από τη μία πλευρά απαιτείται προσαρμογή στις νέες οικονομικές και καταναλωτικές συνθήκες, ενώ από την άλλη καθίσταται αναγκαία η διατήρηση της

αυθεντικότητας ως βασικού στοιχείου της πολιτιστικής ταυτότητας και της ιδιαίτερης αξίας της τέχνης (Richards, 2007; Robinson & Picard, 2006).

4.4.3. Χωρικός μετασχηματισμός και πολιτιστική γεωγραφία

Η ιστορική παρουσία της αργυροχοΐας στο κάστρο και την εμπορική αγορά των Ιωαννίνων διαμόρφωσε μια ιδιαίτερη πολιτιστική γεωγραφία της πόλης (Ντάτση, 2006). Η μεταφορά και συγκέντρωση των εργαστηρίων σε έναν οργανωμένο χώρο παραγωγής δημιουργεί μια νέα χωρική πραγματικότητα, η οποία διαφοροποιείται από την παραδοσιακή βιωματική σχέση της τέχνης με τον αστικό ιστό και την καθημερινή ζωή της πόλης.

Η πολιτιστική ταυτότητα μιας πόλης διαμορφώνεται μέσα από τη σύνδεση της συλλογικής μνήμης με τον χώρο (Αραπόγλου & Παγκρατίου, 1980). Η απομάκρυνση της παραγωγικής δραστηριότητας από τον ιστορικό πυρήνα της πόλης ενδέχεται να αποδυναμώσει τη βιωματική σχέση της αργυροχοΐας με την καθημερινή ζωή και την αστική εμπειρία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, βασική πρόκληση αποτελεί η διατήρηση της ορατότητας και της πολιτιστικής παρουσίας της αργυροχοΐας στο σύγχρονο αστικό τοπίο.

Οι πολιτιστικές διαδρομές προτείνονται ως σημαντικό εργαλείο σύνδεσης διάσπαρτων πολιτιστικών σημείων και ενίσχυσης της ιστορικής και πολιτιστικής αφήγησης ενός τόπου (Economou & Zikidis, 2013; Κώστα, 2016). Στο πλαίσιο αυτό, η σύνδεση του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. με το Μουσείο Αργυροτεχνίας και την παλαιά εμπορική αγορά των Ιωαννίνων μπορεί να λειτουργήσει ως τρόπος επανένωσης της σύγχρονης παραγωγικής δραστηριότητας με τον ιστορικό και πολιτιστικό χαρακτήρα της πόλης.

Η βιωσιμότητα της αργυροχοΐας προϋποθέτει μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τον αστικό χώρο, η οποία να υπερβαίνει την απλή συγκέντρωση εργαστηρίων σε ένα οργανωμένο σύνολο. Η πολιτιστική γεωγραφία της πόλης χρειάζεται να ενσωματώνει την αργυροχοΐα ως ζωντανό στοιχείο της τοπικής ταυτότητας, διατηρώντας τη σύνδεση της τέχνης με τη συλλογική μνήμη και τον ιστορικό χαρακτήρα του αστικού χώρου (Ντάτση, 2006).

4.4.4. Κοινωνική συμμετοχή και πολιτιστική ανθεκτικότητα

Η ενεργός συμμετοχή της κοινότητας και η ικανότητα προσαρμογής απέναντι στις προκλήσεις αποτελούν βασικά στοιχεία για την ενδυνάμωση των κοινωνιών και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Η συμμετοχή συνδέεται με τη συλλογική δράση των ανθρώπων γύρω από κοινούς στόχους, την αλληλοϋποστήριξη μεταξύ των μελών της κοινότητας, καθώς και με τη διατήρηση και μεταβίβαση των πολιτιστικών παραδόσεων και αξιών.

Ο πολιτισμός διαμορφώνει την ταυτότητα ενός λαού και τις αξίες που τον καθοδηγούν, ιδιαίτερα σε περιόδους δυσκολιών και αλλαγών. Οι συλλογικές προσπάθειες για τη διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ενισχύουν το αίσθημα του “ανήκειν” και τη συνοχή της κοινότητας. Παράλληλα, όταν οι άνθρωποι συνεργάζονται για έναν κοινό σκοπό που υπερβαίνει το ατομικό συμφέρον, αναπτύσσονται σχέσεις αλληλεγγύης και συλλογικής ευθύνης που συμβάλλουν ουσιαστικά στην κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη.

Κατά συνέπεια, όσο ενισχύεται η κοινωνική αποδοχή και η στήριξη του κλάδου, τόσο αυξάνονται και οι προοπτικές βιωσιμότητας και επιτυχίας του. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η παραμονή ανθρώπων που παραμένουν αφοσιωμένοι στην τέχνη και το επάγγελμα της αργυροχοΐας, παρά τις δυσκολίες και τις μεταβαλλόμενες συνθήκες κάθε εποχής.

Η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας. Η τέχνη της αργυροχοΐας αποτέλεσε διαχρονικά αναπόσπαστο στοιχείο της κοινωνικής και οικονομικής ταυτότητας των Ιωαννίνων (Παπαγεωργίου, 1982). Ωστόσο, η σταδιακή απομάκρυνση της τοπικής κοινότητας από τις παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες ενδέχεται να οδηγήσει σε αποδυνάμωση της πολιτισμικής σύνδεσης με την ιστορική ταυτότητα της πόλης.

Σύμφωνα με τις αρχές της πολιτιστικής διαχείρισης, η προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας και των τοπικών κοινοτήτων. Η ανάδειξη της αργυροχοΐας μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα και πολιτιστικές δράσεις συμβάλλει στην ενίσχυση της συλλογικής ταυτότητας και της πολιτιστικής συνείδησης.

Η σχέση ανάμεσα στον πολιτισμό και τον τουρισμό μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην προβολή και ανάδειξη της αργυροχοΐας, εφόσον η τέχνη παραμένει συνδεδεμένη

με την τοπική κοινωνία και την πολιτιστική της βάση (Richards, 2018). Παράλληλα, η βιωσιμότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς δεν περιορίζεται μόνο στην οικονομική επιτυχία, αλλά περιλαμβάνει και τη διαμόρφωση αξιών, τη μεταβίβαση γνώσεων και τη διατήρηση της συλλογικής μνήμης.

Συνολικά, η πολιτιστική βιωσιμότητα της σύγχρονης αργυροχοΐας εξαρτάται από την ενίσχυση της μαθητείας, τη διατήρηση της αυθεντικότητας, τη στρατηγική διαχείριση του χώρου και την ενεργό κοινωνική συμμετοχή. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτεί ένα συνεκτικό πλαίσιο πολιτιστικής πολιτικής και διαχείρισης, ώστε η αργυροχοΐα να παραμείνει μια ζωντανή πολιτιστική πρακτική και στοιχείο σύγχρονης κοινωνικής ζωής και όχι ένα αποσπασματικό κατάλοιπο του παρελθόντος (Πούλιος και συν., 2015; Υπουργείο Πολιτισμού, 2023).

Κεφάλαιο 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

5. 1. Συνολική αποτίμηση του ρόλου του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι.

Η ολοκληρωμένη αποτίμηση του ρόλου του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. προϋποθέτει την ένταξή του στο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο που διαμόρφωσε τη γιαννιώτικη αργυροχοΐα. Η τέχνη της αργυροχοΐας στα Ιωάννινα δεν αποτελεί απλώς μια οικονομική δραστηριότητα, αλλά ένα διαχρονικό στοιχείο της αστικής ταυτότητας, της κοινωνικής οργάνωσης και της πολιτιστικής παραγωγής της πόλης. Η ιστορική της εξέλιξη συνδέθηκε άμεσα με τα ισνάφια, τα οποία ρύθμιζαν την επαγγελματική ένταξη, τον έλεγχο της ποιότητας της παραγωγής και τη μεταβίβαση της γνώσης από γενιά σε γενιά.

Η αποδυνάμωση των παραδοσιακών συντεχνιακών δομών και η μετάβαση στη σύγχρονη οικονομία των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων οδήγησαν σε μεγαλύτερο κατακερματισμό και περιορισμό της συλλογικής οργάνωσης του κλάδου (Παπαδοπούλου, 2005). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. μπορεί να θεωρηθεί μια σύγχρονη μορφή οργάνωσης της αργυροχοΐας, η οποία επιχειρεί να προσφέρει συγκέντρωση παραγωγικών δραστηριοτήτων, οργανωμένες υποδομές και ένα κοινό σημείο αναφοράς για την παραγωγή και τη διάθεση αργυρών αντικειμένων.

Η δημιουργία ενός οργανωμένου χώρου συνδέεται με τις στρατηγικές αναδιάρθρωσης του αστικού ιστού των Ιωαννίνων, οι οποίες διαμορφώθηκαν μετά τον 20ό αιώνα μέσα από τη σταδιακή μεταφορά παραγωγικών δραστηριοτήτων από το ιστορικό κέντρο σε οργανωμένες ζώνες. Η μακροχρόνια παρουσία των εργαστηρίων στο κάστρο και την εμπορική αγορά είχε διαμορφώσει μια ιδιαίτερη πολιτιστική γεωγραφία, όπου η αργυροχοΐα αποτελούσε αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής αστικής εμπειρίας. Η μεταφορά της παραγωγής σε έναν ειδικά σχεδιασμένο χώρο ενισχύει τη λειτουργικότητα και την οργάνωση του κλάδου, μεταβάλλει όμως παράλληλα και τη χωρική εμπειρία της τέχνης μέσα στην πόλη.

Από οργανωτική και οικονομική σκοπιά, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη συγκέντρωση και υποστήριξη μικρών επιχειρήσεων του κλάδου, περιορίζοντας τον κατακερματισμό της αγοράς και ενισχύοντας τη συλλογική προβολή της αργυροχοΐας. Η ελληνική αργυροχρυσοχοΐα βασίζεται κυρίως σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό και τη συμβολική αξία του προϊόντος (Μαστρογιάννη, 2024). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. λειτουργεί

ως κοινή πλατφόρμα προβολής και συνεργασίας, προσφέροντας δυνατότητες εμπορικής ανάπτυξης και ενίσχυσης της αναγνωρισιμότητας του κλάδου.

Ωστόσο, η πολιτιστική βιωσιμότητα δεν περιορίζεται μόνο στην οικονομική λειτουργία του κλάδου. Σύμφωνα με τις αρχές της πολιτιστικής διαχείρισης, η προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή της κοινότητας, τη διαγενεακή μεταβίβαση της γνώσης και τον μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό (Πούλιος και συν., 2015). Παράλληλα, η αναγνώριση της γιαννιώτικης αργυροχοΐας ως στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς το 2023 επιβεβαιώνει την ανάγκη θεσμικής προστασίας και στήριξης για τη διατήρηση της ζωντανής συνέχειας της τέχνης (Υπουργείο Πολιτισμού, 2023).

Η αξιολόγηση του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. δείχνει ότι λειτουργεί κυρίως ως οργανωμένη υποδομή στήριξης του κλάδου και λιγότερο ως φορέας μιας ολοκληρωμένης πολιτιστικής στρατηγικής. Η διαγενεακή μεταβίβαση της γνώσης, η οποία στο παρελθόν διασφαλιζόταν μέσα από τις επαγγελματικές συντεχνίες (Παπαγεωργίου, 1982), σήμερα δεν υποστηρίζεται επαρκώς σε θεσμικό επίπεδο. Παράλληλα, η έλλειψη οργανωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και η περιορισμένη είσοδος νέων στον τομέα αποτελούν κρίσιμες προκλήσεις για τη βιωσιμότητα και τη συνέχεια της αργυροχοΐας (Μίκου-Καραχάλιου, 1997).

Επιπλέον, η ένταξη της αργυροχοΐας σε στρατηγικές πολιτιστικών διαδρομών και βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης παραμένει μέχρι σήμερα περιορισμένα αξιοποιημένη. Οι πολιτιστικές διαδρομές έχουν αναγνωριστεί ως σημαντικό εργαλείο σύνδεσης διάσπαρτων πολιτιστικών πόρων και ενίσχυσης της πολιτιστικής αφήγησης ενός τόπου (Economou & Zikidis, 2013; Κώστα, 2016). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η σύνδεση του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. με το ιστορικό κέντρο των Ιωαννίνων, το Μουσείο Αργυροτεχνίας και άλλους πολιτιστικούς πόρους της πόλης θα μπορούσε να συμβάλει ουσιαστικά στην ενίσχυση μιας συνεκτικής πολιτιστικής ταυτότητας.

Συνολικά, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. αποτελεί έναν σημαντικό πυλώνα στήριξης της σύγχρονης αργυροχοΐας, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην οργάνωση και την προβολή του κλάδου. Ωστόσο, η πλήρης αξιοποίηση του ρόλου του προϋποθέτει την ενίσχυση της στρατηγικής πολιτιστικής διαχείρισης, την ανάπτυξη οργανωμένων εκπαιδευτικών δράσεων και την ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας. Η ιστορική πορεία της γιαννιώτικης αργυροχοΐας δείχνει ότι η βιωσιμότητα της τέχνης επιτυγχάνεται όταν

αυτή ενσωματώνεται οργανικά στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ζωή της πόλης (Παπαγεωργίου, 1982; Ντάτση, 2006).

Η μελλοντική πορεία του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. θα εξαρτηθεί από την ικανότητά του να συνδέει την ιστορική μνήμη με τη σύγχρονη δημιουργικότητα και να εφαρμόζει πολιτικές προστασίας και ανάδειξης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (Πούλιος και συν., 2015; Υπουργείο Πολιτισμού, 2023). Μέσα από αυτή τη διαδικασία, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. μπορεί να εξελιχθεί από έναν απλό χώρο επαγγελματικής δραστηριότητας σε έναν ολοκληρωμένο φορέα πολιτιστικής διαχείρισης της σύγχρονης αργυροχοΐας.

5.2. Προτάσεις για την καλύτερη διαχείριση του πολιτισμού

Η ενίσχυση της πολιτιστικής διαχείρισης στη σύγχρονη αργυροχοΐα των Ιωαννίνων προϋποθέτει μια συστηματική, πολυδιάστατη και μακροπρόθεσμη στρατηγική, η οποία θα υπερβαίνει τη λογική των αποσπασματικών παρεμβάσεων και θα εντάσσει την τέχνη σε ένα συνεκτικό πλαίσιο πολιτιστικής πολιτικής. Η γιαννιώτικη αργυροχοΐα αναπτύχθηκε ιστορικά ως οργανωμένο επαγγελματικό σύστημα μέσα από τα ισνάφια, τα οποία ρύθμιζαν την παραγωγή, τη μαθητεία και τη συλλογική επαγγελματική ταυτότητα (Παπαγεωργίου, 1982). Ωστόσο, η αποδυνάμωση των συντεχνιακών δομών και η μετάβαση σε μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις οδήγησαν σε μεγαλύτερο κατακερματισμό του κλάδου, καθιστώντας αναγκαία τη σύγχρονη θεσμική ανασυγκρότησή του (Παπαδοπούλου, 2005).

Μέσα σε αυτό το ευρύτερο πλαίσιο, το ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. αποτελεί έναν σημαντικό θεσμικό φορέα για τη στήριξη της σύγχρονης αργυροχοΐας. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά του εξαρτάται από την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης πολιτιστικής διαχείρισης, βασισμένης στις αρχές της συμμετοχικότητας, της βιωσιμότητας και της κοινωνικής ενσωμάτωσης.

Μια δεύτερη σημαντική πρόταση αφορά τη δημιουργία μόνιμου συμβουλευτικού οργάνου στο πλαίσιο του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., στο οποίο θα συμμετέχουν ενεργοί αργυροχόοι, εκπρόσωποι πολιτιστικών φορέων, ερευνητές και μέλη της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η σύγχρονη θεωρία της συμμετοχικής διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς υπογραμμίζει ότι η προστασία και διατήρηση της κληρονομιάς προϋποθέτει την ενεργή εμπλοκή των ιδίων των κοινοτήτων που τη διατηρούν ζωντανή (Πούλιος και συν., 2015). Η ενίσχυση των συλλογικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων μπορεί να συμβάλει στην ενδυνάμωση της επαγγελματικής κοινότητας και να αναβαθμίσει τον

ρόλο του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. από έναν απλό υποστηρικτικό χώρο σε στρατηγικό φορέα πολιτιστικής πολιτικής.

Η τρίτη πρόταση αφορά την ένταξη της αργυροχοΐας σε μια ολοκληρωμένη πολιτιστική διαδρομή της πόλης. Οι πολιτιστικές διαδρομές λειτουργούν ως μηχανισμοί σύνδεσης διάσπαρτων πολιτιστικών πόρων και ενίσχυσης της αφηγηματικής και ιστορικής συνοχής ενός τόπου (Economou & Zikidis, 2013). Παράλληλα, η μελέτη σχεδιασμού πολιτιστικών διαδρομών στα Ιωάννινα (Κώστα, 2016) αναδεικνύει τη σημασία της σύνδεσης θεσμών, ιστορικών χώρων και παραγωγικών δραστηριοτήτων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η διασύνδεση του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. με το Μουσείο Αργυροτεχνίας, το ιστορικό κέντρο και τους παραδοσιακούς εμπορικούς δρόμους της πόλης θα μπορούσε να ενισχύσει τη χωρική και πολιτιστική συνοχή της αργυροχοΐας, αναδεικνύοντάς την ως ζωντανό στοιχείο της αστικής ταυτότητας των Ιωαννίνων (Ντάτση, 2006).

Η τέταρτη πρόταση αφορά την ανάπτυξη μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης των δράσεων του ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. Η διεθνής βιβλιογραφία για τον πολιτιστικό τουρισμό και τη βιώσιμη πολιτιστική ανάπτυξη υπογραμμίζει τη σημασία της χρήσης δεικτών βιωσιμότητας, οι οποίοι επιτρέπουν την αποτίμηση του κοινωνικού, πολιτιστικού και οικονομικού αντίκτυπου των πολιτιστικών παρεμβάσεων (Jurigova & Lencsesova, 2015). Η υιοθέτηση αντίστοιχων δεικτών θα επέτρεπε στο ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι. να αξιολογεί συστηματικά την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, των εκθεσιακών δράσεων και των πρωτοβουλιών προβολής και προώθησης της αργυροχοΐας.

Η πέμπτη πρόταση αφορά την αξιοποίηση της θεσμικής αναγνώρισης της γιαννιώτικης αργυροχοΐας ως στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (Υπουργείο Πολιτισμού, 2023). Η αναγνώριση αυτή δεν θα πρέπει να περιορίζεται σε έναν συμβολικό χαρακτήρα, αλλά να συνδέεται με προγράμματα χρηματοδότησης, διεθνείς συνεργασίες και δράσεις ενίσχυσης των επαγγελματιών του κλάδου. Παράλληλα, η προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς προϋποθέτει τη διατήρηση της ενεργής πρακτικής της τέχνης και τη συστηματική μεταβίβαση της γνώσης στις επόμενες γενιές (Πούλιος και συν., 2015).

Μια έκτη πρόταση αφορά την ενίσχυση της σύνδεσης ανάμεσα στον πολιτισμό και την τοπική ανάπτυξη. Η ελληνική αργυροχρυσοχοΐα εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό πεδίο δραστηριοποίησης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (Μαστρογιάννη, 2024).

Στο πλαίσιο αυτό, η πολιτιστική διαχείριση χρειάζεται να συνδυάζει την οικονομική βιωσιμότητα με τη διατήρηση της αυθεντικότητας της τέχνης, αποφεύγοντας τις πρακτικές υπερεμπορευματοποίησης (Robinson & Picard, 2006). Παράλληλα, η ένταξη της αργυροχοΐας σε στρατηγικές πολιτιστικού τουρισμού, με έμφαση στην ερμηνεία και τη βιωματική εμπειρία, μπορεί να ενισχύσει τη διεθνή αναγνωρισιμότητα του κλάδου χωρίς να αλλοιώσει την πολιτιστική του ταυτότητα (Richards, 2007).

Τέλος, η ενίσχυση της πολιτιστικής διαχείρισης προϋποθέτει επένδυση στην έρευνα, την τεκμηρίωση και την καταγραφή της αργυροχοΐας. Η δημιουργία ενός ψηφιακού αρχείου που θα περιλαμβάνει τεχνικές, σχέδια και προφορικές μαρτυρίες τεχνιτών μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη διατήρηση της άυλης γνώσης και της πολιτιστικής μνήμης (Παπαδοπούλου, 2005). Παράλληλα, η συστηματική καταγραφή αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα της τέχνης, καθώς διευκολύνει τη διαγενεακή μεταφορά της γνώσης και ενισχύει τη δυνατότητα επιστημονικής μελέτης και τεκμηρίωσης.

Συνολικά, οι προτάσεις για την ενίσχυση της πολιτιστικής διαχείρισης επικεντρώνονται στην οργάνωση των θεσμών, στην ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας, στην ενσωμάτωση της αργυροχοΐας στον αστικό χώρο, στην αξιολόγηση των δράσεων και στη σύνδεσή της με την τοπική ανάπτυξη. Η ιστορική εμπειρία της γιαννιώτικης αργυροχοΐας δείχνει ότι η βιωσιμότητα της τέχνης επιτυγχάνεται όταν αυτή ενσωματώνεται οργανικά στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ζωή της πόλης (Παπαγεωργίου, 1982; Ντάτση, 2006).

5.3. Κατάρτιση, κοινωνική συμμετοχή και διαγενεακή διάχυση γνώσης

Η διατήρηση και η μεταβίβαση της γνώσης από γενιά σε γενιά αποτέλεσαν διαχρονικά βασικό στοιχείο της πολιτιστικής συνέχειας της γιαννιώτικης αργυροχρυσοχοΐας. Η ανάπτυξη του κλάδου συνδέθηκε στενά με το σύστημα μαθητείας των ισναφιών, τα οποία δεν ρύθμιζαν μόνο την παραγωγή, αλλά λειτουργούσαν και ως φορείς επαγγελματικής αγωγής και κοινωνικής ένταξης (Παπαγεωργίου, 1982). Η εκπαιδευτική διαδικασία περιλάμβανε τόσο την εκμάθηση τεχνικών και αισθητικών δεξιοτήτων όσο και τη μετάδοση επαγγελματικών αξιών, τρόπων συνεργασίας και συλλογικής συνείδησης (Ντάτση, 2006). Έτσι, η σχέση ανάμεσα στον μάστορα και τον

μαθητευόμενο ξεπερνούσε τα όρια της τεχνικής εκπαίδευσης και λειτουργούσε ως μηχανισμός διατήρησης της επαγγελματικής και πολιτιστικής ταυτότητας του κλάδου.

Η αποδυνάμωση των συντεχνιακών δομών κατά τον 20ό αιώνα και η μετάβαση στο μοντέλο της μικρής οικογενειακής επιχείρησης οδήγησαν στην επικράτηση άτυπων μορφών εκπαίδευσης, χωρίς οργανωμένο πλαίσιο μαθητείας και σαφείς μηχανισμούς πιστοποίησης δεξιοτήτων. Στη σύγχρονη εποχή, η εκμάθηση της αργυροχοΐας πραγματοποιείται κυρίως μέσω οικογενειακής διαδοχής ή προσωπικής πρωτοβουλίας, γεγονός που περιορίζει τις δυνατότητες ευρύτερης ανανέωσης και διεύρυνσης του κλάδου. Παράλληλα, η έλλειψη εξειδικευμένων δημόσιων δομών τεχνικής εκπαίδευσης καθιστά τη μεταβίβαση της γνώσης περισσότερο ευάλωτη απέναντι στις κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές.

Η αναγνώριση της γιαννιώτικης αργυροχοΐας ως στοιχείου πολιτιστικής κληρονομιάς (Υπουργείο Πολιτισμού, 2023) καθιστά σαφές ότι η προστασία της δεν μπορεί να περιορίζεται μόνο στην καταγραφή ή την προβολή της, αλλά οφείλει να περιλαμβάνει και τη διασφάλιση της ενεργής μεταβίβασης της γνώσης. Σύμφωνα με τις αρχές της συμμετοχικής πολιτιστικής διαχείρισης, η διατήρηση των άυλων πολιτιστικών πρακτικών προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή των κοινοτήτων και τη συνεχή αναπαραγωγή των δεξιοτήτων και των τεχνικών (Πούλιος και συν., 2015). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, μια βασική πρόταση αφορά τη θεσμοθέτηση οργανωμένου προγράμματος μαθητείας στο ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., το οποίο θα λειτουργεί σε συνεργασία με έμπειρους τεχνίτες, εκπαιδευτικά ιδρύματα και τοπικούς φορείς.

Το πρόγραμμα αυτό θα μπορούσε να οργανωθεί σε τρεις βασικούς άξονες: θεωρητική εκπαίδευση στην ιστορία, στην αισθητική και στην τεχνολογία της αργυροχοΐας, πρακτική άσκηση σε ενεργά εργαστήρια και ολοκλήρωση με διαδικασία αξιολόγησης και πιστοποίησης δεξιοτήτων. Η σύνδεση θεωρίας και πράξης κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, καθώς η αργυροχοΐα συνδυάζει την καλλιτεχνική δημιουργία με την τεχνική ακρίβεια και εξειδίκευση. Παράλληλα, η θεσμοθετημένη πιστοποίηση θα μπορούσε να ενισχύσει το κύρος του επαγγέλματος και να συμβάλει στην επαγγελματική αποκατάσταση και ενίσχυση των νέων τεχνιτών.

Μια δεύτερη πρόταση αφορά τη σύνδεση της αργυροχοΐας με την ανώτατη εκπαίδευση και την ακαδημαϊκή έρευνα. Η συνεργασία με τμήματα τέχνης, σχεδιασμού και πολιτιστικών σπουδών θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα δημιουργικό πεδίο διαλόγου

ανάμεσα στην παράδοση και τη σύγχρονη καλλιτεχνική έκφραση. Η ιστορική πορεία της ηπειρώτικης αργυροχοΐας αναδεικνύει την ικανότητά της να προσαρμόζεται σε διαφορετικά πολιτιστικά και αισθητικά περιβάλλοντα χωρίς να χάνει τον βασικό της χαρακτήρα (Παπαγεωργίου, 1982). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η ενίσχυση της συνεργασίας με την ακαδημαϊκή κοινότητα μπορεί να συμβάλει στην αισθητική και δημιουργική ανανέωση της τέχνης, διατηρώντας παράλληλα τη σύνδεσή της με την ιστορική και πολιτιστική της ταυτότητα.

Μια τρίτη πρόταση αφορά την ένταξη της αργυροχοΐας σε προγράμματα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η καλλιέργεια πολιτιστικής συνείδησης από νεαρή ηλικία αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη μακροχρόνια κοινωνική βιωσιμότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς (Πούλιος και συν., 2015). Στο πλαίσιο αυτό, εκπαιδευτικές επισκέψεις σχολείων στο ΚΕ.ΠΑ.Β.Ι., βιωματικά εργαστήρια και διαδραστικές παρουσιάσεις μπορούν να δημιουργήσουν ουσιαστικούς δεσμούς ανάμεσα στις νεότερες γενιές και την παραδοσιακή τέχνη της αργυροχοΐας. Παράλληλα, η γνωριμία των μαθητών με τα εργαλεία, τις τεχνικές και την ιστορία της αργυροχοΐας συμβάλλει στην ενίσχυση της συλλογικής μνήμης και της πολιτιστικής ταυτότητας της πόλης (Ντάτση, 2006).

Μια τέταρτη πρόταση αφορά τη δημιουργία ενός ψηφιακού αποθετηρίου τεκμηρίωσης της αργυροχοΐας. Η συστηματική καταγραφή τεχνικών διαδικασιών, εργαλείων, σχεδίων και προφορικών μαρτυριών μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη διατήρηση της γνώσης και να αποτελέσει πολύτιμο εκπαιδευτικό και ερευνητικό υλικό (Παπαδοπούλου, 2005). Η τεκμηρίωση αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε ένα περιβάλλον όπου η άτυπη διαγενεακή μεταβίβαση της γνώσης σταδιακά περιορίζεται. Παράλληλα, ένα ψηφιακό αποθετήριο θα μπορούσε να περιλαμβάνει βιντεοσκοπημένες επιδείξεις τεχνικών, αρχειακό υλικό και συνεντεύξεις παλαιών τεχνιτών, συμβάλλοντας στη διάσωση πολύτιμων εμπειριών και πρακτικών της αργυροχοΐας.

Μια πέμπτη πρόταση αφορά την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εργαστηρίων για ενήλικες και ερασιτέχνες δημιουργούς. Η ανοιχτή και συμμετοχική μάθηση συμβάλλει στη διάδοση της γνώσης και διευρύνει το κοινό της αργυροχοΐας ως πολιτιστικής πρακτικής. Σύμφωνα με τις συμμετοχικές προσεγγίσεις της πολιτιστικής διαχείρισης, η κοινότητα δεν αντιμετωπίζεται ως παθητικός δέκτης της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά ως ενεργός φορέας διατήρησης και αναπαραγωγής της

(Πούλιος και συν., 2015). Μέσα από τέτοιες εκπαιδευτικές δράσεις, η αργυροχοΐα μπορεί να λειτουργήσει ως πεδίο δημιουργικής έκφρασης και πολιτιστικής συμμετοχής για ευρύτερες κοινωνικές ομάδες.

Τέλος, ιδιαίτερη σημασία έχει η ενίσχυση της πολιτιστικής αφήγησης γύρω από την αργυροχοΐα. Η μεταβίβαση της γνώσης δεν αφορά μόνο τις τεχνικές δεξιότητες, αλλά περιλαμβάνει επίσης την ιστορία, τον συμβολισμό και τον κοινωνικό ρόλο της τέχνης μέσα στον χρόνο. Η ανάδειξη της ιστορικής διαδρομής των ισναφιών, των εμπορικών δικτύων και του αστικού χαρακτήρα των Ιωαννίνων συμβάλλει στην ενίσχυση της συλλογικής μνήμης και της αίσθησης πολιτιστικής συνέχειας.

Συμπερασματικά, η ενίσχυση της εκπαίδευσης και της διαγενεακής μεταφοράς της γνώσης προϋποθέτει έναν συνδυασμό θεσμικής οργάνωσης, συστηματικής τεκμηρίωσης, συνεργασιών και ενεργού κοινωνικής συμμετοχής. Η ιστορική εμπειρία της γιαννιώτικης αργυροχοΐας δείχνει ότι η βιωσιμότητα του κλάδου επιτυγχανόταν όταν η γνώση μεταδιδόταν μέσα από οργανωμένες συλλογικές δομές και σταθερές διαδικασίες μαθητείας. Η σύγχρονη πρόκληση έγκειται στη δημιουργία ενός νέου θεσμικού πλαισίου, ικανού να αναλάβει τον ρόλο που επιτελούσαν παλαιότερα τα ισνάφια, διασφαλίζοντας τη συνέχεια της τέχνης μέσα σε ένα μεταβαλλόμενο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον (Παπαγεωργίου, 1982; Πούλιος και συν., 2015).

5.4. Μέλλοντικές δυνατότητες της σύγχρονης αργυροχοΐας

Η εξέταση των μέλλοντικών προοπτικών της σημερινής αργυροχοΐας στα Ιωάννινα δεν μπορεί να διαχωριστεί από τη συνεχή της σχέση με την κοινωνική δομή και την οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Η ιστορική άνθηση της τέχνης συνδέθηκε με τη δημιουργία αστικής τάξης, εμπορικών δικτύων και δυνατής συντεχνιακής οργάνωσης (Παπαγεωργίου, 1982). Αυτή η κοινωνική ενσωμάτωση καθόρισε ένα σύστημα όπου η τέχνη ήταν ταυτόχρονα επαγγέλμα, πολιτιστική έκφραση και στοιχείο ταυτότητας (Ντάτση, 2006). Στη σύγχρονη περίοδο, η πρόκληση αφορά τη διατήρηση αυτής της πολυδιάστατης λειτουργίας μέσα σε ένα περιβάλλον εντονότερου ανταγωνισμού και μεταβαλλόμενων καταναλωτικών προτύπων.

Μια βασική πρόταση αφορά την ενίσχυση της ανθεκτικότητας του κλάδου μέσω διαφοροποίησης της παραγωγής. Η ιστορική πορεία της αργυροχοΐας δείχνει ότι εξελίχθηκε μέσα από προσαρμογές σε διαφορετικές αισθητικές και καταναλωτικές ανάγκες, διατηρώντας παράλληλα την τεχνική της ιδιαιτερότητα (Παπαγεωργίου,

1982). Στη σύγχρονη εποχή, η ανάπτυξη νέων σχεδίων κοσμημάτων και αντικειμένων που συνδυάζουν παραδοσιακά στοιχεία με σύγχρονο σχεδιασμό μπορεί να ενισχύσει τη θέση της στην αγορά. Η δημιουργική επανερμηνεία της παράδοσης, όπως αναφέρεται στη θεωρία του σύγχρονου κοσμήματος, αποτελεί εργαλείο καινοτομίας χωρίς ρήξη με το παρελθόν (Turner, 1996).

Παράλληλα, η ενίσχυση της ποιότητας και της πιστοποίησης μπορεί να αποτελέσει στρατηγικό πλεονέκτημα. Η αυθεντικότητα, ως πολιτιστική και αισθητική αξία, διαφοροποιεί τα χειροποίητα προϊόντα από τη μαζική παραγωγή (Richards, 2007). Η ανάπτυξη μηχανισμών πιστοποίησης προέλευσης και ποιότητας θα μπορούσε να ενισχύσει τη διεθνή αναγνωρισιμότητα της γιαννιώτικης αργυροχοΐας, προστατεύοντας παράλληλα την πολιτιστική της ταυτότητα.

Μια δεύτερη σημαντική προοπτική αφορά τη διεύρυνση της διεθνούς παρουσίας της αργυροχοΐας. Η συμμετοχή σε δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών και συνεργασιών μπορεί να ενισχύσει τη διακρατική προβολή της (Economou & Zikidis, 2013). Παράλληλα, η συμμετοχή σε εκθέσεις, συνέδρια και διεθνή πολιτιστικά προγράμματα επιτρέπει την ανταλλαγή γνώσεων και καλών πρακτικών. Η κρατική αναγνώριση της γιαννιώτικης αργυροχοΐας ως στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (Υπουργείο Πολιτισμού, 2023) δημιουργεί κατάλληλες προϋποθέσεις για διεθνείς συνεργασίες και πολιτιστική διπλωματία.

Μια τρίτη πρόταση αφορά την ενίσχυση της σχέσης της αργυροχοΐας με τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη. Το Στρατηγικό Σχέδιο του Δήμου Ιωαννιτών (2017) αναδεικνύει τον πολιτισμό ως βασικό άξονα αναπτυξιακής στρατηγικής. Η ένταξη της αργυροχοΐας σε πολιτικές δημιουργικής οικονομίας μπορεί να συμβάλει στη διαφοροποίηση της τοπικής παραγωγής. Ωστόσο, η βιωσιμότητα απαιτεί ισορροπία ανάμεσα στην εμπορική αξιοποίηση και την πολιτιστική ακεραιότητα, όπως επισημαίνουν οι Robinson & Picard (2006). Η υπερεμπορευματοποίηση ενδέχεται να οδηγήσει σε απλοποίηση μορφών και απώλεια τεχνικής ποιότητας, αποδυναμώνοντας έτσι το πολιτιστικό κεφάλαιο της τέχνης.

Μια τέταρτη πρόταση αφορά τη συστηματική ενσωμάτωση της έρευνας και της τεκμηρίωσης στη στρατηγική ανάπτυξη της αργυροχοΐας. Η ιστορική μελέτη της γιαννιώτικης αργυροχοΐας αναδεικνύει τον πλούτο των τεχνικών και των μορφολογικών παραλλαγών της (Παπαγεωργίου, 1982). Η συνέχιση της επιστημονικής

έρευνας, σε συνεργασία με ακαδημαϊκά ιδρύματα, μπορεί να προσφέρει νέα εργαλεία ερμηνείας και να ενισχύσει την κατανόηση της τέχνης ως δυναμικού πολιτιστικού φαινομένου. Παράλληλα, η τεκμηρίωση αποτελεί βασική προϋπόθεση βιωσιμότητας, καθώς συμβάλλει στη διατήρηση και τη διάχυση της γνώσης σε διεθνές επίπεδο (Πούλιος και συν., 2015).

Μια πέμπτη πρόταση αφορά την ανάπτυξη πολιτιστικής ανθεκτικότητας μέσω της κοινωνικής συμμετοχής. Η βιωσιμότητα δεν αποτελεί μόνο οικονομική έννοια, αλλά περιλαμβάνει και τη διατήρηση συλλογικής ταυτότητας και κοινωνικής αναγνώρισης (Ντάτση, 2006). Η ενεργός συμμετοχή της κοινότητας, μέσα από εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δράσεις, ενισχύει τη σύνδεση ανάμεσα στην τέχνη και την κοινωνία. Παράλληλα, η συμμετοχική πολιτιστική διαχείριση υπογραμμίζει ότι οι φορείς της πολιτιστικής κληρονομιάς πρέπει να διατηρούν κεντρικό ρόλο στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Τέλος, ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η διαχρονική ανανέωση της αργυροχοΐας. Η επιτυχία της σύγχρονης τέχνης θα εξαρτηθεί από την ικανότητά της να προσελκύει νέους δημιουργούς και να ενσωματώνει σύγχρονες τεχνολογίες χωρίς να χάνει τον χειροποίητο χαρακτήρα της. Η τεχνολογική υποστήριξη μπορεί να λειτουργεί συμπληρωματικά και όχι ως υποκατάστατο της παραδοσιακής τεχνικής, διατηρώντας την αξία της χειροποίητης δημιουργίας.

Συνολικά, οι μελλοντικές δυνατότητες της σύγχρονης αργυροχοΐας διαμορφώνονται μέσα από τη δυναμική σύνθεση παράδοσης και καινοτομίας, θεσμικής αναγνώρισης και κοινωνικής συμμετοχής. Η ιστορική εμπειρία δείχνει ότι η τέχνη αυτή επέδειξε ανθεκτικότητα απέναντι σε πολιτικές και οικονομικές μεταβολές (Παπαγεωργίου, 1982). Η σύγχρονη πρόκληση είναι η μετατροπή αυτής της ιστορικής ανθεκτικότητας σε στρατηγικό πλεονέκτημα, διασφαλίζοντας ότι η γιαννιώτικη αργυροχοΐα θα παραμείνει ζωντανό στοιχείο της πολιτιστικής ταυτότητας των Ιωαννίνων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Αραπόγλου, Μ.; & Παγκρατίου, Ε.. (1980). *Μηχανισμοί εξέλιξης του πολεοδομικού ιστού των Ιωαννίνων*. Ιωάννινα: Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Τμήμα Ηπείρου.

Αρβανίτη, Π. (2007). *Ο κλάδος της αργυροχοΐας στα Ιωάννινα και η συμβολή του στη βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης*. [Πτυχιακή εργασία, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο]. [<https://estia.hua.gr/files/60882c1c-20bd-4066-b1ee-65b44bb4b067/download/%20Ptychiaki31.pdf>]

Αυγερινού-Κολώνια, Σ. (2009). *Πολιτιστικές διαδρομές: Μία πρόταση για τη μελέτη και την ανάδειξη της πολύπλευρης πολιτιστικής πραγματικότητας*, σε τιμητικό τόμο για τον καθηγητή Διονύση Ζήβα. Αθήνα: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Βαρνυτιμίδου, Α. (2022). *Πολιτιστικοί οργανισμοί και βιώσιμη ανάπτυξη: οι περιπτώσεις της Στέγης και του Π.Ι.Ο.Π.* Αθήνα: Διπλωματική εργασία, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Γεωργίου, Φ. (2007). *Ανάλυση του κλάδου της αργυροχρυσοχοΐας και business plan εργαστηρίου*. Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Δεληβορριάς, Α. (1980). *Ελληνικά παραδοσιακά κοσμήματα*. Αθήνα: Εκδόσεις Μέλισσα.

Δεληβορριάς, Α. (1999). Το μεταβυζαντινό και νεοελληνικό κόσμημα. Σε Ελληνικά κοσμήματα: από τις συλλογές του Μουσείου Μπενάκη. (σ.σ. 359-366). Αθήνα: Αδάμ.

Δήμος Ιωαννιτών. (2017). *Στρατηγικό σχέδιο για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη του Δήμου Ιωαννιτών*. ΕΣΠΑ Ηπείρου. [<https://www.espa-epirus.gr/files/stratigiko-sxedio-gia-ti-viosimi-astiki-anaptixi-dimou-ioanniton.pdf>]

Ζώρα, Π. (1969). Αργυροχοΐα. Στο *Νεοελληνική χειροτεχνία* (σ.σ. 240–275). Αθήνα: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

Καπλάνη, Γ. (1997). *Νεοελληνική αργυροχοΐα: από τις συλλογές του Μουσείου Λαϊκής Τέχνης*. Αθήνα: Υπουργείο Πολιτισμού – Τ.Α.Π.Α.

Καραβούζης, Σ. (1973). Μερικές σκέψεις γύρω από τη δουλειά μου. Σε Χρονικό '74 : καλλιτεχνική πνευματική ζωή. Ετήσια έκδοση κριτικής ενημέρωσης Τόμος 5ος Σεπ '73 – Αυγ. '74. (σ. 144-145). Αθήνα: Καλλιτεχνικό Πνευματικό Κέντρο «Ωρα».

Κώστα, Α. (2016). «Πολιτιστικές διαδρομές, ως μια πολυδιάστατη προοπτική: η περίπτωση της Ελλάδας». Διδακτορική διατριβή, Τμήμα Αρχαιολογίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα.

Λαλαούνης Η. (1984). Μεταμορφώσεις. Αθήνα.

Λαμπίρη, Μπ. (1992). Ελληνικό κόσμημα. Hellenic Business 4, 12-20.

Μαστρογιάννη, Μ. (2024). *Η σύγχρονη ελληνική αργυροχρυσοχοΐα και η θέση της στην οικονομία των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων*. Αθήνα.

Μίκου-Καραχάλιου, Κ. (1997). Το σύγχρονο κόσμημα. Στο *Το Ελληνικό Κόσμημα: 6000 χρόνια παράδοση*. Θεσσαλονίκη: Villa Bianca – Αθήνα: Τ.Α.Π.Α.

Μίκου-Καραχάλιου, Κ. (1999). Σύγχρονες κατευθύνσεις. Στο αφιέρωμα *Ελληνικό κόσμημα*. Αθήνα: Η Καθημερινή, σ.σ. 23–26.

Μπότσαρης, Μ. (1974). Η ελληνική αργυροχοΐα και το σαβάτι. *Ζυγός*, 7, 80–102.

Μουσειδου, Γ. (1983). *Η αργυροχοΐα στην Ήπειρο*. Ιωάννινα: Αυτοέκδοση.

Ντάτση, Ε. (2006). *Η γιαννιώτικη αργυροχοΐα και η αστική ιστορία των Ιωαννίνων*. Ιωάννινα.

Ντάτση-Δάλλα, Ε. (2006). *Τα ισνάφια μας τα βασιλεμένα: Τα Γιάννενα των μαστόρων και των καλφάδων*. Αθήνα: Μουσείο Μπενάκη – Εκδόσεις Γαβριηλίδης.

Παπαγεωργίου, Γ. (1982). «Οι συντεχνίες στα Γιάννενα κατά τον 19ο και τις αρχές του 20ού αιώνα (Αρχές 19^{ου} αι. ως 1912)». Διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα.

Παπαγεωργίου, Γ. (1988). *Οι συντεχνίες στα Γιάννενα κατά τον 19ο και τις αρχές του 20ού αιώνα*. Ιωάννινα: Ίδρυμα Μελετών Ιονίου και Αδριατικού Χώρου.

Παπαδοπούλου, Β. (2005). Ηπειρώτες χρυσικοί και χρυσοχόοι: Συμβολή στη μελέτη της ηπειρώτικης αργυροχοΐας. *Ηπειρωτικά Χρονικά*, 39.

Παπαντωνίου, Ι. (1985). Η Ελληνική γυναικεία φορεσιά και το κόσμημα άλλοτε και τώρα. Ναύπλιο: Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα.

Πούλιος, Ι.; Αλιβιζάτου, Μ.; Αραμπατζής, Γ.; Γιαννακίδης, Α.; Καραχάλης, Ν.-Γ.; Μάσχα, Ε.; Μούλιου, Μ.; Παπαδάκη, Μ.; Προσύλης, Χ.; & Τουλoupά, Σ. (2015). Πολιτισμική Διαχείριση, Τοπική Κοινωνία και Βιώσιμη Ανάπτυξη. Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.

Ρωμαίου-Καρασταμάτη, Ε. (1997) Το νεοελληνικό κόσμημα (17ος-19ος αι.). *Το Ελληνικό Κόσμημα: 6000 χρόνια παράδοση*. (1997). Κατάλογος έκθεσης. Θεσσαλονίκη: Villa Bianca 21-12 / 21-2-1998. (σ. 248-254). Αθήνα. Τ.Α.Π.Α.

Σαλαμάγκας, Δ. (1959). Τα Ισνάφια και τα Επαγγέλματα επί Τουρκοκρατίας στα Γιάννινα. Ιωάννινα: *Ηπειρωτική Εστία*.

Σιδερά, Φ. (2006). «Συμβολή στη μελέτη του σύγχρονου ελληνικού κοσμήματος». Διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.

Χουρμουζιάδης, Γ. (χ.χ.). Το χρυσάφι του κόσμου. Αθήνα: Καπόν.

Χριστοφόγλου, Μ. (1999). «Έργα και ημέρες, 1979-1999». Σε *Αφή: 20 χρόνια*. Κατάλογος έκθεσης. Θεσσαλονίκη: Αίθουσα Τέχνης Τερρακόττα, 4-12/8-1-1999.

Χριστοφόγλου, Μ. (2000). Η Αφή: μια αίσθηση με πολλά μηνύματα. Σε *Η ΑΦΗ εκθέτει στο Μονόχωρο*. Κατάλογος έκθεσης. Αθήνα: Αίθουσα τέχνης Μονόχωρο. 1/25-6-2000. (σ. 2-4). Αθήνα.

Ξενόγλωση Βιβλιογραφία

Agbo F. J., Oyelere S. S., Suhonen J., & Tukiainen M. (2021). Scientific production and thematic breakthroughs in smart learning environments: A bibliometric analysis. *Smart Learning Environments*, 8(1), 1. [<https://doi.org/10.1186/s40561-020-00145-4>]

Aria M., & Cuccurullo C. (2017). bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959–975. [<https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>]

Bizot, C. (2001). Artisti internazionali a confronto con la creazione orafa. Στο: M. Mosco (επιμ.), *L' arte del gioiello e il gioiello d' artista dal '900 ad oggi*. Firenze: Giunti.

Bogacz-Wojtanowska, E.; & Góral, A. (2018). Networks or Structures? Organizing Cultural Routes Around Heritage Values. Case Studies from Poland. *Humanistic Management Journal*, Springer, vol. 3(2), p.p. 253-277, December. [<https://10.1007/s41463-018-0042-1>]

Bone, E. (2011). *Silversmithing for Jewellery Makers: Techniques, Treatments & Applications for Inspirational Design*. Search Press Ltd. ISBN: 9781844487578

Braun, V., Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. [<https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>]

Cai L. (2023). *Digital protection and virtual display technology of ceramic art*. 2023 International Conference on Pattern Recognition, Machine Vision and Intelligent Algorithms (PRMVIA) Beihai, China, 2023, pp. 108-113, [<https://doi:10.1109/PRMVIA58252.2023.00025>]

Chadour-Sampson, A. B., & Lalaounis-Tsoukopoulou, I. (1998). *Ilias Lalaounis: Modern Revival of Ancient Gold*. Athens: Ilias Lalaounis Jewelry Museum.

Chantamool, A., Suttisa, C., Gatewongsa, T., Jansaeng, A., Rawarin, N., Daovisan, H. (2024). Promoting traditional ikat textiles: Ethnographic perspectives on indigenous knowledge, cultural heritage preservation and ethnic identity. *Global Knowledge*,

Memory and Communication 73 (8-9) 1140–1158. [<https://doi.org/10.1108/GKMC-08-2022-0198>]

Chen Z., Ren X., & Zhang Z. (2021). Cultural heritage as rural economic development: Batik production amongst China's Miao population. *Journal of Rural Studies*, 81, 182-193. [<https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.10.024>]

Clark, G. (1986). *Symbols of excellence: Precious materials as expressions of status*. Cambridge: Cambridge University Press.

Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: choosing among five approaches*. Los Angeles: SAGE.

Crispoliti, E. (1990). *Gioiellieri d'Europa*. Milano: Publis Editrice.

Dormer, P., & Turner, R. (1994). *The New Jewelry: Trends and Traditions*. London: Thames & Hudson.

Drutt English, H. W., & Dormer, P. (1995). *Jewelry of Our Time: Art, Ornament and Obsession*. London: Thames & Hudson.

Economou, A., & Zikidis, K. (2013). Cultural routes and spatial planning: The case of cultural networks in Greece.

Farooq R. (2022). Knowledge management and performance: A bibliometric analysis based on Scopus and WOS data (1988-2021). *Journal of Knowledge Management*, 27(7), 1948–1991. [<https://doi.org/10.1108/JKM-06-2022-0443>]

Ferreira, J., Sousa, B. M., Gonçalves, F. (2019). Encouraging the subsistence artisan entrepreneurship in handicraft and creative contexts. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 13(1/2), 64–83. [<https://doi.org/10.1108/JEC-09-2018-0068>]

Giglietto, D., Ciolfi, L., & Bosswick, W. (2022). Building a bridge: Opportunities and challenges for intangible cultural heritage at the intersection of institutions, civic society, and migrant communities. *International Journal of Heritage Studies*, 28(1), 74–91. [<https://doi.org/10/gp47fn>]

Giliberto, F., & Labadi, S. (2022). Harnessing cultural heritage for sustainable development: An analysis of three internationally funded projects in MENA Countries. *International Journal of Heritage Studies*, 28(2), 133–146. [https://doi.org/10.1080/13527258.2021.1950026]

Goyal K., & Kumar S. (2021). Financial literacy: A systematic review and bibliometric analysis. *International Journal of Consumer Studies*, 45(1), 80–105. [https://doi.org/10.1111/ijcs.12605]

Grobar L. M. (2019). Policies to promote employment and preserve cultural heritage in the handicraft sector. *International Journal of Cultural Policy*, 25(4), 515–527. [https://doi.org/10.1080/10286632.2017.1330887]

Guleria D., & Kaur G. (2021). Bibliometric analysis of ecopreneurship using VOSviewer and RStudio Bibliometrix, 1989–2019. *Library Hi Tech*, 39(4), 1001-1024. [https://doi.org/10.1108/LHT-09-2020-0218]

He Y. (2023). Research on the influencing factors of the endangered inheritance of folk intangible cultural heritage and the educational protection based on Big Data technology. In Jan M. A., Khan F. (Eds.), *Application of Big Data, Blockchain, and Internet of Things for Education Informatization* (pp. 314–324). Springer Nature Switzerland. [https://doi.org/10.1007/978-3-031-23947-2_34]

Hesmondhalgh, D. (2007). *The Cultural Industries*. London: SAGE.

Hu, J., Hur, E., & Thomas, B. (2023). Value-creating practices and barriers for collaboration between designers and artisans: A systematic literature review. *International Journal of Fashion Design, Technology and Education*, 0(0), 1-12. [https://doi.org/10.1080/17543266.2023.2228337]

Jurigova, Z., & Lencsesova, Z. (2015). Monitoring system of sustainable development in cultural tourism destinations. *Journal of Competitiveness*, 7(1), 35–52. [https://www.cjournal.cz/files/184.pdf]

Keitsch M. M. (2020). Heritage, conservation, and development. In Leal Filho W., Marisa Azul A., Brandli L., Gökçin Özuyar P., Wall T. (Eds.), *Sustainable cities and*

communities (pp. 246–255). Springer International Publishing. [https://doi.org/10.1007/978-3-319-95717-3_5]

Knapik W., & Król K. (2023). Inclusion of vanishing cultural heritage in a sustainable rural development strategy—prospects, opportunities, recommendations. *Sustainability*, 15(4), 3656. [https://doi.org/10.3390/su15043656]

Kokko S., & Kaipainen M. (2015). The changing role of cultural heritage in traditional textile crafts from Cyprus. *Craft Research*, 6(1), 9–30. [https://doi.org/10/gt5v4d]

Koumara-Tsitsou, S., & Karachalis, N. (2021). Traditional products and crafts as main elements in the effort to establish a city brand linked to sustainable tourism: promoting silversmithing in Ioannina and silk production in Soufli, Greece. *Place Brand Public Dipl*, 17, 257–267. [https://doi.org/10.1057/s41254-021-00200-y]

Kvale, S. (1996). *Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Los Angeles: SAGE.

Liu G., Ding X., Cai J., Wang W., Wang X., Diao Y., Chen J., Yu T., Xu H., & Mi H. (2023). *Digital making for inheritance and enlivening intangible cultural heritage: A case of hairy monkey handicrafts*. Proceedings of the 2023 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems, (pp. 1–17). [https://doi.org/10.1145/3544548.3581539]

Liu H., Alli H., & Yusoff I. S. M. (2024). A thematic review on traditional handicraft from design perspective publications from 2002–2022: Analysis of trends for future studies. *Cogent Arts & Humanities*. 11(1), 2298084. [https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23311983.2023.2298084]

Loach, K., Rowley, J., & Griffiths, J. (2017). Cultural sustainability as a strategy for the survival of museums and libraries. *International Journal of Cultural Policy*, 23(2), 186–198. [https://doi.org/10.1080/10286632.2016.1184657]

Majdoub, W. (2009, November 25–28). Cultural routes: An innovating tool for creative tourism. Management International Conference: Creativity, Innovation and Management, 10th International Conference, Sousse, Tunisia.

Mendoza, M. A. D., De La Hoz Franco, E., & Gómez, J. E. G. (2023). Technologies for the preservation of cultural heritage—A systematic review of the literature. *Sustainability*, 15(2), Article 2. [<https://doi.org/10.3390/su15021059>]

Mishra H. G., Pandita S., Bhat A. A., Mishra R. K., & Sharma S. (2022). Tourism and carbon emissions: A bibliometric review of the last three decades: 1990–2021. *Tourism Review*, 77(2), 636–658. [<https://doi.org/10/gzjjh4>]

Mosco, M. (Επιμ.), *L' arte del gioiello e il gioiello d' artista dal '900 ad oggi*. Κατάλογος έκθεσης, Firenze: Museo degli Argenti, 10-3/10-6-2001 (σ. 302-315). Firenze: Giunti.

O'Brien, D. (2014). Cultural value, measurement and policy making. *Arts and Humanities in Higher Education*, 14(1), 79-94. [<https://doi.org/10.1177/1474022214533892>]

Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods: integrating theory and practice*. Los Angeles: SAGE.

Perry G. T., Pereira L. S. (2023). Global diversity in design research: A bibliometric investigation of design journals. *Design Studies*, 88, 101217. [<https://doi.org/10.1016/j.destud.2023.101217>]

Ramnath M. A., & Kim S. J. (2024). The characteristics of contemporary Indian fashion designs using traditional handicraft—Focusing on Sabyasachi Mukherjee, Manish Malhotra, and Ritu Kumar. *The Research Journal of the Costume Culture*, 32(2), 299–320. [<https://doi.org/10/g8n7gx>]

Revere, A. (2011). *Professional Jewellery Making. A Contemporary Guide to Traditional Jewellery Techniques*. Brynmorgen Press. ISBN: 9781929565423

Richards, G. (2007). *Cultural Tourism: Global and Local Perspectives*. London: Routledge.

Roach, M.E. & Bubolz Eicher, J. (1979). The language of personal adornment. Σε J.M. Cordwell & R.A. Schwarz (Επιμ.). *The Fabrics of culture: the anthropology of clothing and adornment*, σσ. 7-21. The Hague–Paris–New York: Mouton Publishers.

Robinson, M., & Picard, D. (2006). *Tourism, Culture and Sustainable Development*. Paris: UNESCO.

Ruggerio C. A. (2021). Sustainability and sustainable development: A review of principles and definitions. *Science of The Total Environment*, 786, 147481. [<https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.147481>]

Shafi, M., Szopik-Depczyńska, K., Cheba, K., Ciliberto, C., Depczyński, R., & Ioppolo, G. (2022). Innovation in traditional handicraft companies towards sustainable development. A systematic literature review. *Technological and Economic Development of Economy*, 28(6), 1589–1621. [<https://doi.org/10.3846/tede.2022.17085>]

Silverman, D. (2011). *Interpreting qualitative data: A guide to the principles of qualitative research*. London: SAGE.

Skublewska-Paszkowska, M., Milosz, M., Powroznik, P., & Lukasik, E. (2022). 3D technologies for intangible cultural heritage preservation—Literature review for selected databases. *Heritage Science*, 10(1), Article 3. [<https://doi.org/10.1186/s40494-021-00633-x>]

Su X., Li X., & Kang Y. (2019). A bibliometric analysis of research on intangible cultural heritage using CiteSpace. *SAGE Open*, 9(2). [<https://doi.org/10.1177/2158244019840119>]

Tan, S. K., Lim, H.-H., Tan, S., & Kok, Y.-S. (2019). A cultural creativity framework for the sustainability of intangible cultural heritage. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 44, 109634801988692. [<https://doi.org/10.1177/1096348019886929>]

Tosun J., & Leininger J. (2017). Governing the interlinkages between the sustainable development goals: Approaches to attain policy integration. *Global Challenges*, 1(9), 1700036. [<https://doi.org/10.1002/gch2.201700036>]

Triyanto T., Syakir S., & Mujiyono M. (2019). Arts education within the Mayong Pottery artisan families: A local art conservation strategy. *Harmonia: Journal of Arts Resyaearch and Education*, 19(2), 152-162. [https://doi.org/10.15294/harmonia.v19i2.19629]

Turner, R. (1996). *Jewelry in Europe and America: New Times, New Thinking*. London: Thames & Hudson.

UNESCO (n.d.). *Text of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. [https://ich.unesco.org/en/convention]

Wang X., Ren H., Wang P., Yang R., Luo L., & Cheng F. (2018). A preliminary study on Target 11.4 for UN sustainable development goals. *International Journal of Geoheritage and Parks*, 6(2), 18-24. [https://doi.org/10.17149/ijgp.j.issn.2577.4441.2018.02.002]

Yang, Y., Shafi, M., Song, X., & Yang, R. (2018). Preservation of cultural heritage embodied in traditional crafts in the developing countries. A case study of Pakistani handicraft industry. *Sustainability*, 10(5), 1336. [https://doi.org/10.3390/su10051336]

Zhong G., & Qi N. (2020). Research on experience design of Shu embroidery techniques based on virtual reality (VR) technology. *Journal of Human, Earth, and Future*, 1(4), 167-174. [https://doi.org/10.28991/HEF-2020-01-04-01]

Zora, P. (1970). Jewellery as a folk-art. *Quality*, 10, 11-12.

Διαδίκτυο/Εφημερίδες/Άλλες πηγές

Βογιατζής, Ν. (2008). Η αγορά αργυροχρυσοχοΐας στην Ελλάδα – Παρούσα κατάσταση και προοπτικές. Α.Τ.Ε.Ι Κρήτης.

[<https://apothesis.lib.hmu.gr/handle/20.500.12688/5480>]

Γεωργίου, Φ. (2007). Ανάλυση του κλάδου της αργυροχρυσοχοΐας και business plan εργαστηρίου. Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

[<https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/2233/Georgiou.pdf?sequence=2>]

Δεληβορριάς, Α. (1999, 20 Ιουνίου). Γυναίκα και κόσμημα. *Καθημερινή: Επτά ημέρες*, 3-4.

Δήμος Ιωαννιτών [<https://ioannina.gr/2026/04/30/μήνας-γιαννιώτικης-αργυροτεχνίας-2026/>]

Καραϊσκάκη, Τ. (2019, 3 Δεκεμβρίου). Ελληνικό κόσμημα, μια ιστορία 6.000 ετών. *Καθημερινή: Εικαστικά*. [<https://www.kathimerini.gr/culture/arts/1054540/elliniko-kosmima-mia-istoria-6-000-eton/>]

Ναυτεμπορική. (2023). Ελληνική αργυροχρυσοχοΐα: Αύξηση πωλήσεων 10% και τζίρου 15% το 2023 σύμφωνα με την ΠΟΒΑΚΩ.

[<https://www.naftemporiki.gr/business/1549125/elliniki-argyrochrysochoia-ayxisi-poliseon-10-kai-tziroy-15-to-2023-symfona-me-tin-povako/>]

ΠΙΟΠ. (2018). Μουσείο Αργυροτεχνίας. [<https://www.piop.gr/el/diktuo-mouseiwn/Mouseio-Argyrotehnias/tomouseio.aspx>]

ΠΙΟΠ. (2026α). Μουσείο Αργυροτεχνίας. [https://www.piop.gr/anakoinoseis/dunamiki-ekkinisi-gia-ton-mina-argurotehnias-upografi-mnimoniou-sunergasias/?utm_source=chatgpt.com]

ΠΙΟΠ. (2026β). Μουσείο Αργυροτεχνίας. [<https://www.piop.gr/whats-on/draseis/summetehoume-ston-mina-argurotehnias-2026/>]

Υπουργείο Πολιτισμού. (2023). *Καταγραφή της γιαννιώτικης αργυροχοΐας στο Εθνικό Ευρετήριο Αυλής Πολιτιστικής Κληρονομιάς*. Αθήνα.
[<https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=4634>]

Χαμαλίδη, Έ. (1999, 20 Ιουνίου). Καλλιτεχνικό κόσμημα. *Καθημερινή: Επτά Ημέρες*, 27-28.

UNESCO (2018) Education in an interconnected world: Ensuring inclusive and equitable development (GEM 2018)
[<https://www.unesco.org/sdg4education2030/en/articles/education-interconnected-world-ensuring-inclusive-and-equitable-development-gem-2018>]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οδηγός για Συνεντεύξεις με Αργυροχρυσοχόους: Κοινωνικές Απαιτήσεις και Μέλλον

Εισαγωγή συνέντευξης

Παρουσίαση στόχου: Να κατανοηθεί η σημασία της αργυροχοΐας ως πολιτιστικό και επαγγελματικό φαινόμενο των Ιωαννίνων.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η συζήτηση επικεντρώνεται σε στοιχεία της ταυτότητας, της παράδοσης, της οικονομίας, αλλά και στην υποστήριξη των θεσμών και στην εκμάθηση της τέχνης της αργυροτεχνίας.

Μέρος 1: Παράδοση, ταυτότητα και δημιουργικό νόημα.

Ποιο είναι το ιδιαίτερο στοιχείο που σας συνδέει με την παράδοση της αργυροχοΐας στα Ιωάννινα; Πόσο σημαντική είναι για εσάς η ιστορική πλευρά του επαγγέλματος;

Πώς πιστεύετε ότι η παράδοση μπορεί να συνδεθεί με τις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς και του κοινού;

Πόσο σπουδαία είναι για σας η χειροποίητη μέθοδος (π.χ. σαβάτι, σφυρηλάτηση) σε σύγκριση με την μαζική παραγωγή;

Με ποιον τρόπο συνδυάζετε την παραδοσιακή μέθοδο με την ανάγκη για καινούργια ερμηνεία στο κόσμημα;

Μπορείτε να ορίσετε τον ρόλο της αργυροχοΐας ως ένα κομμάτι της πολιτιστικής ταυτότητας μιας περιοχής σήμερα;

Μέρος 2: Οι χρηματοοικονομικές συνθήκες του επαγγέλματος και η αξία του πολιτισμού.

Ποια είναι η εμπειρία σας για τις οικονομικές δυσκολίες του επαγγέλματος, όπως η αύξηση της τιμής των μετάλλων, οι φόροι και ο ανταγωνισμός με φθηνά προϊόντα;

Πώς διαχειρίζεστε την πίεση μεταξύ χειροποίητου κοσμήματος και επιβίωσης; Ποιες αρχές θεωρείτε σημαντικές για την συνέχιση της τέχνης της αργυροχοΐας;

Πόσο σημαντική θεωρείτε την αξία του πολιτιστικού πλαισίου και τη σύνδεση της αργυροτεχνίας με αυτό;

Θεωρείτε πως η ψηφιακή ύπαρξη, οι εκθέσεις και οι συνεργασίες με πολιτιστικούς οργανισμούς, θεσμούς συντελούν στην ανάπτυξη του επαγγέλματος;

Πιστεύετε ότι υπάρχουν δυνατότητες για την διατήρηση και την πρόοδο της ασημουργίας σε τοπικό και ευρύτερο επίπεδο;

Μέρος 3: Θεσμική υποστήριξη και συμμετοχικές πολιτιστικές δράσεις.

Ποια είναι η εμπειρία σας από την υποστήριξη που λαμβάνετε; Ποιες μορφές υποστήριξης πιστεύετε ότι είναι πιο σημαντικές;

Νομίζετε ότι οι πολιτιστικοί θεσμοί μπορούν να συμβάλλουν στην βιωσιμότητα της αργυροχοΐας;

Πόσο σημαντική θεωρείτε ότι είναι η συνεργασία ανάμεσα σε τοπικές αρχές, πολιτιστικούς οργανισμούς και δημιουργούς;

Πιστεύετε πως η τοπική κοινότητα αρμόζει να συμμετέχει στις αποφάσεις που σχετίζονται με τον πολιτισμό και την τέχνη σας;

Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τη συμμετοχή των ίδιων των αργυροτεχνιτών στο σχεδιασμό δράσεων από τους τοπικούς πολιτισμικούς φορείς;

Μέρος 4: Εκμάθηση, πρακτική εξάσκηση, μετάδοση της τέχνης στις επόμενες γενιές.

Με ποιον τρόπο υλοποιείται σήμερα η μετάδοση των γνώσεων και των δεξιοτήτων που απαιτεί το επάγγελμα της αργυροτεχνίας;

Ποια θέματα προκύπτουν ίσως στη σχέση δασκάλου και μαθητευόμενου και πώς νομίζετε ότι μπορούν να λυθούν;

Πιστεύετε πως η θέσπιση υποχρεωτικής μαθητείας, οι συνεργασίες με εκπαιδευτικά ιδρύματα και η θέσπιση πρακτικής άσκησης θα βοηθήσει στην διατήρηση και την πρόοδο της τέχνης;

Με ποιον τρόπο μπορεί η διαδικασία της εκμάθησης της τέχνης να συμβάλλει στην ανάπτυξη πρακτικών ικανοτήτων και γνώσεων σε θέματα πολιτιστικής διαχείρισης;

Πιστεύετε πως η εκμάθηση της τέχνης της αργυροτεχνίας συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη και στη δημιουργία θέσεων εργασίας;

Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να προσθέσετε σχετικά με το μέλλον της αργυροχρυσοχοΐας στα Ιωάννινα και τον ρόλο που μπορεί να έχει στην πολιτιστική και την οικονομική ζωή της περιοχής;

Πώς φαντάζεστε την αργυροχοΐα σε 10 ή 20 χρόνια;

Κλείσιμο συνέντευξης

Συνεντεύξεις

Συνέντευξη 1: Ο Δημήτρης, ένας αργυροχρυσοχόος με πολλά χρόνια εμπειρίας

Ερώτηση: Πώς μπορείτε να χαρακτηρίσετε τον δεσμό σας με την παράδοση της αργυροχοΐας στα Ιωάννινα; Πόσο σημαντική είναι η ιστορική πλευρά του επαγγέλματος;

Δημήτρης: Η παράδοση αποτελεί τη βάση της δουλειάς μου. Στα Ιωάννινα, η αργυροχοΐα έχει βαθιά ιστορία, που συνδέεται με τα παλιά εργαστήρια και τις συντεχνίες του 19ου αιώνα. Είναι ένα σημαντικό στοιχείο της ταυτότητάς μας και δίνει ουσιαστικό νόημα στο επάγγελμα. Ωστόσο, δεν θεωρώ την παράδοση κάτι στατικό ή ξεπερασμένο· αντίθετα, τη βλέπω ως μια ζωντανή πηγή έμπνευσης που εξελίσσεται και προσαρμόζεται μέσα στη σύγχρονη εποχή.

Ερώτηση: Πιστεύετε ότι η παράδοση μπορεί να προσαρμοστεί και να ανταποκριθεί στις σημερινές ανάγκες της αγοράς και του κοινού;

Δημήτρης: Η απλή αναδημιουργία παλαιών σχεδίων δεν αρκεί για την τρέχουσα εποχή. Απαιτείται αντίθετα μια καινοτόμος προσέγγιση που να προσαρμόζει τα παραδοσιακά σχέδια στις σημερινές ανάγκες και τα σημερινά ενδιαφέροντα.

Ερώτηση: Πόσο σημαντική είναι η χειροποίητη μέθοδος, και τα εργαλεία όπως το σαβράκι και ο σφυροκόπος, σε σύγκριση με την μαζική παραγωγή;

Δημήτρης: Τα χειροποίητα αντικείμενα, τα χειροποίητα κοσμήματα έχουν άλλη αξία. Είναι το σημείο που μας χωρίζει από τη μεγάλη παραγωγή που δεν μπορεί να δώσει τέτοια λεπτομέρεια και ποιότητα. Νομίζω πως αυτές οι τεχνικές διατηρούν την μοναδικότητα και την αυθεντικότητα του έργου μας.

Ερώτηση: Υπάρχει, αλήθεια, τρόπος ενσωμάτωσης της παραδοσιακής, κλασικής τεχνικής στη δημιουργία ενός κοσμήματος σύγχρονης εκδοχής;

Δημήτρης: Διατηρούμε τις βασικές μεθόδους, αλλά δοκιμάζουμε νέες ιδέες και σχήματα. Η παράδοση είναι βάση και πηγή έμπνευσης ενώ οι μοντέρνες ιδέες την ανανεώνουν και διευρύνουν τους ορίζοντες του επαγγέλματος.

Ερώτηση: Είναι καθοριστικός ο ρόλος της αργυροχοΐας ως στοιχείο της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής σήμερα;

Δημήτρης: Σίγουρα. Η τέχνη του αργυροχόου είναι βασικό στοιχείο της πολιτιστικής και οικονομικής ζωής των Ιωαννίνων. Συμβάλλει στη διατήρηση της τοπικής κληρονομιάς αλλά και στην ανάπτυξη του πολιτισμού καθώς και της οικονομίας.

Ερώτηση: Ποια είναι οι γνώμη σας για τις οικονομικές δυσκολίες του επαγγέλματος, όπως η άνοδος της τιμής των μετάλλων, οι φόροι και ο ανταγωνισμός από φτηνά μαζικής παραγωγής είδη;

Δημήτρης: Το κόστος των μετάλλων είναι υψηλό και αυτό μας επηρεάζει. Οι φόροι και ο ανταγωνισμός από φτηνά εισαγόμενα προϊόντα είναι πρόβλημα. Είναι δύσκολο να είμαστε ανταγωνιστικοί στις τιμές, γι' αυτό εστιάζουμε στην ποιότητα και την αυθεντικότητα.

Ερώτηση: Πώς διαχειρίζεστε την πίεση μεταξύ χειροποίητου κοσμήματος και επιβίωσης; Ποιες αρχές θεωρείτε σημαντικές για την συνέχιση της τέχνης της αργυροχοΐας;

Δημήτρης: Πιστεύω ότι η αυθεντικότητα και η παράδοση είναι οι βάσεις που μας διατηρούν δημιουργικούς. Αν θυσιάζεις την τέχνη για τη μαζική παραγωγή χάνεις την ουσία.

Ερώτηση: Πόσο σημαντική είναι η αξία του πολιτισμού και η σχέση του προϊόντος με την τοπική παράδοση;

Δημήτρης: Είναι σημαντική. Η πολιτιστική αξία αντιμετωπίζεται από πολλούς πελάτες σαν παράγοντας που διαφοροποιεί και βελτιώνει το προϊόν. Η σύνδεση με την ιστορία και τον τόπο δημιουργεί ένα πλεονέκτημα σύγκρισης .

Ερώτηση: Θεωρείτε πως η ψηφιακή παρουσία, οι εκθέσεις και οι συνεργασίες με πολιτιστικούς οργανισμούς συντελούν στην ανάπτυξη του επαγγέλματος;

Δημήτρης: Είναι κύρια εργαλεία σήμερα. Η ψηφιακή παρουσία ανοίγει πόρτες σε αγορές εκτός της τοπικής εμβέλειας ενώ οι εκθέσεις και οι συνεργασίες προχωρούν την τέχνη και συμβάλλουν στο δίκτυο των επαφών.

Ερώτηση: Πιστεύετε ότι υπάρχουν δυνατότητες για την διατήρηση και την πρόοδο της ασημοουργίας σε τοπικό επίπεδο;

Δημήτρης: Νομίζω ότι η δημιουργία πολιτιστικών μονοπατιών και θεματικών ομάδων με σχέδιο και συμμετοχή των τεχνιτών είναι το κλειδί. Έτσι μπορούμε να χτίσουμε τη βάση για μόνιμη ανάπτυξη.

Ερώτηση: Ποια είναι η εμπειρία σας από την υποστήριξη που λαμβάνετε; Ποιο είδος βοήθειας νομίζετε πως είναι πιο σημαντικό;

Δημήτρης: Η υποστήριξη είναι αποσπασματική και ανεπαρκής. Χρειαζόμαστε σταθερότητα, οικονομική στήριξη και στοχευμένα προγράμματα που θα αποσκοπούν στην προώθηση και στην εκμάθηση της τέχνης. Το να συνεργαζόμαστε με τοπικούς φορείς είναι επίσης σημαντικό!

Ερώτηση: Η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει στην διαφύλαξη και την ανάπτυξη της αργυροχοΐας;

Δημήτρης: Η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη διαφύλαξη της αργυροχοΐας, όταν στηρίζει τους τεχνίτες, ενισχύει τις πολιτιστικές δράσεις και δημιουργεί γέφυρες ανάμεσα στην παράδοση, την εκπαίδευση και τη σύγχρονη δημιουργία.

Ερώτηση: Ποσό σπουδαία θεωρείτε ότι είναι η συνεργασία ανάμεσα σε τοπικές αρχές, πολιτιστικούς φορείς και δημιουργούς; Θεωρείτε σημαντική την συμμετοχή της τοπικής κοινότητας στις αποφάσεις που σχετίζονται με τον πολιτισμό και την τέχνη σας;

Δημήτρης: Χρειάζεται η συνεργασία. Μόνο μέσω της συνεργασίας είναι δυνατόν να υλοποιηθούν έργα πολιτιστικού χαρακτήρα που θα ενισχύσουν το επάγγελμα.

Ερώτηση: Θεωρείτε σημαντική την συμμετοχή της τοπικής κοινότητας στις αποφάσεις που σχετίζονται με τον πολιτισμό και την τέχνη σας ;

Δημήτρης: Η ενεργή συμμετοχή της κοινότητας ευνοεί την κατανόηση των προβλημάτων και ενισχύει τη συνοχή των δραστηριοτήτων. Καθώς αυξάνεται η προσπάθεια και το ενδιαφέρον, τόσο βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα.

Ερώτηση: Ποια είναι η γνώμη σας για την ανάγκη της συμμετοχής των ίδιων των τεχνιτών στις διαδικασίες σχεδιασμού που υιοθετούν οι τοπικοί πολιτισμικοί φορείς;

Δημήτρης: Είναι σημαντικός. Οι δημιουργοί κρίνεται αναγκαίο να έχουν φωνή στον προγραμματισμό πολιτιστικών σχεδίων, καθώς ξέρουν πιο καλά τις ανάγκες και τις προκλήσεις.

Ερώτηση: Πώς θα μπορούσατε να περιγράψετε τη διαδικασία μεταβίβασης γνώσεων και δεξιοτήτων στους νέους τεχνίτες στον τομέα της αργυροχοΐας σήμερα; Επίσης, ποια είναι η τρέχουσα κατάσταση της παραδοσιακής εκπαίδευσης.

Δημήτρης: Η παραδοσιακή σχέση μεταξύ τεχνίτη και εκπαιδευόμενου υποβαθμίζεται. Υπάρχει ανησυχία ότι απομακρυνόμαστε από πολύτιμες δεξιότητες, γεγονός που απαιτεί την εφαρμογή δομημένων πλαισίων και προγραμμάτων για την εξασφάλιση της συνέχειας.

Ερώτηση: Ποια προβλήματα παρατηρείτε στην κλασική, παραδοσιακή σχέση τεχνίτη και μαθητευόμενου και πώς νομίζετε ότι μπορούν να λυθούν;

Δημήτρης: Η παραδοσιακή μέθοδος φθίνει επειδή οι νέοι απομακρύνονται ή οι συνθήκες στα εργαστήρια αλλάζουν. Χρειάζονται οργανωμένες δομές που θα ενώνουν την εκπαίδευση, την πρακτική και την ενίσχυση του επαγγέλματος.

Ερώτηση: Ποια είναι η αξία της συστηματικής μαθητείας, των συνεργασιών με εκπαιδευτικά ιδρύματα και της θέσπισης πρακτικής άσκησης για την διατήρηση και την πρόοδο της τέχνης;

Δημήτρης: Σημαντική. Χωρίς συστηματική μαθητεία και τη συμμετοχή των νέων, δεν υπάρχει μέλλον. Η σχέση με εκπαιδευτικά ιδρύματα και κάποιες τακτικές που έχουν θεσπιστεί σε συνεργασία για παράδειγμα με το Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία που οικοδομούν γέφυρες και ελπίδα.

Ερώτηση: Με ποιον τρόπο μπορεί η διαδικασία της εκμάθησης της τέχνης να συμβάλλει στην ανάπτυξη πρακτικών δεξιοτήτων και γνώσεων σε θέματα πολιτιστικής διαχείρισης;

Δημήτρης: Η εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να είναι ολοκληρωμένη συνδυάζοντας πρακτική κατάρτιση με γνώσεις που αφορούν την εμπορική δραστηριότητα, τις ψηφιακές τεχνολογίες και τον πολιτισμό.

Ερώτηση: Ποια είναι η άποψή σας σχετικά με τη συμβολή της εκπαιδευτικής διαδικασίας της αργυροτεχνίας στην ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης και στην εξασφάλιση βιώσιμων επαγγελματικών ευκαιριών;

Δημήτρης: Σημαντική. Η σωστή εκμάθηση της τέχνης προσφέρει στα καινούρια μέλη γνώσεις και ενθουσιασμό. Δημιουργεί θέσεις εργασίας που συμβάλλουν στην οικονομία και στην ενίσχυση της πολιτισμικής κληρονομιάς του τόπου.

Ερώτηση: Είναι κάτι που θα θέλατε να σχολιάσετε σχετικά με το μέλλον της αργυροτεχνίας στα Ιωάννινα και τον ρόλο που μπορεί να έχει στην πολιτιστική και την οικονομική ζωή της περιοχής;

Δημήτρης: Είμαι αισιόδοξος. Αν ενώσουμε τις δυνάμεις μας σε στοχευμένες δράσεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος και βελτιώσουμε το επίπεδο εκπαίδευσης και τη συνεργασία των θεσμών, η αργυροχοΐα θα αποτελέσει πυλώνα της τοπικής ταυτότητας και οικονομίας.

Ερώτηση: Πώς πιστεύετε ότι θα είναι η αργυροχοΐα σε δέκα ή είκοσι χρόνια;

Δημήτρης: Ζωντανή, ανανεωμένη με νέες ιδέες, με δυνατό δίκτυο συνεργασίας ανάμεσα στους τεχνίτες, τους θεσμούς και την κοινωνία με μεγάλη απήχηση στο τοπικό και ευρύτερο κοινό.

Συνέντευξη 2: Μαρία, νέα δημιουργός ασημικών.

Ερώτηση: Πώς μπορείτε να περιγράψετε τη σύνδεσή σας με την παράδοση της αργυροχοΐας στα Ιωάννινα; Πόσο σημαντική είναι για εσάς η ιστορία του επαγγέλματος;

Μαρία: Η παράδοση είναι για εμένα μια δυνατή έμπνευση. Μεγάλωσα ακούγοντας για τα παλιά ισνάφια των Ιωαννίνων και βλέποντας τα παλιά κοσμήματα. Σέβομαι πολύ αυτή την ιστορία και θεωρώ ότι είναι βασικό στοιχείο της ταυτότητάς μας. Ταυτόχρονα πιστεύω πως κρίνεται αναγκαίο να εξελίσσουμε την παράδοση ώστε να γίνεται προσιτή και ενδιαφέρουσα στους νέους και στο σημερινό αγοραστικό κοινό.

Ερώτηση: Πώς νομίζετε ότι η παράδοση μπορεί να συνδεθεί με τις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς και του κοινού;

Μαρία: Νομίζω πως η παράδοση πρέπει να είναι το σημείο εκκίνησης για νέες δημιουργίες που δεν είναι απλά αντίγραφα. Ο συνδυασμός της παλιάς τεχνικής με μια πιο μοντέρνα αισθητική και χρηστικότητα μπορεί να μας ανοίξει καινούριους δρόμους. Πρέπει εμείς να είμαστε δημιουργικοί χωρίς να χάσουμε την ουσία.

Ερώτηση: Πόσο σπουδαία είναι για σας η χειροποίητη μέθοδος (π.χ. σαβάτι, σφυρηλάτηση) σε σύγκριση με την μαζική παραγωγή;

Μαρία: Η επεξεργασία του υλικού με το χέρι είναι το κύριο, το σημαντικό στοιχείο της εργασίας. Είναι αυτή που προσφέρει ιδιαιτερότητα, μοναδικότητα και αξία σε κάθε κομμάτι. Η μαζική παραγωγή δεν μπορεί να ανταγωνιστεί στην ποιότητα αλλά μόνο το κόστος.

Ερώτηση: Πώς συνδυάζετε την παραδοσιακή μέθοδο με την καινοτομία;

Μαρία: Διατηρώ τις βασικές τεχνικές όπως το σαβάτι, αλλά δοκιμάζω και νέες μορφές και υλικά, αναζητώντας νέες φόρμες που να αγγίζουν την αισθητική των νεότερων πελατών.

Ερώτηση: Αντιμετωπίζετε τον ρόλο της αργυροχοΐας ως αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής ταυτότητας του τόπου;

Μαρία: Σίγουρα. Είναι ένα ζωντανό στοιχείο της πολιτιστικής ταυτότητας των Ιωαννίνων και κρίνεται αναγκαίο να προβάλλεται ακόμα περισσότερο ως αυτό, όχι μόνο ως επάγγελμα αλλά και ως τέχνη.

Ερώτηση: Ποιες οικονομικές δυσκολίες αντιμετωπίζετε;

Μαρία: Η άνοδος της τιμής των μετάλλων, ο ανταγωνισμός ιδιαίτερα από φτηνά προϊόντα και η φορολογία δημιουργούν πίεση. Είναι δύσκολο να ξεχωρίζεις μόνο με την τιμή. Γι' αυτό η αξία και η ιστορία πίσω από το κόσμημα διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο.

Ερώτηση: Πώς διαχειρίζεστε την πίεση μεταξύ χειροποίητου κοσμήματος και επιβίωσης; Ποιες αρχές θεωρείτε σημαντικές για την συνέχιση της τέχνης της αργυροχοΐας;

Μαρία: Είναι δύσκολο, αλλά η τέχνη είναι το χόμπι μου και αυτό δεν το διαπραγματεύομαι. Υποστηρίζω ότι η αυθεντικότητα και η υψηλή ποιότητα εργασίας αποτελούν το μόνο σωστό θεμέλιο για μακροπρόθεσμη επιτυχία.

Ερώτηση: Πόσο σημαντική είναι η αξία του πολιτισμού και η σύνδεση με την παράδοση;

Μαρία: Πολύ σημαντική. Ένα κόσμημα που «μιλάει» για την τοπική παράδοση έχει μεγαλύτερη αξία για τον αγοραστή και σχετίζεται με αυτόν συναισθηματικά.

Ερώτηση: Θεωρείτε πως η ψηφιακή παρουσία, οι εκθέσεις και οι συνεργασίες με πολιτιστικούς οργανισμούς συντελούν στην ανάπτυξη του επαγγέλματος;

Μαρία: Η ψηφιακή παρουσία είναι τώρα σημαντική και παρέχει πρόσβαση σε μεγαλύτερο κοινό. Οι εκθέσεις και οι συνεργασίες με πολιτιστικούς οργανισμούς βοηθά στην αναγνώριση και την προώθηση του προϊόντος και του επαγγέλματος.

Ερώτηση: Πιστεύετε ότι υπάρχουν δυνατότητες για την διατήρηση και την πρόοδο της ασημουργίας σε τοπικό επίπεδο;

Μαρία: Χρειάζεται ομαδικό πνεύμα με υποστήριξη από θεσμούς και συνεργασία μεταξύ δημιουργών και θεσμών. Προωθούμε νέες ιδέες και συγχρόνως υποστηρίζουμε τη παράδοση.

Ερώτηση: Ποιες είναι οι εμπειρίες σας από την υποστήριξη των πολιτιστικών θεσμών;

Μαρία: Γίνονται σημαντικές ενέργειες αλλά συχνά απαιτούνται περισσότερο οργανωμένες δράσεις. Χρειάζεται ένα σταθερό πλαίσιο υποστήριξης που να λαμβάνει υπόψη τις πραγματικές ανάγκες των ασημουργών.

Ερώτηση: Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι οι πολιτιστικοί οργανισμοί μπορούν να συμβάλλουν στη βιωσιμότητα της αργυροτεχνίας;

Μαρία: Με συμμετοχή, εξωστρέφεια και συνεργασία όλων των εμπλεκομένων φορέων και των τεχνιτών. Να υλοποιούνται σχέδια και δράσεις που σέβονται το παρελθόν και ανοίγουν δρόμους για το μέλλον.

Ερώτηση: Ποσό σημαντική θεωρείτε ότι είναι η συνεργασία ανάμεσα σε τοπικές αρχές, πολιτιστικούς φορείς και δημιουργούς; Θεωρείτε σημαντική την συμμετοχή της τοπικής κοινότητας στις αποφάσεις που σχετίζονται με τον πολιτισμό και την τέχνη σας;

Μαρία: Η συνεργασία ανάμεσα στις τοπικές αρχές, τους πολιτιστικούς φορείς και τους δημιουργούς είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς συμβάλλει στην ανάδειξη και στήριξη της πολιτιστικής δημιουργίας και ενισχύει τη σύνδεση της τέχνης με την τοπική κοινωνία. Παράλληλα, θεωρώ πολύ σημαντική τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας στις πολιτιστικές αποφάσεις, γιατί ο πολιτισμός αποκτά ουσιαστικό νόημα όταν εκφράζει και εμπλέκει ενεργά τους ανθρώπους του τόπου.

Ερώτηση: Ποιος ο ρόλος της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας;

Μαρία: Η συμμετοχή του τοπικού κόσμου έχει καθοριστικό ρόλο. Συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενδυναμώνει το αίσθημα συμμετοχής και βοηθά ώστε η τέχνη και ο πολιτισμός να αποτελούν ζωντανό κομμάτι της καθημερινής ζωής του τόπου.

Ερώτηση: Ποια είναι η άποψή σας για την συμμετοχή των τεχνιτών στο σχεδιασμό πολιτιστικών δράσεων;

Μαρία: Θεωρώ ότι είναι αναγκαία η συμμετοχή των τεχνιτών στον σχεδιασμό πολιτιστικών δράσεων, καθώς οι ίδιοι διαθέτουν βιωματική γνώση, εμπειρία και ουσιαστική σύνδεση με την τοπική πολιτιστική παράδοση.

Ερώτηση: Πως υλοποιείται η μεταλαμπάδευση της γνώσης στο παρόν;

Μαρία: Σήμερα η μεταλαμπάδευση της γνώσης υλοποιείται κυρίως μέσα από τη μαθητεία, την οικογενειακή παράδοση και τη συνεργασία παλαιότερων και νεότερων τεχνιτών. Παράλληλα, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν τα εργαστήρια, οι εκπαιδευτικές δράσεις, οι πολιτιστικοί φορείς και η σύνδεση της τέχνης με την

εκπαίδευση, που βοηθούν τις νεότερες γενιές να γνωρίσουν και να συνεχίσουν την παράδοση.

Ερώτηση: Ποιες δυσκολίες παρατηρούνται στην παραδοσιακή σχέση αρχιτεχνίτη και μαθητευόμενου και πως αυτές επιλύονται;

Μαρία: Παρατηρούνται σημαντικές δυσχέρειες στην παραδοσιακή σχέση μεταξύ αρχιτεχνίτη και μαθητευόμενου, που οφείλονται κυρίως στις απαιτητικές εργασιακές συνθήκες, καθώς και τις μεταβολές στον τρόπο εκπαιδευτικής και επαγγελματικής κατάρτισης. Και η οικονομική αβεβαιότητα και οι περιορισμοί χρόνου επιβαρύνουν τη δυνατότητα διεξαγωγής μακροπρόθεσμης μαθητείας. Η αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων επιτυγχάνεται μέσω της θεσμοποίησης οργανωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, της παροχής άμεσης υποστήριξης στους νέους τεχνίτες, της ενεργούς συνεργασίας με εκπαιδευτικούς και πολιτιστικούς θεσμούς, καθώς και της ενίσχυσης της αντίληψης για την αξία της παραδοσιακής τέχνης στις νεότερες γενιές.

Ερώτηση: Πώς μπορεί η μάθηση να συνδυάσει πρακτικές και θεωρητικές γνώσεις;

Μαρία: Η μαθητεία δίπλα σε έμπειρους τεχνίτες, τα εργαστήρια και οι εκπαιδευτικές δράσεις βοηθούν τους μαθητευόμενους να κατανοούν τις τεχνικές, αλλά και την ιστορία, την αισθητική και την πολιτιστική αξία της τέχνης τους.

Ερώτηση: Ποια είναι η γνώμη σας για τον ρόλο της εκπαίδευσης στην τοπική ανάπτυξη και στο επάγγελμα της αργυροτεχνίας;

Μαρία: Είναι βασική. Η εκπαίδευση μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα ανάμεσα στην παράδοση και το μέλλον της αργυροτεχνίας. Συμβάλλει στη διατήρηση και μεταφορά της παραδοσιακής γνώσης στις νεότερες γενιές. Μέσα από τη γνωριμία των νέων με την τέχνη, την ιστορία και τις τεχνικές της, ενισχύεται η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και η δυνατότητα εξέλιξης του ίδιου του επαγγέλματος.

Ερώτηση: Είναι κάτι που θα θέλατε να σχολιάσετε σχετικά με το μέλλον της αργυροτεχνίας στα Ιωάννινα και τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στην πολιτιστική και την οικονομική ζωή της περιοχής;

Μαρία: Θα ήθελα ο κλάδος να είναι περισσότερο οργανωμένος, σύγχρονος αλλά και περήφανος για την παράδοση και την ποιότητα που προσφέρει, στοιχεία που θα συμβάλλουν στην πολιτιστική ταυτότητα και στην οικονομία της περιοχής.

Ερώτηση: Πώς σκέφτεστε την εξέλιξη της αργυροτεχνίας σε 10 ή 20 χρόνια από τώρα:

Μαρία: Πιστεύω πως η αργυροτεχνία στο μέλλον θα επιβιώσει όχι ως μαζική παραγωγή, αλλά ως τέχνη με ταυτότητα και αυθεντικότητα. Όσο περισσότερο συνδυάζει την παράδοση με τη σύγχρονη δημιουργία, τόσο πιο ζωντανή και διαχρονική θα παραμένει.

Συνέντευξη 3: Γιώργος, ένας έμπειρος ασημουργός και θεματοφύλακας της παράδοσης.

Ερώτηση: Πείτε μας λίγα λόγια για τη σύνδεσή σας με την παράδοση της αργυροχοΐας στα Ιωάννινα; Πόσο σπουδαία είναι η ιστορική πλευρά του επαγγέλματος;

Γιώργος: Η παράδοση είναι η βάση του έργου μου. Αυτή η τέχνη μεταδίδεται από γενιά σε γενιά, με τις παλιές ομάδες εργασίας και τους παραδοσιακούς φορείς να διατηρούν ένα σημαντικό πολιτιστικό πλούτο. Αυτή η κληρονομιά δεν είναι μόνο μια ιστορία, είναι ο τρόπος για κατανοούμε την ταυτότητά μας και να παρέχουμε κάτι μοναδικό.

Ερώτηση: Πώς πιστεύετε ότι η παραδοσιακή τεχνική μπορεί να αλλάξει ώστε να καλύπτει τις σημερινές ανάγκες της αγοράς και του κόσμου;

Γιώργος: Η διαδικασία της εξέλιξης είναι αναγκαία. Δεν φτάνει η απλή διατήρηση των παραδοσιακών σχεδίων. Απαιτείται καινοτομία ώστε να χρησιμοποιείται η έμπνευση από το παρελθόν αλλά να μιλά τη γλώσσα τους σήμερα. Έτσι οι άνθρωποι θα νιώσουν μια σύνδεση και θα εκτιμήσουν τη σημασία της τέχνης.

Ερώτηση: Πόσο σπουδαία είναι για εσάς η κατασκευή με το χέρι σε σχέση με την μαζική παραγωγή;

Γιώργος: Είναι η καρδιά της δουλειάς μας. Το σαβάτι, η σφυρηλάτηση και οι παραδοσιακές τεχνικές παρέχουν στο κόσμημα και το αντικείμενο την ζεστασιά και την αλήθεια που δεν μπορεί να έχει η μαζική παραγωγή. Κάθε κομμάτι είναι μοναδικό και έχει την υπογραφή του τεχνίτη.

Ερώτηση: Πώς συνδυάζετε την παραδοσιακή μέθοδο με την καινοτομία;

Γιώργος: Διατηρούμε την τεχνική γνησιότητα αλλά δοκιμάζουμε καινούριες μορφές και μεθόδους εργασίας που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες των πελατών. Το ζητούμενο είναι να διατηρήσουμε την ισορροπία ανάμεσα στο παλαιό και το νέο.

Ερώτηση: Πώς θεωρείτε ότι η αργυροχοΐα συμβάλλει σήμερα στη διαμόρφωση και διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας μιας περιοχής;

Γιώργος: Χωρίς αμφιβολία η τέχνη της αργυροχρυσοχοΐας είναι μια εκδήλωση της πολιτιστικής ταυτότητας των Ιωαννίνων, συνδέει το παρελθόν με το παρόν. Συνδέει την ιστορία, την παράδοση και τη δημιουργικότητα της τοπικής κοινωνίας. Μέσα από

τα έργα και τις τεχνικές της διατηρεί ζωντανή τη μνήμη και την ιδιαίτερη πολιτιστική φυσιογνωμία της περιοχής.

Ερώτηση: Ποιες είναι οι οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζετε;

Γιώργος: Η συνεχής αύξηση της τιμής των μετάλλων, σε συνδυασμό με τον ανταγωνισμό από φθηνά εισαγόμενα προϊόντα, δημιουργεί σημαντικές δυσκολίες για το επάγγελμα της αργυροχοΐας. Παράλληλα, η υψηλή φορολογία και οι γραφειοκρατικές διαδικασίες επιβαρύνουν ακόμη περισσότερο τους τεχνίτες, κάνοντας την επαγγελματική τους καθημερινότητα πιο απαιτητική.

Ερώτηση: Πώς αντιμετωπίζετε τις οικονομικές δυσκολίες και την ακρίβεια, διατηρώντας παράλληλα την ποιότητα και την καλλιτεχνική ταυτότητα της δουλειάς σας;

Γιώργος: Είναι μια δύσκολη ισορροπία. Παρ' όλες τις οικονομικές πιέσεις, θεωρώ ότι η ποιότητα, η αυθεντικότητα και ο σεβασμός προς την τέχνη και την παράδοση πρέπει να παραμένουν στο επίκεντρο. Μόνο έτσι η αργυροχοΐα μπορεί να διατηρήσει την αξία της και να έχει ουσιαστική θέση στη σύγχρονη αγορά.

Ερώτηση: Πόσο σημαντική είναι για εσάς η πολιτιστική αξία και η σύνδεσή της με την τοπική παράδοση;

Γιώργος: Σημαντική. Ο αγοραστής δεν λαμβάνει μόνο ένα ασημικό αλλά έναν θησαυρό ιστορίας και πολιτισμού που εκτιμά και αγαπά.

Ερώτηση: Πώς αντιμετωπίζετε την αξία της ψηφιακής παρουσίας, των εκθέσεων και της συνεργασίας με πολιτιστικούς οργανισμούς;

Γιώργος: Η ψηφιακή εποχή έχει δημιουργήσει νέες δυνατότητες για την αργυροχοΐα. Μέσα από το διαδίκτυο, τις εκθέσεις και τις συνεργασίες, το έργο μας μπορεί να φτάσει σε ανθρώπους πέρα από τα τοπικά όρια, δίνοντας την ευκαιρία σε περισσότερο κόσμο να γνωρίσει και να εκτιμήσει την τέχνη μας.

Ερώτηση: Ποιες προοπτικές θεωρείτε ότι υπάρχουν σήμερα για τη διατήρηση και την εξέλιξη της αργυροτεχνίας στο μέλλον;

Γιώργος: Απαιτείται μια μακρά στρατηγική που προβάλλει και φροντίζει την πολιτιστική κληρονομιά, με πλήρη συνεργασία δημιουργών, φορέων και τοπικής κοινωνίας.

Ερώτηση: Ποια είναι η εμπειρία σας από την υποστήριξη των θεσμών;

Γιώργος: Η υποστήριξη από το κράτος είναι συχνά αβέβαιη και δεν έχει συνέχεια. Κρίνεται αναγκαίο να δημιουργηθεί σταθερό πλαίσιο συνεργασίας και χρηματοδότησης, κυρίως για τη εκπαίδευση νέων αργυροτεχνιτών και την προώθηση της τέχνης.

Ερώτηση: Πώς μπορεί η πολιτιστική διαχείριση να συμβάλει στη διατήρηση και τη βιώσιμη εξέλιξη της αργυροτεχνίας;

Γιώργος: Η πολιτιστική διαχείριση μπορεί να στηρίζει την αργυροτεχνία μέσα από την προβολή της, την εκπαίδευση, τις πολιτιστικές δράσεις και τη σύνδεσή της με τη σύγχρονη κοινωνία και τον πολιτιστικό τουρισμό.

Ερώτηση: Πόσο σημαντική είναι η συνεργασία των τοπικών αρχών, των θεσμών και των δημιουργών;

Γιώργος: Είναι καθοριστική, γιατί μόνο μέσα από κοινές δράσεις μπορεί να διατηρηθεί ζωντανή η πολιτιστική κληρονομιά και να δοθούν νέες προοπτικές στην τοπική δημιουργία.

Ερώτηση: Πώς βλέπετε την συμμετοχή του τοπικής κοινωνίας στις αποφάσεις;

Γιώργος: Η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας είναι πολύ σημαντική, γιατί δίνει ουσιαστικό περιεχόμενο στις αποφάσεις και βοηθά ο πολιτισμός να παραμένει ζωντανά συνδεδεμένος με τους ανθρώπους και τις ανάγκες του τόπου. Όσο μεγαλύτερη η συμμετοχή τόσο αυξάνει η αποδοχή και η στήριξη.

Ερώτηση: Ποια η γνώμη σας για την συμμετοχή των τεχνιτών στην πολιτιστική διαχείριση;

Γιώργος: Η συμμετοχή των τεχνιτών στην πολιτιστική διαχείριση είναι ουσιαστική, γιατί οι ίδιοι γνωρίζουν σε βάθος την τέχνη, την παράδοση και τις πραγματικές ανάγκες του χώρου. Η εμπειρία τους μπορεί να δώσει αυθεντικότητα και ουσιαστικό περιεχόμενο στις πολιτιστικές δράσεις.

Ερώτηση: Με ποιους τρόπους μεταδίδονται σήμερα οι γνώσεις και οι δεξιότητες που απαιτεί η τέχνη της αργυροτεχνίας στις νεότερες γενιές;

Γιώργος: Σήμερα η μετάδοση της γνώσης γίνεται πιο δύσκολη, καθώς ο παραδοσιακός τρόπος μαθητείας σταδιακά φθίνει και υπάρχει κίνδυνος να χαθούν πολύτιμες τεχνικές και εμπειρίες. Για τον λόγο αυτό, χρειάζονται οργανωμένες δράσεις και σταθερές πρωτοβουλίες που θα διασφαλίζουν τη μεταφορά της γνώσης στις νεότερες γενιές.

Ερώτηση: Ποια προβλήματα παρατηρείτε στην κλασική, παραδοσιακή σχέση τεχνίτη και μαθητευόμενου και πώς νομίζετε ότι μπορούν να λυθούν;

Γιώργος: Σήμερα η παραδοσιακή σχέση τεχνίτη και μαθητευόμενου αντιμετωπίζει δυσκολίες, καθώς ο σύγχρονος τρόπος ζωής και οι επαγγελματικές απαιτήσεις δεν ευνοούν τη μακροχρόνια μαθητεία όπως παλαιότερα. Για να διατηρηθεί η γνώση και η τεχνική εμπειρία, είναι σημαντικό να στηριχθούν οργανωμένες μορφές εκπαίδευσης, όπως σεμινάρια, προγράμματα πρακτικής άσκησης και συνεργασίες με εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Ερώτηση: Ποια είναι η γνώμη σας για την συνεισφορά των εκπαιδευτικών σχολών και ιδρυμάτων στην τοπική ανάπτυξη και στο επάγγελμα της αργυροτεχνίας;

Γιώργος: Η συμβολή των εκπαιδευτικών σχολών και ιδρυμάτων είναι καθοριστική, γιατί φέρνουν τις νεότερες γενιές πιο κοντά στην αργυροτεχνία και βοηθούν στη διατήρηση και ανανέωση του επαγγέλματος. Παράλληλα, ενισχύουν την τοπική ανάπτυξη, συνδέοντας την παράδοση με τη γνώση, τη δημιουργικότητα και τις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας.

Ερώτηση: Με ποιον τρόπο μπορεί η διαδικασία της εκμάθησης της τέχνης να συμβάλλει στην ανάπτυξη πρακτικών δεξιοτήτων και γνώσεων σε θέματα πολιτιστικής διαχείρισης;

Γιώργος: Η εκμάθηση της τέχνης βοηθά στην ανάπτυξη τεχνικών δεξιοτήτων, αλλά και στην κατανόηση της αξίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, της συνεργασίας και της σωστής διαχείρισης και προβολής της πολιτιστικής δημιουργίας.

Ερώτηση: Ποια είναι η γνώμη σας για τον ρόλο της εκπαίδευσης στην τοπική ανάπτυξη και στο επάγγελμα της αργυροτεχνίας;

Η εκπαίδευση έχει σημαντικό ρόλο στην τοπική ανάπτυξη. Η εκπαίδευση μπορεί να δώσει νέα πνοή στην αργυροτεχνία, συνδέοντας την εμπειρία των παλαιότερων τεχνιτών με τις ιδέες και τη δημιουργικότητα των νεότερων γενιών. Μέσα από αυτή τη

διαδικασία ενισχύεται τόσο το ίδιο το επάγγελμα όσο και η πολιτιστική ταυτότητα του τόπου. Η μάθηση συμβάλλει στη διατήρηση του πολιτισμού και της παράδοσης.

Ερώτηση: Είναι κάτι που θα θέλατε να σχολιάσετε σχετικά με το μέλλον της αργυροτεχνίας στα Ιωάννινα και τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στην πολιτιστική και την οικονομική ζωή της περιοχής;

Γιώργος: Πιστεύω ότι η αργυροτεχνία ως θεματοφύλακας της παράδοσης μπορεί να συνεχίσει να αποτελεί σημαντικό κομμάτι της πολιτιστικής ταυτότητας των Ιωαννίνων, αρκεί να υπάρξει στήριξη προς τους τεχνίτες και ουσιαστική σύνδεση της παράδοσης με τη σύγχρονη δημιουργία. Μπορεί να συμβάλει δυναμικά στην πολιτιστική προβολή και την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, ιδιαίτερα μέσα από τον πολιτιστικό τουρισμό και την εκπαίδευση.

Ερώτηση: Πώς βλέπετε την αργυροχοΐα σε 10 ή 20 χρόνια από τώρα;.

Γιώργος: Σε 10 ή 20 χρόνια από τώρα θα ήθελα να βλέπω την αργυροχοΐα ζωντανή και δημιουργική, στενά συνδεδεμένη με την πολιτιστική και οικονομική ζωή των Ιωαννίνων. Πιστεύω ότι, με σωστή στήριξη και προβολή, μπορεί να αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερη αναγνώριση τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Συνέντευξη 4: Ελένη, νέα ασημουργός με μεγάλη εμβέλεια.

Ερώτηση: Πώς αντιλαμβάνεστε την παράδοση στην αργυροτεχνία;

Ελένη: Η παράδοση είναι θεμέλιο, αλλά χρειάζεται να ανανεώνεται. Συνδυάζω τις παλιές τεχνικές με νέες σκέψεις για να μιλήσω στο σύγχρονο κοινό και ειδικά σε αγορές του εξωτερικού.

Ερώτηση: Ποιες οικονομικές δυσκολίες αντιμετωπίζετε;

Ελένη: Η τιμή των μετάλλων αυξάνεται και υπάρχουν πολλά φτηνά προϊόντα στην αγορά. Εγώ επικεντρώνομαι στην καλή ποιότητα, στην πολιτιστική ταυτότητα και καλύπτω το κοινό μέσω της ψηφιακής παρουσίας.

Ερώτηση: Πώς αξιολογείτε τη θεσμική υποστήριξη;

Ελένη: Υπάρχουν θετικές προσπάθειες, αλλά χρειάζεται η συνέχεια και καλύτερη εκπαίδευση σε επιχειρηματικές δεξιότητες.

Ερώτηση: Πώς μαθαίνετε και μεταδίδετε την τέχνη;

Ελένη: Μαθαίνω και μεταδίδω την τέχνη μέσα από εργαστήρια, τη συνεργασία με άλλους τεχνίτες και τη χρήση ψηφιακών μέσων. Πιστεύω ότι σήμερα είναι σημαντικό να συνδυάζεται η παραδοσιακή εκπαίδευση με σύγχρονες μεθόδους και πρακτική άσκηση, ώστε η γνώση να παραμένει ζωντανή και προσιτή στις νεότερες γενιές.

Ερώτηση: Πώς βλέπετε το μέλλον της αργυροτεχνίας;

Ελένη: Βλέπω το μέλλον της αργυροτεχνίας αισιόδοξο, με πιο δυναμική ψηφιακή παρουσία και μεγαλύτερη εξωστρέφεια. Πιστεύω ότι μπορεί να διατηρήσει τη σύνδεσή της με την παράδοση, ενώ ταυτόχρονα να απευθύνεται σε ένα ευρύτερο, γιατί όχι κι σε ένα διεθνές κοινό μέσα από σύγχρονες μορφές προβολής και δημιουργίας.

Συνέντευξη 5: Κώστας, παλαιός τεχνίτης

Ερώτηση: Τι σημαίνει για εσάς η παράδοση της γιαννιώτικης αργυροτεχνίας και πόσο σημαντική είναι η ιστορία του επαγγέλματος στη δουλειά σας;

Κώστας: Η παράδοση της αργυροχοΐας στα Ιωάννινα αποτελεί τη βάση και την ταυτότητα της δουλειάς μας. Η ιστορία του επαγγέλματος είναι πολύ σημαντική, γιατί κουβαλά γνώσεις, τεχνικές και πολιτισμό πολλών γενεών. Ωστόσο, πιστεύω ότι χρειάζεται και μια νέα δημιουργική πνοή, ώστε η τέχνη να παραμένει ζωντανή, σύγχρονη και ελκυστική για τους νέους ανθρώπους.

Ερώτηση: Αντιμετωπίζετε οικονομικές δυσκολίες στο επάγγελμα;

Κώστας: Ναι, υπάρχουν σημαντικές οικονομικές δυσκολίες, κυρίως λόγω του ανταγωνισμού από φθηνά εισαγόμενα προϊόντα και της υψηλής φορολογίας. Ωστόσο, πιστεύω ότι η ποιότητα, η χειροποίητη εργασία και η σύνδεση με την παράδοση είναι αυτά που μπορούν να διατηρήσουν την αξία και τη μοναδικότητα της αργυροχοΐας.

Ερώτηση: Νομίζετε ότι η συνεργασία ανάμεσα σε τοπικές αρχές, πολιτιστικούς οργανισμούς και δημιουργούς μπορούν να συμβάλλουν στην βιωσιμότητα της αργυροτεχνίας;

Κώστας: Η αργυροτεχνία δεν μπορεί να εξελιχθεί απομονωμένα. Η συνεργασία των δημιουργών με τους τοπικούς φορείς και τους πολιτιστικούς οργανισμούς μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες προβολής, εκπαίδευσης και ανάπτυξης, διασφαλίζοντας ότι η τέχνη αυτή θα παραμείνει ζωντανό κομμάτι της τοπικής ζωής και οικονομίας.

Ερώτηση: Πώς θα μπορούσατε να περιγράψετε τη διαδικασία μεταβίβασης γνώσεων και δεξιοτήτων στους νέους τεχνίτες στον τομέα της αργυροχοΐας σήμερα; Επίσης, ποια είναι η τρέχουσα κατάσταση της παραδοσιακής εκπαίδευσης.

Κώστας: Η μετάδοση της γνώσης στην αργυροχοΐα βασίζεται ακόμη σε μεγάλο βαθμό στη βιωματική εμπειρία και στη σχέση ανάμεσα στον τεχνίτη και τον νέο δημιουργό. Παρ' όλα αυτά, η παραδοσιακή μαθητεία δεν είναι σήμερα τόσο ισχυρή όσο παλαιότερα και υπάρχει ο κίνδυνος να χαθούν σημαντικές τεχνικές και γνώσεις. Για αυτό θεωρώ απαραίτητο να συνδυαστεί η παραδοσιακή εκπαίδευση με σύγχρονες μορφές μάθησης, όπως εργαστήρια, εκπαιδευτικά προγράμματα και συνεργασίες με σχολές και πολιτιστικούς φορείς.

Ερώτηση: Είναι κάτι που θα θέλατε να σχολιάσετε σχετικά με το μέλλον της αργυροτεχνίας στα Ιωάννινα και τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στην πολιτιστική και την οικονομική ζωή της περιοχής;

Κώστας: Η αργυροτεχνία στα Ιωάννινα έχει τη δυνατότητα να εξελιχθεί σε έναν σύγχρονο πυλώνα πολιτισμού και δημιουργίας, χωρίς να χάσει τη σύνδεσή της με την παράδοση. Με σωστή στήριξη και εξωστρέφεια, μπορεί να ενισχύσει τόσο την πολιτιστική ταυτότητα όσο και την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Συνέντευξη 6: Σοφία, ερευνήτρια και δημιουργός

Ερώτηση: Πώς αντιλαμβάνεστε τον ρόλο της παράδοσης στη σύγχρονη αργυροχοΐα και με ποιον τρόπο μπορεί να συνδυαστεί με τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία;

Σοφία: Για μένα, η παράδοση αποτελεί μια ζωντανή πηγή έμπνευσης και όχι κάτι στατικό ή μουσειακό. Η αξία της βρίσκεται στο ότι μπορεί να εξελίσσεται και να συνδέεται δημιουργικά με νέες καλλιτεχνικές ιδέες, διατηρώντας την ταυτότητα της τέχνης αλλά και δίνοντάς της σύγχρονη έκφραση.

Ερώτηση: Ποιες θεωρείτε ότι είναι σήμερα οι οικονομικές προοπτικές της αργυροχοΐας και ποιες δυνατότητες εξέλιξης υπάρχουν για το επάγγελμα;

Σοφία: Παρότι η αργυροχοΐα αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες, όπως το αυξημένο κόστος υλικών και τη φορολογική επιβάρυνση, εξακολουθεί να διαθέτει σημαντικές προοπτικές. Η πολιτιστική της αξία, σε συνδυασμό με τη σύγχρονη προβολή και τις δυνατότητες της ψηφιακής εποχής, μπορούν να δώσουν νέα δυναμική και μεγαλύτερη αναγνώριση στο επάγγελμα.

Ερώτηση: Ποιος θεωρείτε ότι πρέπει να είναι ο ρόλος των θεσμών και των τοπικών φορέων στη στήριξη και την εξέλιξη της αργυροχοΐας;

Σοφία: Οι θεσμοί μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο μέσα από μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και ουσιαστική στήριξη των δημιουργών. Είναι σημαντικό να ενισχύονται δράσεις που συνδέουν την αργυροχοΐα με την τοπική κοινωνία, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό, ώστε η τέχνη να παραμένει ζωντανή και βιώσιμη.

Ερώτηση: Ποιον ρόλο θεωρείτε ότι πρέπει να έχει σήμερα η εκπαίδευση στη διατήρηση και εξέλιξη της αργυροχοΐας;»

Σοφία: Η εκπαίδευση χρειάζεται να είναι ολοκληρωμένη, συνδυάζοντας την πρακτική με τη θεωρητική γνώση. Παράλληλα, είναι σημαντικό να περιλαμβάνει στοιχεία πολιτιστικής διαχείρισης και προβολής, ώστε οι νέοι τεχνίτες να μπορούν όχι μόνο να δημιουργούν, αλλά και να στηρίζουν ενεργά τη συνέχεια και την εξέλιξη της τέχνης τους.»

Ερώτηση: Ποιο είναι το όραμά σας για το μέλλον της αργυροχοΐας και της δημιουργικής κοινότητας που τη στηρίζει;

Σοφία: Οραματίζομαι μια ζωντανή και δημιουργική κοινότητα, όπου η παράδοση θα συνυπάρχει αρμονικά με τη σύγχρονη καλλιτεχνική έκφραση. Οραματίζομαι μια αργυροτεχνία ζωντανή και εξελισσόμενη, που να σέβεται την παράδοση αλλά και να ανοίγεται σε νέες ιδέες και μορφές δημιουργίας. Με συνεργασία, εκπαίδευση και στήριξη από τους θεσμούς, μπορεί να παραμείνει ένα δυναμικό κομμάτι της πολιτιστικής και κοινωνικής ζωής του τόπου.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.